

**ORHAN OĞUZ'UN ESKİŞEHİR YÜKSEKÖĞRETİM TARİHİNE
KATKILARI**

Şener YILDIRIM

**T.C.
Eskişehir Osmangazi Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü**

**Tarih Anabilim Dalı
Türkiye Cumhuriyeti Tarihi Bilim Dalı
YÜKSEK LİSANS TEZİ**

Eskişehir

2011

**ORHAN OĞUZ'UN ESKİŞEHİR YÜKSEKÖĞRETİM TARİHİNE
KATKILARI**

Şener YILDIRIM

**T.C.
Eskişehir Osmangazi Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü**

**Tarih Anabilim Dalı
Türkiye Cumhuriyeti Tarihi Bilim Dalı
YÜKSEK LİSANS TEZİ**

Eskişehir

2011

T.C.
ESKİŞEHİR OSMANGAZİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Şener YILDIRIM tarafından hazırlanan ORHAN OĞUZ'UN ESKİŞEHİR YÜKSEKÖĞRETİM TARİHİNE KATKILARI başlıklı bu çalışma 24/06/2011 tarihinde Eskişehir Sosyal Bilimler Enstitüsü Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliğinin ilgili maddesi uyarınca yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak, jürimiz tarafından Tarih Anabilim Dalı / Türkiye Cumhuriyeti Tarihi Bilim Dalında Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan: Prof. Dr. Fazıl TEKİN

Üye: Prof. Dr. Mehmet ŞİŞMAN

Üye: Yrd. Doç. Dr. Selahattin ÖNDER (Danışman)

Üye: Yrd. Doç. Dr. Mesut ERŐAN

Üye: Yrd. Doç. Dr. Fahri YETİM

.../ .../ 2011

Prof. Dr. F. Münevver YILANCI
Enstitü Müdürü

ÖZET

ORHAN OĞUZ'UN ESKİŞEHİR YÜKSEKÖĞRETİM TARİHİNE KATKILARI

YILDIRIM, Şener

Yüksek Lisans-2011

Tarih Anabilim Dalı

Türkiye Cumhuriyeti Tarihi Bilim Dalı

Danışman: Yrd. Doç. Dr. Selahattin ÖNDER

Bu çalışmada, kendisini eğitime adanmış, nadir rastlanan eğitimcilerden birisi olan Orhan Oğuz'un Eskişehir'in çorak toprakları üzerinde tüm zorluklara rağmen nasıl bir eğitim vahası kurduğu ve bu vahanın şehre katkıları özlü bir biçimde incelenmiştir.

1924 yılında Eskişehir'de doğan Orhan Oğuz, ilk, orta ve lise eğitimini Eskişehir'de bitirmiş, İstanbul Yüksek İktisat Okulu'ndan mezun olduktan sonra, Paris'te Sorbonne Üniversitesi'nde ihtisas yaparak, iktisat doktoru unvanı almıştır. Akademik hayatına İzmir'de başlayan Orhan Oğuz, 1952-1955 yılları arasında Afganistan'da Kabil Üniversitesi'nde devam etmiştir. Yurda dönüşünün ardından 1958 yılında Eskişehir'de kurulan Akşam Yüksek İktisat ve Ticaret Okulu Müdürlüğü'ne getirilmiştir. Bu okulun akademiye dönüştürülmesini sağladıktan sonra on yıl boyunca akademi reisliği yapmıştır. Akademinin güçlü temelleri sayesinde Eskişehir'de yükseköğretim kurumlarının bugünkü çizgiye ulaşmasını sağlayan Orhan Oğuz 1969 seçimlerinde Eskişehir'de bir üniversite kurmak amacıyla meclise girmiştir. 1969-1971 yılları arası Milli Eğitim Bakanlığı yapan Orhan Oğuz tüm yurttaki olduğu gibi Eskişehir'de de yükseköğretim kurumlarının çoğaltılmasını sağlamıştır. 1973 yılında amacına ulaşan Orhan Oğuz, 1977 yılında siyasetten ayrılmış ve Eskişehir İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi'ne geri dönmüştür. 1978

yılında İstanbul İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi Başkanlığı'na atanan Oğuz, 1982 yılında ise Marmara Üniversitesi kurucu rektörlüğü görevine getirilmiştir. 1992 yılında emekli olana değin bu görevini sürdürmüştür. Emekliliğinin ardından RTÜK üyeliği ve başkanlığı yapmıştır. 2000 yılında 1,5 yıl süre ile TRT yönetim kurulu üyeliğinde bulunmuştur.

İstanbul'da yaşayan Orhan Oğuz sıklıkla Eskişehir'e gelmekte ve oluşturduğu kurumlarla ilgili olarak çeşitli davetlerde tüm ayrıntıları aktarmaktadır.

Cumhuriyetle birlikte daha da gelişen eğitim hayatımızda önemli bir yeri olduğunu düşündüğümüz Orhan Oğuz'un Eskişehir Yükseköğretimi için yaptıkları üzerine hazırlanan bu çalışmanın Eskişehir eğitim tarihi ile ilgili olarak bir boşluğu dolduracağı ümidini taşıyoruz.

ABSTRACT**CONTRIBUTIONS OF ORHAN OĞUZ TO HIGHER EDUCATION
HISTORY OF ESKİŞEHİR****YILDIRIM, Şener****Master Programme-2011****Department of History****The Department of Turkey Republic History****Supervisor: Asst. Prof. Dr. Selahattin Önder**

Orhan Oğuz, who is one of rare trainers, devoted himself to education. In this study, it is studied how he set up an educational oasis on the barren lands of Eskişehir and contribute to this city despite all the hardships.

Orhan Oğuz, born in 1924 in Eskişehir, finished his elementary, middle and high school education in Eskişehir. After graduating from İstanbul High School of Economics, he has taken the title of doctor of economics from University of Sorbonne in Paris. Orhan Oğuz started his academic career in İzmir and continued at the University of Kabul in Afghanistan. After coming back to Turkey, he became the director of the Evening School of Economy and Commerce founded in Eskişehir in 1958. After providing the conversion of this school to academy, he worked for ten years as the leadership of academy. Thanks to strong Fundamentals of the Academy, Orhan Oğuz, who provided Higher Education Institutions in Eskişehir to reach its current line, entered parliament in 1969 elections in order to establish a university in Eskişehir. Orhan Oğuz, the Minister of Education between 1969-1971, provided the replication of higher education institutions in Eskişehir as well as Turkey. Reaching

his goal in 1973, Orhan Oğuz separated from politics in 1977 and returned to Eskişehir Academy of Economics and Commercial Sciences. Orhan Oğuz who was appointed to İstanbul Academy of Economic and Commercial Sciences as chairman in 1978, became the founding rector of Marmara University in 1982, as well. He maintained this position until his retirement in 1992. After retirement, he worked as the chairman and member of RTUK. In 2000, he was a member of the board of TRT for a period of one and a half years.

Living in İstanbul, Orhan Oğuz often comes to Eskişehir and in various invitations, transfers all the details about the institutions that he created.

We think that Orhan Oğuz has an important role in our education life improving with republic. We hope that this study, which Orhan Oğuz prepared for Higher Education in Eskişehir, will fill a gap about Education History of Eskişehir.

İÇİNDEKİLER

ÖZET	iii
ABSTRACT	v
EKLER LİSTESİ	ix
RESİM LİSTESİ	x
KISALTMALAR LİSTESİ	xii
ÖNSÖZ.....	xiii
GİRİŞ.....	1

1. BÖLÜM

ORHAN OĞUZ'UN YAŞAM ÖYKÜSÜ

1.1. ÇOCUKLUK VE ÖĞRENCİLİK YILLARI	8
1.2. AKADEMİK HAYATI.....	11
1.2.1. Eserleri.....	14
1.3. SİYASİ HAYATI.....	15
1.4. EĞİTİM FELSEFESİ VE DÜŞÜNCELERİ.....	20
1.5. EĞİTİM LİDERLİĞİ VE KİŞİLİĞİ.....	22

2. BÖLÜM

ORHAN OĞUZ'UN ESKİŞEHİR EĞİTİMİNE KATKILARI

2.1. ESKİŞEHİR AKŞAM YÜKSEK İKTİSAT VE TİCARET OKULU.....	26
---	----

2.2. ESKİŞEHİR İKTİSADİ VE TİCARİ İLİMLER AKADEMİSİ	34
2.3. ESKİŞEHİR DEVLET MÜHENDİSLİK VE MİMARLIK AKADEMİSİ.....	60
2.4. ESKİŞEHİR TIP FAKÜLTESİ	66
2.5. ESKİŞEHİR EĞİTİM ENSTİTÜSÜ.....	71
2.6. AÇIKÖĞRETİM FAKÜLTESİ	73
2.7. ANADOLU ÜNİVERSİTESİ	75
2.8. ESKİŞEHİR OSMANGAZİ ÜNİVERSİTESİ.....	83

3. BÖLÜM

ORHAN OĞUZ'UN ESKİŞEHİR'DE OLUŞTURDUĞU EĞİTİM KURUMLARININ TOPLUMA ETKİSİ

3.1. ESKİŞEHİR VE ÜNİVERSİTE.....	86
3.1.1. Ekonomik Getirileri.....	87
3.1.2. Sosyal ve Kültürel Getirileri.....	90
SONUÇ	95
KAYNAKÇA.....	98
EKLER	104
RESİMLER.....	129

EKLER LİSTESİ

Ek 1: Orhan Oğuz'un 1934 yılına ait ilkokul kayıt belgesi.....	104
Ek 2: Orhan Oğuz'un Sorbonne Üniversitesi Doktora diploması.....	105
Ek 3: Orhan Oğuz'un Afganistan'da Görevlendirilmesi.....	106
Ek 4: Orhan Oğuz'un 21 Kasım 1959'da EİTİA'ya tayin belgesi.....	107
Ek 5: Anadolu Üniversitesi Kurulmasına ve Yaşatılmasına Yardım Derneğinin kamu yararına çalışan derneklerden sayılmasına ilişkin kararname.....	108
Ek 6: Orhan Oğuz'un Milli Eğitim Bakanlığına Getirilmesi (3.11.1969).....	109
Ek 7: Akşam Yüksek İktisat ve Ticaret Okulu'nun açılışı.(Sakarya 7.11.1958)....	110
Ek 8: Akademi inşaatı için Orhan Oğuz'un çabaları ile 1964 yılı bütçesinden bir milyon liralık ödenek alınması.(Sakarya 15.01.1964)	111
Ek 9: 21 Ekim 1968 tarihinde akademinin Tepebaşı kampusunun Cumhurbaşkanı Cevdet Sunay tarafından açılışının gerçekleştirilmesi. (Hürriyet 21.10.1968).....	112
Ek 10: E.İ.T.İ.A bünyesinde Avrupa Ekonomik Topluluğu Enstitüsü'nün kurulması. (İstikbal 11.01.1968).....	113
Ek 11: Tıp fakültesi inşaatına başlanmasına ilişkin Orhan Oğuz'un açıklaması (Sonolay 24.11.1973).....	114
Ek 12: Eskişehir Akşam Yüksek İktisat ve Ticaret Okulu 1958 yılı birinci sınıf dersleri	115
Ek 13: 1959 yılı Eskişehir Akşam Yüksek İktisat ve Ticaret Okulu öğrenci mevcudu.....	115
Ek 14: E.D.M.M.A'nın açılışı. (19.12.1970).....	116
Ek 15: 1958 yılı ilk profesörler kurulu toplantısı tutanağı.....	117
Ek 16: 7 Temmuz 1959 tarihli profesörler kurulu toplantısı. (Müfredat ve öğretim üyelerinin belirlenmesi.).....	119
Ek 17: 5 Haziran 1960 tarihli profesörler kurulu toplantısı	121
Ek 18: 1959 yılı ders verecek hocalar listesi.....	126
Ek 19: Anadolu Üniversitesi tarafından Orhan Oğuz'a verilen Özel Hizmet Ödülü.....	127
Ek 16: Eskişehir Osmangazi Üniversitesi tarafından Orhan Oğuz'a verilen "Fahri Doktor"luk unvanı.....	128

RESİMLER LİSTESİ

Resim 1: Orhan Oğuz.....	7
Resim 2: Orhan Oğuz'un çocukluğuna dair 30 Eylül 1976 Sonolay Gazetesi'nde çıkan resmi.....	129
Resim 3: Yükseköğretim öğrenciliği döneminde Orhan Oğuz.....	129
Resim 4: 1958 yılında Akşam Yüksek İktisat Ticaret Okulu'na tahsis edilen İş ve İşçi Bulma kurumu binası.....	130
Resim 5: 1958 yılında açılıшта Maliye Bakanı Hasan Polatkan ve Sağlık Bakanı Lütfi Kırdar.....	130
Resim 6: 1959 yılında 7334 sayılı Akademiler Kanunu'nun çıkması sonrasında Prof Edgü, Prof. Sayar, Prof. İrtenk, Prof. Oğuz.....	131
Resim 7: 1958 yılı İş ve İşçi Bulma kurumu binasına Akademi tabelasının asılması.....	131
Resim 8: Akademiye tahsis edilen bugünkü Yunusemre Kampüsü alanı.....	132
Resim 9: Akademi'nin temel atma töreni Orhan Oğuz ve Hasan Polatkan.....	132
Resim 10: 1960 yıllarda askeriyeden alınan üniversitenin Tepebaşı arazisi.....	133
Resim 11: 1964 yılında Koç Kütüphanesi temelinin atılması.....	133
Resim 12: Tepebaşında devam eden inşaat önünde Orhan Oğuz.....	134
Resim 13: 1966 Merkez Bina temel atma töreni.....	134
Resim 14: Akademinin 1960'lı yıllarda ana giriş kapısı.....	135
Resim 15: 1968 yılında yeni kampüsün resmi açılışının Cumhurbaşkanı Cevdet Sunay tarafından yapılması.....	135
Resim 16: Açılıшта Cumhurbaşkanı Cevdet Sunay ve Orhan Oğuz.....	136
Resim17: Vehbi Koç yaptırdığı kütüphanede bir konferansta.....	136
Resim18: 1971 Eğitim Enstitüsü açılışı.....	137

Resim19: 1971 Eğitim Enstitüsü açılışta, Müdür Hikmet Ziya Gürsoy ve Orhan Oğuz	137
Resim 20: 1968 yılı Akademi Kadrosu.....	138
Resim 21: Tıp Fakültesi İnşaatı.....	138
Resim 22: 1970’li yıllarda Yunusenre Kampüsü.....	139
Resim 23: 2000’li yıllarda Yunusenre Kampüsü.....	139
Resim 24: ESOGÜ Fahri Doktora Töreni Rektör Prof. Dr. Necat Akgün, Orhan Oğuz ve eşi Güler Oğuz, Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü Prof. Dr. Münevver Yılandı.....	140
Resim 25: Orhan Oğuz ve eşi Güler Oğuz.....	140
Resim 26: 23.11.2009 tarihinde Orhan Oğuz ile yaptığım görüşme.....	141

KISALTMALAR LİSTESİ

a.g.e.	: adı geçen eser
a.g.y.	: adı geçen yer
ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
AP	: Adalet Partisi
BCA	: Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi
bkz.	: bakınız
CHP	: Cumhuriyet Halk Partisi
DMMA	: Devlet Mühendislik ve Mimarlık Akademisi
Doç.	: Doçent
DPT	: Devlet Planlama Teşkilatı
Dr.	: Doktor
DSİ	: Devlet Su İşleri
EAYİTO	: Eskişehir Akşam Yüksek İktisat ve Ticaret Okulu
EDMMA	: Eskişehir Devlet Mühendislik ve Mimarlık Akademisi
Edt.	: Editör
EİTİA	: Eskişehir İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi
ESOGÜ	: Eskişehir Osmangazi Üniversitesi
İİBF	: İktisadi İdari Bilimler Fakültesi
İst.	: İstanbul
KHK	: Kanun Hükmünde Kararname
KYK	: Kredi Yurtlar Kurumu
M.Ö	: Milattan önce
M.S	: Milattan sonra
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
Ord.	: Ordinaryüs
ÖSS	: Öğrenci Seçme Sınavı
Prof.	: Profesör
PTT	: Posta Telefon Telgraf
RTÜK	: Radyo Televizyon Üst Kurulu
TBMM	: Türkiye Büyük Millet Meclisi
TRT	: Türkiye Radyo Televizyon
USAID	: United States Agency for International Development
vd.	: ve diğerleri
YİT	: Yüksek İktisat Ticaret
YTL	: Yeni Türk Lirası

ÖN SÖZ

Orhan Oğuz, geçmişten günümüze gelişmekte olan eğitim sistemimiz içinde Türkiye’de oluşturduğu eğitim kurumlarının yanında, Eskişehir eğitim tarihi açısından önem arz eden birçok kurumun var olmasına katkıda bulunmuştur. Tam bir eğitim lideri vasfı taşıyan Orhan Oğuz, bitmek bilmez bir kararlılık ve azme sahiptir. Bu kararlılığın en somut adımlarını, ülkenin içinde bulunduğu siyasi ve ekonomik zorluklara rağmen Eskişehir’de oluşturduğu üniversite kurumlarıyla göstermiştir.

Eskişehir’de oluşturulan yükseköğretim kurumlarının incelendiği araştırmamız sırasında öncelikle Orhan Oğuz ile röportajlar gerçekleştirilmiş ve Anadolu Üniversitesi kurum arşivinden yararlanılmıştır. Bunlara ilave olarak dönemin yerel ve ulusal gazeteleri taranmış, Türkiye Büyük Millet Meclisi Tutanakları, Resmi Gazete ve Orhan Oğuz ile ilgili olan kitaplar incelenmiştir. Milli Kütüphane ve Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi de araştırmamızda faydalanılan kurumlardandır.

Çalışmanın gerçekleşmesi sırasında bana değerli fikirleriyle yol gösteren danışman hocam, Sayın Yrd. Doç. Dr. Selahattin ÖNDER’e ; Tarih bölümünde zengin bilgileri ve alçak gönüllülükleriyle her zaman yanımda olan ve yardımlarını esirgemeyen tüm hocalarıma; Kendisiyle görüşme talebimi mütevazılıkla karşılayan, güçlü hafızası ile olayları en ince ayrıntılarına kadar hatırlayıp bana aktaran değerli bilim insanı ve eğitim lideri Prof. Dr. Orhan OĞUZ’a, kıymetli eşi Güler OĞUZ’a; Ayrıca bana her türlü desteği veren sevgili eşim Seçil YILDIRIM’a; sonsuz teşekkürlerimi ve saygılarımı sunarım.

Şener YILDIRIM

2011, Eskişehir

GİRİŞ

Eğitim, toplumu ayakta tutabilmek için toplumda geçerli olan kural ve değerlerin yetişmekte olan nesle aktarılmasıdır. Diğer bir tanımla birey üzerinde kendi yaşantısı yoluyla kasıtlı ve amaçlı bir biçimde değişiklik meydana getirme sürecidir. Eğitim, bilgi, akıl, zekâ, kültür, zevk, etik gibi değerlere dayanan ve kişinin doğuşundan başlayıp, hayatının sonuna kadar devam eden bir süreçtir.¹

Eğitim, uygarlıkların vazgeçilmez gereksinimidir. Eğitimin amacı; insan ve toplum yaşamını kolaylaştırmak, güzelleştirmek, zenginleştirmek, iyileştirmek, kişiyi ve toplumu mutlu kılmaktır. Kültürleşmenin ve sosyalleşmenin kuşaktan kuşağa aktarılmasını sağlayan en etkili araç eğitimidir. Eğitim bunu yerine getirirken, geniş anlamda toplumda yaşayan her birey bilinçli ya da bilinçsiz olarak bir eğitici veya eğitilen durumunda olabilir.² Toplumların varolmasında eğitim, bir değişim görevi görmüş ve toplumu şekillendiren önemli unsurlardan birisi olmuştur. Toplumdaki bütünlük dikkate alındığında eğitimi bir lokomotif özelliğinde görmek mümkündür. Çünkü halkın yönünü belirleyen başat öğelerden birisi eğitim olmuştur.

Toplumlar bireylerini toplum yaşamına uydurmak, bazı yeteneklerini geliştirmek ve bazı değerleri kazandırmak için çağlar boyunca eğitmişlerdir. Bu sayede toplumların eğitim tarihleri de oluşagelmıştır. Türklerde de eğitim diğer toplumlarda olduğu gibi değişim ve gelişim göstererek oluşan dinamik bir süreçtir. Selçuklular ve Osmanlılar, Türk ve İslam uygarlığının en mükemmel eğitim ve bilim kurumlarını meydana getirmiştir. Ancak 17. yüzyıldan itibaren Osmanlılarda eğitim ve bilim, dünyadaki gelişmelerin uzağında kalmaya başlamıştır. Bundan dolayı Osmanlı devleti 18. yüzyılın son çeyreğinden itibaren Batı modelinde yeni bir eğitim sistemi kurmaya çalışmıştır. Tanzimat'tan sonra daha bütüncül bir yapıya ve

¹ Bu konuyla ilgili başka tanımlar ve ayrıntılı bilgi için bkz. Özcan Demirel, *Öğretimde Planlama ve Değerlendirme Öğretme Sanatı*, Pegem A Yayıncılık Ankara,2004, s. 6-11; Binnur Yeşilyaprak, *Gelişim ve Öğrenme Psikolojisi*, Ankara, Pegem A Yayıncılık 2003, s. 15-17; Özcan Demirel vd., *Eğitimde Yeni Yönelimler*, Pegem A Yayıncılık, Ankara, 2005, s. 191-235.

² Mehmet Şişman, *Eğitim Bilimine Giriş*, Pegem A Yayıncılık, Ankara, 2006, s. 2.

sürekliliğe kavuşan eğitimdeki modernleşme hareketleri, Cumhuriyet'in eğitim ve kültürdeki alt yapısını hazırlamıştır.

Kurtuluş Savaşı yıllarında eğitime büyük önem verilmiş, cahillikle mücadele için eğitim kongresi toplanmış, bunu Tevhid-i Tedrisat Kanunu izlemiştir. Daha sonra latin harflerinin kabulü ile geniş halk kitleleri hızlı bir okuma yazma seferberliği içine girmiştir.³ Cumhuriyet döneminde açılan ilkokulların yanında, millet mektepleri (1928), halk evleri (1932), köy enstitüleri (1940)⁴, temel ve yaygın eğitim açısından dikkati çeken başlıca eğitim öğretim kurumları olmuştur. Mustafa Kemal önderliğinde kurulan çağdaş Türkiye Cumhuriyeti, eğitimi ülkenin her yanına yaymak ve çağdaş standartlara kavuşturmak için büyük çaba göstermiştir. Bunu gerçekleştirirken birçok eğitim neferi çalışmış ve üstün gayretler göstermiştir.

Orta Anadolu'nun bozkır toprakları üzerinde kurulmuş olan Eskişehir'de de eğitim faaliyetlerine Cumhuriyetle birlikte yön verilmeye çalışılmıştır. Osmanlı döneminden kalma beş okulla⁵ Cumhuriyeti karşılayan Eskişehir; coğrafi konumu, gelişmeye açık toplum yapısı, sosyal ve kültürel değerleriyle şehrin eğitim tarihine büyük yenilikler katmıştır. Cumhuriyetin ilk yıllarından itibaren birbiri ardına açılan ilkokullar, ortaokullar ve liseler sürekli bir ivme kazanmış; 1950'li yılların sonlarına doğru yüksekokul, arkasından da üniversitelere kadar ulaşan bir yapı ortaya çıkmıştır. Şüphesiz büyük uğraşlar neticesinde oluşagelen bu yapıda birçok insanın mücadelesi Eskişehir eğitim tarihini oluşturmuştur. Orhan Oğuz da bu yapıda katkısı bulunanlardan birisidir. Cumhuriyetle birlikte büyüyüp ona tanıklık etmiş olan Orhan Oğuz'un (Prof.Dr.) gelişen Türk eğitim sisteminin uygulamalarından Eskişehir'e aktardıklarının incelenmesi bu anlamda önem arz etmektedir. Bununla birlikte

³ Türk Eğitim Tarihi üzerine ayrıntılı bilgi için bkz. Yahya Akyüz, *Türk Eğitim Tarihi : M. Ö. 1000 - M. S. 2008*, Pegem Akademi, Ankara, 2008; Necdet Sakaoğlu, *Cumhuriyet Dönemi Eğitim Tarihi*, İletişim Yayınları, İstanbul, 1992.

⁴ Cumhuriyet döneminde açılan eğitim kurumlarıyla ilgili olarak bkz. Gül Nihan Toprak, "Cumhuriyetin ilk döneminde Türk Eğitim Sistemi ve Köy Enstitüleri" Afyonkocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Basılmış Yüksek Lisans Tezi), Afyonkarahisar, 2004, s.49-61.

⁵ Bu okullar: Sakarya İlköğretim Okulu, Cumhuriyet İlköğretim Okulu, Ülkü İlköğretim Okulu, Turan İlköğretim Okulu, Atatürk Lisesidir. Bu okulların eski isimleri ve tarihçeleri için bkz. Özcan Türkmen, Serhat Çınar, Mehmet Konukçu, *Eskişehir Eğitim Tarihi*, Eskişehir Milli Eğitim Müdürlüğü Yayınları, Ankara, 2006. s. 37.

oluşturulan bu kurumların Eskişehir’de yarattığı sosyal, ekonomik ve kültürel değişim de genel bir bakış açısıyla değerlendirilecektir. Özellikle, Eskişehir yükseköğretim kurumları aşama aşama ortaya konulurken yaşanan zorluklar ve bu zorluklarla mücadelede Orhan Oğuz’un atılımlarının ve kuruculuk niteliğinin bilim dünyasına tanıtılması gereklidir.

Orhan Oğuz, Eskişehir’de orta halli bir ailenin çocuğu olarak dünyaya gelmiş, zorluklar içinde okumuş ve Avrupa’da doktora yapmıştır. İlk görev yeri olan İzmir Yüksek Ekonomi ve Ticaret Okulu’ndan sonra Afganistan’da görev yapmıştır. İlerleyen yıllarda yurda dönmüş, Eskişehir’de yükseköğretim kurumlarının oluşturulmasında büyük bir özveri göstermiştir. 1969 seçimlerinde meclise giren Oğuz, 1969-1971 yılları arası Milli Eğitim Bakanlığı görevinde bulunmuş ve Eskişehir’de birçok eğitim kurumunun açılmasında emek vermiştir. Bir süre daha milletvekilliği yaptıktan sonra siyasetin kendine göre olmadığını anlamış ve hocalığa geri dönmüştür. Büyük bir yangın atlatan İstanbul İktisadi ve Ticari İlimler Akademi’sini yeniden yapılandırmış, 1980 sonrası Marmara Üniversitesi’nin kuruculuğunu ve on yıl rektörlüğünü yapmıştır. Son olarak RTÜK üyeliği ve başkanlığıyla görevini ifa etmiştir.⁶

Orhan Oğuz’la ilgili olarak biyografik düzeyde çalışmalar olmasına rağmen bu çalışmaların bilimsel nitelikler taşıyan bir tez veya makale şeklinde olmadığı, bunların daha çok anı niteliğinde olduğu görülmüştür. Ayrıca ve özellikle Eskişehir eğitimine sağladıkları hakkında ayrıntılı, düzenli ve bütünü kapsayan bir çalışma yapılmamış olması tezimizin diğer bir önemini oluşturmaktadır. Orhan Oğuz ile ilgili kitaplardan ilki kendisinin kaleme aldığı “80 Yıl Cumhuriyete Yaşıt Bir Hayat” adlı kitaptır. Oğuz bu kitapta hayatını, siyasi yönünü ve kuruculuklarını anlatmış; ancak kitabın ön sözünde “...bir bilim adamının, doktora tezi hazırlar gibi, kendine dair ve kendi elinden çıkmış bir biyografi yazması aklın alacağı şey değildir.”⁷ diyerek kitabının anı niteliğinde olduğunu özellikle vurgulamıştır. Diğer bir çalışma ise

⁶ Bu kısa özgeçmiş ile ilgili olarak daha ayrıntılı bilgi için bkz. Sedefhan Oğuz, *Prof. Dr. Orhan Oğuz’un Yaşam Öyküsü*, İstanbul, 2004, Orhan Oğuz, *80 yıl Cumhuriyete Yaşıt Bir Hayat*, İstanbul, 2004.

⁷ Orhan Oğuz, *80 yıl Cumhuriyete Yaşıt Bir Hayat*, Doğan Yayıncılık, İstanbul, 2004. s. 12.

Sedefhan Oğuz tarafından ortaya konulan “Prof. Dr. Orhan Oğuz’un Yaşam Öyküsü” adlı kitapçıktır. Bu çalışmada yine hatırat şeklinde olup Oğuz ile ilgili önemli olaylar fotoğraflarla zenginleştirilerek sade kelimelerle ifade edilmiştir. Oğuz’un eğitim çalışmaları ile ilgili olarak ortaya konulacak kitaplar ise şunlardır: Orhan Oğuz’un kaleme aldıkları, “Anadolu’da Bir Üniversitenin Kuruluş Öyküsü ve 21.Yüzyılda Eğitim ve Türk Eğitim Sistemi” adlı kitaplardır. Oğuz ilk kitabında Eskişehir Akşam Yüksek İktisat ve Ticaret Okulu’ndan, Anadolu Üniversitesi olana kadar yaşanan zorlukları ve uygulamaları anlatmıştır. İkincisinde ise “Yüksek Öğretim Üzerine Bazı Tespitler ve Yeniden Yapılandırma Önerileri” başlıklı bir makale ile kitaba katkıda bulunmuştur.

Orhan Oğuz’un eğitim faaliyetlerini değerlendiren iki önemli kitap ise araştırma ve inceleme dizisi olarak görülebilir. Bunlardan bir tanesi Doç. Dr. Erdoğan Başar tarafından hazırlanan “Milli Eğitim Bakanlarının Eğitim Faaliyetleri (1960-1971)” adlı kitaptır. Oğuz’un bakanlık yaptığı dönemi de içeren bu kitapta Oğuz’un gerçekleştirdiği faaliyetler, eğitim görüşleri, eğitim politikasının ana öğeleri ve dönemin gençlik olaylarına ilişkin bakış açısı anlatılmaktadır. Başka bir kitap ise Prof. Dr. Oktay Güvemli tarafından hazırlanan “İktisadi ve Ticari İlimler Akademileri Tarihi” adlı kitaptır. Bu kitapta Sayın Güvemli, Orhan Oğuz’un hazırlamış olduğu kitaplardan alıntılar yaparak ve çeşitli istatistikî bilgiler vererek EİTİA’nın kuruluşuna, Akademiler Kanunu’nun ortaya çıkış sürecine değinmiştir. Oğuz ile ilgili olarak faydalanılması gereken kaynaklardan birisi de şüphesiz Anadolu Üniversitesi kurum arşividir; ancak Oğuz ve dönemine ait bilgiler bir su baskını sonrasında çok karmaşık bir halde toplanmış, bazıları da kaybedilmiştir. Yapılan araştırmalar neticesinde yine de bu arşivden Oğuz’a ait gerekli bilgilere mümkün olduğunca ulaşılmıştır. Diğer önemli bir araştırma alanı ise dönemin yerel ve ulusal gazetelerinin Oğuz ve oluşturduğu kurumlarla ilgili haberleridir.

Yukarıda ifade ettiğim tüm bu çalışmaların, tezimize katkı sağlayacak yönlerinden faydalanılmıştır.

Bu çalışmada, araştırma yöntemi olarak tarihsel yöntem ile birlikte nitel yöntemler içerisinde yer alan görüşme ve doküman analizinden faydalanılmıştır.

Tarihsel yöntem ile birlikte geçmişin eleştirel bir gözle incelenmesi, analizi, sentezi ve rapor edilme süreci gerçekleştirilmiştir. Bu sayede çalışma gerçekçi ve bütüncül bir biçimde çalışma ortaya konulmuştur. Ayrıca tecrübî araştırmalar içerisinde yer alan röportaj tekniği ve belge nitelikli araştırmalar çalışmaya başka bir yön getirmiştir.

Çalışma giriş hariç, üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm, “Orhan Oğuz’un Tanıtılması Yaşam Öyküsü” başlığı taşımaktadır. Bu bölümde Oğuz’un çocukluk yılları, öğrencilik yılları, akademik ve siyasi hayatı aynı zamanda eserlerine kısa bir kesit olarak değinilmiştir. Bununla birlikte eğitim felsefesi ve eğitimde liderlik yönü burada ayrı bir başlık altında incelenmiştir.

İkinci bölüm, “Orhan Oğuz’un Eskişehir Eğitimine Katkıları” başlığını taşımaktadır. Bu bölümde Orhan Oğuz’un Eskişehir yüksek öğrenimine kazandırdıkları ve bu kurumların oluşturulması sırasında yaşanan güçlükler irdelenmiştir.

Üçüncü bölüm, “Orhan Oğuz’un Eskişehir’de Oluşturduğu Eğitim Kurumlarının Topluma Etkisi” başlığını taşımaktadır. Oluşturulan tüm bu eğitim kurumlarının özellikle üniversitelerin toplumda yarattığı ekonomik, kültürel ve sosyal değişim ele alınmış Eskişehir’in değişen yüzü yansıtılmaya çalışılmıştır.

“Sonuç” başlığını kısmında ise diğer bölümlerde elde edilen bilgiler doğrultusunda ulaşılan bulgulara, üretilen önerilere ve sonuca yer verilmiştir.

Bir eğitimci olarak çabanın, direncin, özverinin çağdaş uygarlığa doğru yol almasını sağlayan Orhan Oğuz, Cumhuriyete borcunu, çalışmakla ve üretmekle ödemiştir. Eğitim lideri, bilim insanı, aydın ve siyasetçi kimliklerini taşıyan Oğuz’un Eskişehir’e kazandırdıkları ve bu kazançların getirdiği yönlerin incelendiği araştırmamız, gelecek nesillerin onu tanınması, onun eğitim görüşlerini benimsemesi açısından önemlidir. Ayrıca bu çalışma, yeni kurulacak yüksek öğretim kurumları

için bir ilham kaynağı olacak ve yapılacak olan diğer çalışmalar için yol gösterici bir nitelik taşıyacaktır.

BİRİNCİ BÖLÜM
ORHAN OĞUZ'UN YAŞAM ÖYKÜSÜ

Prof. Dr. Orhan OĞUZ
(D.18 Mart 1924)

1.1. Çocukluk Ve Öğrencilik Yılları

Orhan Oğuz, 18 Mart 1924¹ tarihinde Eskişehir’de Orta Mahalle’de, bir bahar günü dünyaya gözlerini açmıştır. Cumhuriyetin ilanından beş ay sonra doğan, Orhan Oğuz Cumhuriyetin büyüyüp gelişmesine de tanıklık etmiştir. Kendi ifadesiyle yedi göbek öteden Eskişehir’in yerlisidir.² Babasının adı Hakkı, annesinin adı ise Aliye’dir.³ Orhan Oğuz’un Hüseyin ve Nihat isimli erkek, Zeynep adında bir kız kardeşi vardır.⁴ Babası Eskişehir esnaflarından olup zahirecilikle uğraşmıştır. İyi bir çocukluk geçiren Oğuz için ilk önceleri babasının işleri yolunda gitmiş ancak 1929-1930 dünya iktisadi bunalımı ile oturdukları ev hariç tüm varlıklarını kaybetmişlerdir. Orhan Oğuz bu buhranlı günlerde babasının, evlerinin arkasına yaptığı üç odalı kerpiç evde ortaokul yıllarının sonuna kadar oturmuş ve zor bir dönem geçirmiştir.⁵ Geçimlerini ön tarafta kiraya verdikleri evden ve babasının tekrar çalışmaya başlamasıyla sürdürmüşlerdir.

1930 yılında eski adı Malhatun olan Ülkü İlkokulu’na başlamıştır.⁶ İlkokul yıllarında öğretmeni Remziye Hanım kısıtlı imkânlarla öğrencilerinin ve Oğuz’un eğitimine büyük önem vererek onlara pozitif bilimlerin ufkunu açmış ve zekâlarını uyandırabilmiştir. Orhan Oğuz ilkokul öğretmenine duyduğu saygıyı ve sevgiyi ileride hiç unutmamış hatta milli eğitim bakanı olduktan sonra çalıştığı okulda ziyaretine giderek elini öpmüş ve öğretmenini onurlandırmıştır.⁷

İlkokul yıllarında okul müdürü ile yaşadığı bir sorunu ise hayatı boyunca hiç unutmamıştır. Başından geçen olayı kendisiyle yapılan görüşme sırasında şu şekilde ifade etmiştir:

¹ Orhan Oğuz, *80 yıl Cumhuriyete Yaşat Bir Hayat*, İstanbul, 2004. s. 13.

² 23.11.2009 tarihinde Orhan Oğuz ile yapılan röportaj.

³ Sedefhan Oğuz, *Prof. Dr. Orhan Oğuz’un Yaşam Öyküsü*, İstanbul, 2004, s. 1.

⁴ S. Oğuz, **a.g.e.**, s. 1.

⁵ 23.11.2009 tarihinde Orhan Oğuz ile yapılan röportaj.

⁶ “46 Yıl önceki Orhan Oğuz.”, Coşkun Kartal’ın röportajı, *Sonolay*, 30 Eylül 1976.

⁷ 23.11.2009 tarihinde Orhan Oğuz ile yapılan röportaj.

Okul müdürü Tahsin Bey, okula gelen öğrencilerin ailelerinin ekonomik durumunu bilirdi ve okula varlıklı öğrencileri toplamak isterdi. Bizim durumumuz da kötüydü. Üçüncü sınıfta başımda bir çıban çıkmıştı ve onu gerekçe göstererek beni okuldan attı. Hemen ağlayarak eve gittim ve rahmetli annemle birlikte okula geri döndük, annem adamakıllı bir tartışma yaptı. Tahsin Bey haksız olduğu için tekrar benim kaydımı yeniledi ve okulu tamamladım.⁸

Bu yaşanan olay, Orhan Oğuz'da derin bir iz bırakmış ve yoksul ailelerin çocuklarına daha fazla şefkat, merhamet ve adalet gösterilmesi gerektiğine inanmasını sağlamıştır. İlkokulu bitirdikten sonra ortaokul ve liseyi aynı binada okuyan Orhan Oğuz, Eskişehir'deki öğrencilik hayatı boyunca yazları dükkâna çırak olmuş, kışları ise okula devam etmiştir. Ortaokul ve lise yıllarında dersleriyle olduğu kadar sosyal ve kültürel faaliyetlerle de ilgilenen Oğuz, müsamerelere katılmış, halkevleri toplantılarına gitmiş, dışarıdan gelen ilim adamları ve sanatçıları takip etmiştir. Kütüphaneden süreli yayınları takip ederek Türkiye'nin günlük meselelerine ve bazı fikirlere karşı kendisini bilinçlendirmiştir. Bunun yanında yazları bir esnaf topluluğunun içinde yer alması onun ekonomik olguları daha iyi anlamasında da etkili olmuştur. Lise son sınıftayken belediye meclisi toplantılarına giderek arka sıralardan toplantıyı dinledikten sonra o günkü bilgi ve görüşleri dâhilinde Eskişehir için yapılabilecekleri arkadaşları arasında konuşmuşlardır. Ortaokulda olduğu gibi lisede de çok yönlü bir kişilik yapısı geliştirip iyi bir eğitim görme imkânı bulan Oğuz, yaşadığı çevreden büyük oranda olumlu yönde etkilenmiştir.

Eskişehir Lisesi'nden, bugünkü adıyla Atatürk Lisesi'nden mezun olan Orhan Oğuz⁹ öncelikle Ankara Üniversitesi'ne bağlı Mülkiye'ye, bugünkü Siyasal Bilgiler Fakültesi'ne, girmek istemiş ancak ailesinin ticaretle uğraşması ani bir karar değişikliğine sebep olmuş ve İstanbul Yüksek İktisat ve Ticaret okuluna kaydını yaptırmıştır.¹⁰ İlerleyen okul yıllarda ticaretle uğraşmış ancak bu alanda istediği başarıyı tam olarak elde edememiştir. Yüksek öğrenimini ikinci dünya savaşı

⁸ 23.11.2009 tarihinde Orhan Oğuz ile yapılan röportaj.

⁹ <http://www.esatalise.k12.tr/birinciler.php?t=1> (Şubat 2011)

¹⁰ "Prof. Dr. Orhan Oğuz.", A. Naci Gelendost'un inceleme dizisi, *Eskişehir*, 06 Nisan 1976, s.4.

yıllarında sürdüren Orhan Oğuz bu dönemde İstanbul'un tüm sosyal ve kültürel imkânlarından faydalanmakla birlikte savaşın sıkıntılarını da hissetmiştir.

Okul yıllarında Yücel Dergisi genel sekreterliği, Yeni Sabah gazetesi muhabirliği, Bütün Dünya Dergisi'nde çalışan Orhan Oğuz basın hayatında da istediği istikbali görememiştir.¹¹ Orhan Oğuz daha sonra Eskişehir'den komşuları olan şeker fabrikaları eski genel müdürü Kazım Taşkent'in Yapı Kredi Bankası'nın kuruluş aşamasını gerçekleştirdiğini duymuş ve kendisinden iş talep etmiştir. İlk önce bankanın açılış hazırlıklarında görev alan Oğuz sonradan bankanın muhasebe servisinde görev almıştır. Sabah okula gidip öğleden sonraları bankada çalışan Oğuz bankacılık sektörünün de kendine göre olmadığı kanısına vararak buradan da ayrılmıştır. Orhan Oğuz yıllar sonra anılarını anlattığı kitabında bu süreci şu şekilde değerlendirmektedir:

... Daha öğrencilik yıllarımda, bu farklı sektörlerde çalışmaktan kazançlı çıkan yine ben oldum. Maddi değilse bile sosyal bir kazançtı bu. İnsan, hayat ve cemiyet tecrübem genç yaşımda beni olgunlaştırmıştı. Çeşitli muhitlerde bulunmak, oraların zorluklarını, avantajlarını, dezavantajlarını öğrenmek, bazı mesleklerin dıştan görünmeyen taraflarını içeriden görmek, dostlar edinmek, hayatta neyin mümkün, neyin mümkün olmadığını bilincine varmak, karşılaşılan meselelerin çözüm yollarını araştırmak ve en mühimi kendi mizaç, karakter ve kabiliyetimi bu denemeler esnasında adeta keşfetmek ve erken keşfetmek, yolumu kısaltan sosyal ve psikolojik tecrübelerim oldu.¹²

Kuşkusuz daha okul yıllarında Oğuz'un bu denli aktif bir hayat mücadelesine girişmesi, insan ilişkilerine önem vermesi onun ileride elde edeceği başarıların anahtarı olmuştur.

İlerleyen yıllarda Orhan Oğuz İstanbul'da bulunan Eskişehirli öğrencileri bir araya toplamak için arkadaşları ile birlikte Eskişehir Lisesi'nden Yetişenler Derneği'ni kurmuş ve başkanlık görevini yürütmüştür.¹³

¹¹ O.Öğuz, *a.g.e*, 2004, s. 54-55.

¹² O.Öğuz, *a.g.e*, 2004, s. 55.

¹³ 23.11.2009 tarihinde Orhan Oğuz ile yapılan röportaj.

Yüksek öğrenim dönemini tamamlayan Orhan Oğuz'u kendi arkadaşları gibi bankacı, sigortacı veya çalışma bakanlığına müfettiş yardımcısı olmak tatmin etmemiş ve daha üst kademedede görev almak, dilini geliştirmek üzere yurt dışında doktora yapmaya karar vermiştir. Bu amaçla kısıtlı imkânlarla Paris'e gitmiştir. Paris'e gittikten sonra ilk olarak dil okuluna kaydolan Oğuz, burada dil sorununu halletmiştir. Ayrıca Fransız bir ailenin yanında cüzi bir miktar karşılığında kalacak yer temin etmesi ve onlarla yaşaması geniş bir çevre imkânı sunmuş, etrafında Türkçe bir kelime bile konuşulmaması dil öğrenmesinde etkili olmuştur. Orhan Oğuz dil sorununu hallettikten sonra Sorbonne Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nde İktisat Bilimi dalında doktora başlamıştır. Tüm derslerini ve sınavlarını iki buçuk yıl gibi kısa bir sürede bitirmiştir. Tez savunması öncesinde üç aylığına Londra'ya giden Oğuz, İngilizce öğrenme fırsatı bulmuştur. 1949'da tez savunmasını vererek doktorasını tamamlamış ve yurda dönmüştür.¹⁴ Orhan Oğuz doktora sırasında Avrupa kültürünü ve medeniyetini yakından tanımış, Fransa'nın kültür zenginliği olaylara bakış açısını genişletmiştir. Fransa'da toplum hayatı ve eğitimi ile ilgili gözlemlerde bulunmuştur.

1.2. Akademik Hayatı

Orhan Oğuz doktorasını yapmış, Paris'in sosyal ve kültürel yönünü tanımış, dilini mükemmel derecede geliştirmiş tam donanımlı olarak yurda dönmüş ve bir müddet iş aramıştır; ancak bu girişimleri olumsuzlukla sonuçlanmıştır. Sadece Türkiye'ye geri döndüğü gün bir arkadaşının verdiği bir gazete ilanına yaptığı iktisat hocalığı başvurusundan olumlu cevap gelmiş ve başka teklif olmadığı için bunu kabul etmiştir.¹⁵ Böylelikle İzmir Yüksek İktisat ve Ticaret Okulu, İktisat ve Maliye bölümünde akademik hayata başlamaya karar vermiştir. İzmir'e gitmeden önce, kararnamesini almak için Ankara'ya gittiğinde Paris'ten arkadaşının babası olan Ord.

¹⁴ Orhan Oğuz "*Les Reformes Agraires En Turquie*" (Türkiye'de Tarım Reformları) adlı doktora tezini 13 Aralık 1949 yılında başarıyla tamamlamıştır. Bu konu ile ilgili olarak daha ayrıntılı bilgi için bkz. O. Oğuz, *a.g.e.*, 2004, s. 69-74.

¹⁵ 23.11.2009 tarihinde Orhan Oğuz ile yapılan röportaj.

Prof. Dr. Esat Arsebük¹⁶ ile karşılaşmış ve hoca kendisine şu tavsiyelerde bulunmuştur:

- 1) Sağlığına çok dikkat edeceksin;
- 2) Kürsüden güç alan hoca değil, kürsüye güç veren hoca olacaksın.
- 3) Derslerini önceden çok iyi hazırlayacak ve hazırlıksız kürsüye çıkmayacaksın.

4) Her dersin sonuna doğru öğrencilerine soru sorma imkânı verecek ve onları ikna edici şekilde cevaplayacaksın.¹⁷ Orhan Oğuz akademik kariyeri boyunca Ord. Prof. Dr. Esat Arsebük'ün kendisine verdiği tavsiyeleri ilke edinmiş ve her zaman yerine getirmiştir.

Orhan Oğuz ilerleyen günlerde İzmir'de öğretim görevlisi olarak görevine başlamış, kendisine düzenli ve titiz bir çalışma hayatı oluşturmuştur. Akademik hayata başlayarak iyi bir ticaret adamı olma düşüncesinden, gelişen şartlar gereği kopmak zorunda kalan Oğuz, hayatına yeni bir yön çizmiştir. İzmir'de görevini sürdürürken Dışişleri Bakanlığı'nda görevli bir arkadaşı vasıtasıyla Afganistan'a öğretim üyesi olarak davet edilmiş ve bu görevi kabul etmiştir. 1952–1955 yılları arasında Kabil Üniversitesi Hukuk ve Siyasal Bilimler Fakültesi'nde iktisat ve maliye profesörlüğü görevinde bulunmuştur.¹⁸ Buradaki görev süresi boyunca Türk, Afgan çevreleriyle tanışmış ve samimi dostluklar kurmuştur. Dönemin Kabil Büyükelçisi olan Cemal Yeşil Bey orada yaşayan Türk ailelerin çocukları için ilkokuldan liseye bir okul kurmasını istemiş ve Oğuz bu görevi aynı zamanda okul müdürü olarak yerine getirmiştir. Bu Oğuz'un eğitimde ilk okul kuruculuğu olmuştur. Daha sonra Oğuz bu görevleri ile birlikte iki yıl boyunca, Afganistan Maliye Bakanlığında ekonomi danışmanı olarak görev yapmıştır. Afganistan'da dört yıl kaldıktan sonra yurda dönmüş, Türkiye'deki yeni akademik düzenlemeler

¹⁶ Esat Arsebük (1884-1954) , Ankara Üniversitesi Hukuk fakültesinde görev yapmıştır. Hukuk alanında elli'den fazla esere sahiptir. Bunlardan bazıları; Borçlar Hukuku, Ankara, 1935, Medeni hukuk I, II, Ankara, 1938. (“*Kaybettiğimiz değerli üstad Medeni Hukuk Ordinaryüs Profesör Ahmet Esat Arsebük'ün aziz hatırasına armağan*” Ankara Üniversitesi. Hukuk Fakültesi yayınları, Ankara, 1958.)

¹⁷ O. Oğuz, *a.g.e.*, 2004, s. 95.

¹⁸ Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi, Prof. Dr. Orhan Oğuz'un dört yıl süre ile Kabil Hukuk Fakültesi Maliye Profesörlüğü görevini almasına izin verilmesi; Dışişleri bakanlığının 3.11.1951 tarihli ve 114337/401 sayılı yazısı üzerine, 4489 sayılı kanunun birinci maddesine göre, Bakanlar kurulunca 22.11.1951 tarihinde kararlaştırılmıştır, 030-0-018-001-002-127-82-4 .

doğrultusunda doçentlik sınavına yeniden hazırlanmış ve unvanını almaya hak kazanmıştır. Askerlik görevinden sonra akademik hayatına İstanbul İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi'nde iktisat ilmi doçenti ve müdür yardımcısı olarak devam etmiştir.¹⁹

1958 yılında Eskişehir İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi'nin açılmasına karar verilince Orhan Oğuz'a bu okulu kurma görevi önerilmiştir. Bu öneriyi doğup büyüdüğü Eskişehir'e hizmet etmek için kabul eden Oğuz, 1958 yılından başlayarak 1969 genel seçimlerine kadar hem akademi başkanı hem de iktisat profesörü olarak sürdürmüştür. 1961–1962 öğretim yılında ABD Chicago Üniversitesinde araştırma profesörü olarak bulunmuştur. 1966 yılında da Belçika'nın Brüksel şehrinde üç ay süreyle Avrupa ortak pazarı konusunda araştırmalar yapmıştır. 12.10.1969 milletvekili seçimleri öncesinde Ege Üniversitesi İktisadi Bilimler Fakültesi'ne naklen geçmiştir.²⁰

1969 seçiminde milletvekili olan Oğuz, 1977 yılına kadar aralıksız sekiz yıl boyunca mecliste görev yapmıştır. Milletvekilliği sonrasında Eskişehir iktisadi ve ticari ilimler akademisi profesörler kurulu 24 nolu kararı ile 12.05.1977 tarihinde iktisat kürsüsü öğretim üyeliğine tayinine oy birliği ile karar verilmiştir.²¹ İlerleyen günlerde İstanbul İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi reisi olan Nihat Sayar'ın emekli olması ile boşalan bu makam için Orhan Oğuz layık görülmüş, 1978'in Nisan ayında resmen bu göreve başlamıştır.²² 12 Eylül sonrasında ortaya konulan 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu gereğince; İstanbul İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi, Yüksek İslam Enstitüsü, Tatbiki Güzel Sanatlar Yüksekokulu birer fakülteye dönüştürülmüş ve Marmara Üniversitesi kurulmuştur. Marmara üniversitesinin kurucu rektörlüğünü de yapan Oğuz, 1992 yılına kadar rektörlük

¹⁹ O. Oğuz, *a.g.e.*, 2004, s.138.

²⁰ 23.11.2009 tarihinde Orhan Oğuz ile yapılan röportaj.

²¹ Anadolu Üniversitesi Kurum Arşivi, 12.05.1977 tarihli Profesörler kurulu toplantısı, 24 nolu karar tutanağında tayine karar verilmiştir. 04021.01.00/19/10.

²² Anadolu Üniversitesi Kurum Arşivi, 12.01.1978 tarihli Profesörler kurulu toplantısı, 4 nolu karar tutanağında İstanbul İktisadi ve Ticari İlimler Akademisinde görev almasına karar verilmiştir. 04021.01.00/21/01.

görevini sürdürmüştür. Marmara Üniversitesi'ne yeni fakülteler, yüksek okullar, enstitüler, araştırma merkezleri açmış, vakıflar kurmuş, kendi üniversitesine bağlanan kurumları en kısa sürede üstün hizmet veren fakülte ve birimler haline getirmiştir.²³ Akademik hayatına Marmara Üniversitesi'nden emekli olarak son veren Oğuz, 1994 yılında TBMM tarafından RTÜK üyeliğine seçilmiştir. Bir yıla yakın üst kurul başkanlığı yapmış ve aralık 1997'de RTÜK başkanlığı ve üyeliğinden istifa etmiştir.

1.2.1. Eserleri²⁴

Kitaplar

Les Reformes Agraires En Turquie, Paris, 1950 (Fransızca).

International Trade, Kabil, 1954 (Farsça).

Eskişehir Üniversitesi, Ankara, 1961.

Genel İktisat Teorisi, İstanbul, 1964.

Genel İktisat Teorisi Dersleri, Eskişehir, 1978.

Avrupa Ekonomik Topluluğu, İstanbul, 1966.

Genel Ekonomi I,(Giriş-Mikro Analiz), İstanbul, 1981(İlhan Uludağ).

İktisada Giriş (Temel Kavramlar ve Prensipler), İstanbul, 1992.

Anadolu'da Bir Üniversitenin Kuruluş Öyküsü, Eskişehir, 1995.

21.Yüzyılda Eğitim ve Türk Eğitim Sistemi, 2001, (Ortak Yayın).

80 Yıl Cumhuriyet'e Yaşıt Bir Hayat, İstanbul, 2004

İnceleme ve Araştırmalar

Marshall Planı, İzmir 1951.

Some Suggestions for Economic Cooperation of RCD Countries, Karaçi, 1965.

La Turquie, La Grece et la CEE, Ankara, 1966.

Türkiye Ortak Pazar Anlaşması'nın Özel Sektöre Yüklediği Görev ve Mükellefiyetler, İstanbul, 1967.

Obligations imposees par l'Accord D'Association entre La Turquie et la CEE, Eskişehir, 1967.

²³ TC Marmara Üniversitesi, Kurucu Rektörümüz Prof. Dr. Orhan Oğuz'a Armağan, M.Ü.Yayınları, No:640, İstanbul, 1999.

²⁴ S. Oğuz, *a.g.e*, s. 96.

Ortak Pazar Kavramları, Ankara, 1969.

“Ekonomik Bütünleme Girişimleri”, Avrupa Ekonomik Topluluğu Birinci Eğitim Semineri, İKV Yayını, İstanbul, 1983.

1.3. Siyasi Hayatı

1969 Şubat’ında siyasete kesin olarak girmeye karar veren Orhan Oğuz siyasete giriş nedenini özetle kendi kitabında şöyle ifade eder:

...Milletvekili seçilebilirsem başta Anadolu Üniversitesi olmak üzere Eskişehir’in çözüm bekleyen sorunlarına, suyun başında daha aktif ve sonuç alıcı hizmetlerim olabilir, ayrıca Türkiye’nin ekonomi ve eğitim meselelerini daha geniş bir perspektiften ve kendi gerçekleri içinde görerek onlara katkıda bulunabilirim.²⁵

Kitabında belirttiği gibi kendisiyle yaptığım röportajda da bana, politikaya özellikle Eskişehir İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi’nin, Anadolu Üniversitesi’ne dönüştürülmesi amacıyla girdiğini vurguladı.

1957 ve 1960 yıllarında milletvekilliği konusunda adı geçmiş olan Oğuz, o yıllarda buna henüz hazır olmadığı ve bazı olayların kendi inisiyatifi dışında gelişmesi neticesi ile aday olmamıştır. Bu sayede çok isabetli bir karar vererek o dönemin ağır siyasi havasını tatmamıştır.

12.10.1969 tarihinde yapılan milletvekilliği genel seçimlerinde Adalet Partisi Eskişehir Milletvekili olarak parlamentoya giren Oğuz, 3.11.1969 tarihinde kurulan II. Demirel Hükümetinde Milli Eğitim bakanı olarak görev almıştır.²⁶ 6 Mart 1970 tarihinde kurulan III. Demirel hükümetinde de aynı görevini sürdürmüştür. 12 Mart askeri muhtırasının ardından III. Demirel hükümetinin görevden çekilmesiyle de

²⁵ O. Oğuz, *a.g.e.*, 2004, s.196.

²⁶ TBMM Arşivi, *Millet Meclisi Tutanak Dergisi*, C: 1, 3. Birleşim, 03.11.1969, s. 37.

Milli Eğitim Bakanlığı görevi sona ermiştir. Sonraki yıllarda Oğuz, meclis çalışmalarına gayretli bir şekilde devam etmiş ve 1977 yılına kadar TBMM’de görev yapmıştır.²⁷

Orhan Oğuz meclise girdiği dönemde, üzerinde şu görevler ve sıfatlar bulunmaktadır.²⁸

1. Eskişehir İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi Başkanlığı ve İktisat Profesörü,
2. İstanbul İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi Profesörü,
3. Orta Doğu Teknik Üniversitesi Mütevelli Heyeti üyesi,
4. Türkiye Kızılay Derneği Genel Merkez Üyesi,
5. Eskişehir Ticaret ve Sanayi Odası Müşavirliği,
6. Eskişehir Turizm ve Tanıtma Derneği Başkanlığı,
7. Anadolu Üniversitesi Koruma Derneği Başkanlığı,

Oğuz, bakanlık görevini devraldıktan sonra ilk iş olarak MEB mensuplarına bir genelge yayımlamıştır.²⁹ Bu genelgesinde Oğuz, dün uygarlık tarihinde kafa ve ruh kudretini sayısız eserlerle zenginleştirmiş olan Türk ulusunun, bugün de yepyeni bir çağın eşliğinde, bilimin, tekniğin ve sanatın bütün alanlarında dev adımlarla aşılacak mesafeler içinde yarışmak yeni bir dünyanın yaradılışında fiilen rol almak zorunda bulunduğunu belirtmiştir. Bunun yanında Oğuz, merkez teşkilatının yükünü hafifletmek amacıyla tayin, terfi ve nakil işlemleri gibi rutin işleri İlköğretim Genel Müdürlüğü’nden alarak illerde valinin başkanlığında oluşan heyetlere devretmiştir.

Eğitim faaliyetleri olarak bakanlığı döneminde Oğuz, Talim Terbiye Kurulu’nun 17.06.1970 tarih ve 258 nolu kararıyla “Eğitimi Güç Çocuklar İlkokulu” yönetmeliğini kabul etmiştir.³⁰ Bundan başka 1970-1971 öğretim yılından başlayarak deneme niteliğinde, resmi ilkokulların 1. sınıfında okutulan alfabe ve okuma dersi

²⁷ O. Oğuz, *a.g.e.*, 2004, s.272.

²⁸ Erdoğan Başar, *Milli Eğitim Bakanlarının Eğitim Faaliyetleri(1960-1971)*, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul, 1999, s.420.

²⁹ MEB, *TD*, 17.11.1969, C:32, Sayı:1581.

³⁰ MEB, *TD*, 26.06.1970, C:33, Sayı:1613.

kitaplarının öğrencilere parasız olarak verilmesini kararlaştırmıştır.³¹ Ayrıca Oğuz, yüksek öğretime geçişi yeniden düzenlemek amacıyla ortaöğretim sistemine yeni bir düzen getirmiştir. Yine her ne kadar uygulamaya konulmasa da ders geçme ve kredi sistemi düşüncesinin onun bakanlığı zamanında dile getirilmiş olması anlamlıdır.

Gerçekleştirilen diğer önemli bir eğitim faaliyeti ise 28 Eylül-3 Ekim 1970 tarihinde VIII. Milli Eğitim Şûrasının toplanmasıdır.³² Şûrada; ilköğretim yani temel öğretim ve ortaöğretim birinci kademesinin eğitim programları bölgelerin özelliklerine göre yeniden düzenlenmiştir. Öğrencilerin yeteneklerine ve ilgi alanlarına göre yönlendirilmesi için de gerekli çalışmalar yapılmıştır.³³ Bakanlığı döneminde teknik eğitimde de gelişmeleri hızlandırmak, öğrencileri teknik eğitime özendirmek, orta dereceli teknik okulları yurt sathına yaymak, böylece yeni teknik yüksek okullar da açarak Türkiye'nin bu alanda yetişmiş insan gücüne ve teknik eleman gücüne olan ihtiyacı karşılamak için gerekli çalışmaları yerine getirmiştir. Bu amaçla Sakarya, Konya ve Eskişehir'de mühendislik ve mimarlık yüksek okullarını açmış, ayrıca yurdun birçok yerinde lise düzeyinde teknik okul temelleri atmıştır.³⁴ Daha sonraki aşamada ise açılan bu yüksekokulları hazırladığı kanun tasarısı ve teklifleri ile akademiye dönüştürmüş ve buraların kısa zamanda üniversiter düzeyde eğitim ve öğretim yapan kurumlar haline gelmesini sağlamıştır. Ayrıca Eskişehir'de ve Adana'da tıp fakültelerinin açılmasını bakanlığı döneminde sağlamıştır. Eskişehir'de tarım öğretmeni yetiştirmek üzere liseden sonra iki yıllık bir eğitim veren enstitüsü açılışını da yine bakanlığı döneminde onaylamış ve ileride üniversitenin ünitelerini teşkil edecek yükseköğretim kurumlarının birer birer temellerini atmıştır. Bu okullarla ilgili bilgiler ileri sayfalarda daha detaylı olarak verilmiştir.

³¹ MEB, *Haber Bülteni*, Haziran 1970, Sayı:43.

³² <http://www.artiegitim.com.tr/n-616-milli-egitim-suralarina-dair-bir-degerlendirme.aspx> (Mayıs 2011)

³³ Bu konuyla ilgili başka tanımlar ve ayrıntılı bilgi için bkz. *Milli Eğitim Şuraları (1921-2006)*, TC Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı Şura Genel Sekreterliği, TC Milli Eğitim Bakanlığı, Ankara, 2006.

³⁴ "Milli Eğitim Bakanı: Dün Bursa'da Bugün burada yarın Konya'da öbür gün Sakarya'da böyle öğretim ocakları açıp Anadolu'ya yayacağız.", *İstikbal*, 22 Aralık 1970.

12 Mart muhtırası sonrasında bakanlık görevinden ayrılan Oğuz, milletvekili olarak milli eğitim komisyonunda çalışmalarına devam etmiştir. 1973 yılında Eskişehir Üniversitesi kanun teklifini diğer Eskişehir milletvekili arkadaşlarına da imzalatarak TBMM'ye vermiş ve üniversite kanununun çıkmasına ve yürürlüğe girmesine öncü olmuştur. Böylece siyasetteki esas amacına ulaşmıştır. 1977 yılına kadar meclisteki çalışmalarına devam eden Oğuz, Avrupa konseyi danışma meclisinde eğitim ve ekonomi komisyonlarında görev yapmıştır.³⁵ Orhan Oğuz'un siyasi mücadelesindeki iki olay dikkat çekmektedir: Bunlardan birincisi Adalet Partisi genel başkanlığı adaylığı, ikincisi ise cumhurbaşkanlığı adaylığıdır.

1973 seçimleri sonrasında kendisinin de bir hata olarak gördüğü Adalet Partisi genel başkanlığı adaylığı sürecini yaşamıştır. 1973 seçimlerinden başarısız çıkan parti içinde bölünmeler yaşanmış ve partinin tam olarak toparlanabilmesi için genel başkanın değiştirilmesi fikri ortaya çıkmıştır. Bu doğrultuda seksen beş kadar milletvekilinin desteğini alan Oğuz adaylığını açıklamıştır.³⁶ Bu davranışının temel kaynağını o dönemde AP'nin tabanının yenileşme ve taze kan istemesine bağlamıştır.³⁷ Ancak ilerleyen günlerde erken seçimin gündeme gelmesi ve beş milletvekili için yapılan ara seçimlerde CHP'nin tek bir milletvekili bile kazandıramaması Demirel'in tekrar başbakan olacağı inancını kuvvetlendirmiş ve Orhan Oğuz'u destekleyen adaylar bir bir dağılmaya başlamışlardır. Kongreye büyük bir kararlılıkla katılan Oğuz neticede 1440 delegeden 76 oy almış ve yenik olarak çıkmıştır.³⁸ Partisinden istifa etmeden yeni seçimlere yine Adalet Partisi'nden giren Oğuz milletvekilliği görevini sürdürmüştür. Bu gelişmeler sonucu CHP'den gelen davetler olmuş, prensip ve siyasi ahlak sahibi bir insan olarak bu davetleri nazikçe reddetmiştir.

Orhan Oğuz siyasi hayatında kritik bir cumhurbaşkanlığı seçimi de atlatmıştır. Cevdet Sunay'ın cumhurbaşkanlığı süresinin dolmasına yakın sivil bir aday arayışı ortaya çıkmış ve dönemin anayasa mahkemesi başkanı Muhittin Taylan

³⁵ O. Oğuz, *a.g.e.*, 2004, s.246.

³⁶ 23.11.2009 tarihinde Orhan Oğuz ile yapılan röportaj.

³⁷ "Prof. Oğuz, AP Genel Başkanlığına adaylığını koyuyor.", *Milliyet*, 8 Ekim 1974.

³⁸ "Demirel Farklı Kazandı", *Milliyet*, 24 Ekim 1974.

üzerinde Demirel ve Ecevit uzlaşma sağlamış; ancak basının Muhittin Taylan ile ilgili yaptığı haberler durumu zorlaştırmıştır. Demokrat İzmir gazetesinde ortaya çıkan bir yazıda cumhurbaşkanlığına Adalet Partisi'nin adayı olarak Orhan Oğuz'un gösterildiği haberi yer almıştır.³⁹ Cumhurbaşkanlığı seçimi için Süleyman Demirel içinde Orhan Oğuz, Şevki Atasagun ve birkaç kişinin daha bulunduğu listeyi Bülent Ecevit'e sunmuş ve Ecevit şartlı olarak Orhan Oğuz'u destekleyebileceklerini söylemiştir.⁴⁰ Ancak bu durumun herhangi bir şartı olmayacağını belirtilmesi üzerine, Ecevit tarafsız bir aday istemiştir. Bu sırada İhsan Sabri Çağlıyangil emekli amiral ve Moskova Büyükelçisi Fahri Korutürk'ü teklif etmiş ve yapılan oylamalar sonucu yeni cumhurbaşkanı Korutürk seçilmiştir.⁴¹ Sonuç olarak cumhurbaşkanlığı krizi çözülmüş ve Orhan Oğuz bu gergin hava ortamından çok fazla yıpranmadan çıkmıştır. Orhan Oğuz'un ismi 1977'de milletvekili seçilememesi sonrasında Eskişehir Belediye Başkanlığı için geçmiştir.⁴² Ancak Oğuz bu süreçte yer almamıştır.

Milletvekilliği ve Milli Eğitim Bakanlığı döneminde reform niteliğinde çalışmalara imza atan Oğuz, bir siyasetçi, bir partizan olarak değil ülkesinin ihtiyaçlarını göz önünde tutan ve bunları tarafsız olarak gidermeye çalışan bir teknik adam olarak görevini yerine getirmiştir. Siyasi geleneklere inanıp muhalefeti düşman olarak görmemiş, parti içinde ve dışında son derece medeni ilişkiler kurarak herkesin takdirini toplamış, iyi bir siyasi geçmişe sahiptir.

³⁹ O. Oğuz, *a.g.e*, 2004, s. 264.

⁴⁰ O. Oğuz, *a.g.e*, 2004, s. 268.

⁴¹ Murat Okçu, Mehmet Aktel, "İrade Savaşı: Altıncı Cumhurbaşkanlığı Seçimi" *Süleyman Demirel Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Y.2001, C.6, S.2, s.233-251*. (Bu makalede Oğuz'un adaylığı ile ilgili bölüme de yer verilmiştir.)

⁴² "Eskişehirli Orhan Oğuz'un belediye başkanı olmasını istiyorlar", *Milli İrade*, 11 Ağustos 1977.

1.4. Eğitim Felsefesi ve Düşünceleri

Orhan Oğuz bir iktisat uzmanı olmasına rağmen asıl hedeflerini eğitim yönünden ortaya koymuş ve eğitime büyük katkılar sağlamıştır. Eğitime verdiği önemi pragmatist bir yaklaşımla ortaya koymuştur. Eğitim felsefesi içinde yer alan bu görüşte bilgi; sürekli değişim içinde olan bir süreç olarak kabul edilir. Bilme eylemi pragmatizme göre, öğrenen ve çevre arasındaki etkileşim sonucunda gerçekleştiğinden öğrenenin aktif katılımını gerektirir. Pragmatik felsefede, merkeze öğrenenin ilgi ve ihtiyaçları alınarak, öğretim yöntem ve süreçleri vurgulanmaktadır. Bu özelliği ile pragmatik eğitim programlarında öğrenen merkezli program geliştirme yaklaşımları benimsenmektedir.⁴³

Türk eğitim sisteminin gelişen teknolojinin gereklerine cevap verecek biçimde modernleşmesi gerektiğini vurgulayan Orhan Oğuz'un bu yaklaşımı benimsemiş olduğunu şu sözlerinden ortaya koyabiliriz:

“Türk eğitim sisteminin, Türk toplumunun ve Türk ekonomisinin ihtiyaçlarına yönelmiş bir sistem olması gerektiğin; oysa mevcut sistemin bireylerin ilgi, istek ve yeteneklerini dikkate almadan daha çok üniversitelerin önünde öğrenci yığan bir biçimde çalıştığını belirtmiştir.”⁴⁴

“ Eğitimde amaç, bireylerin yeteneklerini ve ilgi alanlarını tespit ederek bunları geliştirici eğitim metotları uygulamaktır. Her insanın belli bir alana ilgisi ve bir alanda yeteneği vardır. Eğer yetenekler iyi tespit edilir ve aynı doğrultuda eğitim yapılırsa eğitimin asıl maksadına uygun bir çalışma yapılmış olacaktır. ”⁴⁵

⁴³ Eğitim Felsefesi üzerine ayrıntılı bilgi için bkz. Prof. Dr. Özcan Demirel, *Eğitimde Program Geliştirme*, Pegem Akademi, Ankara, 2010; Prof. Dr. Veysel Sönmez, *Eğitim Felsefesi*, Anı Yayıncılık, Ankara, 2009.

⁴⁴ “ VIII. Milli Eğitim Şurası, 28 Eylül -3 Ekim 1970 Esaslar, Raporlar ve Kararlar, MEB Yay., 1971, s. 10. Orhan Oğuz tarafından ortaya konulan bu eleştirinin günümüz Türk eğitim sistemi için de geçerli olduğunu görmek geçen zamanın ne denli boşa harcandığını göstermesi bakımından oldukça düşündürücüdür.

⁴⁵ Prof. Dr. Orhan Oğuz vd, *21. Yüzyılda Eğitim ve Türk Eğitim Sistemi*, Serdar Eğitim Araştırma Yayıncılık, İstanbul, 2001, s. 112.

Yukarıdaki alıntılardan da anlaşılacağı üzere Orhan Oğuz, çağı yakalamak gerektiğini vurgulayarak öğrencinin istek, ilgi ve yeteneklerinin ön planda tutulduğu, bilginin sürekli değişiminin takip edildiği, öğrenene yönelik bir eğitim anlayışı ortaya koymuştur. Eğitim kurumlarında öğrenim görmekte olan öğrencilere bilgi yüklemek onları ezbere sevk etmek yerine, onlara öğrenme inceleme yollarını gösteren bilimsel düşünme ve araştırma yeteneği kazandırmak temel hedef olmalıdır anlayışını benimsemiştir. Orhan Oğuz bakanlığı döneminde hazırlattığı yeni sistemin esasını çocuğu kabiliyetine göre hazırlamak temelli olduğunu vurgulamış ve tamamen yurdumuzun gerçeklerinin göz önüne alınarak hazırlandığını belirtmiştir.⁴⁶

Orhan Oğuz, ayrıca eğitimde dikkate alınması gereken en önemli hususlardan birisinin, eğitim programlarını bölgelere göre belirlemek, yerel kültür ve coğrafyayı avantaja dönüştürmek olduğunu özellikle vurgular.⁴⁷ Bu sayede öğrenciye ilköğretimden itibaren yaşadığı bölgenin bazı basit mesleki bilgilerinin verilmesinin öğrenciyi yaşadığı çevrenin ihtiyaçlarına cevap verecek bir ön bilgi içerisine sokacağı düşüncesindedir. Üniversitelerde ise araştırma geliştirme yatırımlarının gerçekleştirilip bu anlamda üniversiteleri güçlendirmenin doğru olacağını, sadece üniversite ve öğrenci sayısını artırarak gelişmişlik düzeyinin yükseltilmesinin mümkün olmayacağını vurgulamaktadır.

Görüldüğü üzere Oğuz; öğrenci ve üniversite sayısındaki artışın niceliksel anlamda önemli bir büyüme sağlaması, yüksek öğretimin yaygınlaştırıldığı bir göstergesi olabilir; demektir. Ancak niteliksiz bir nicelik ülke için herhangi bir kıymet ifade etmez; önemli olanın bu niceliğe nitelik kazandırmak, belirli bir kaliteyi yakalamak gerektiği anlayışını ortaya koymaktadır.

⁴⁶ “Öğrenciler artık belge almayacak” *Milliyet*, 03 Ekim 1970.

⁴⁷ O. Oğuz, *a.g.e.*, 2004, s. 114.

1.5. Eğitim Liderliği ve Kişiliği

Liderliği; bir işe cesaretle öncülük etmek, ipi göğüslemek ve sizi farklı kılan özelliklerinizle olayları kontrol altında tutarak işlerin sürekliliğini sağlayabilmek olarak tanımlayabiliriz. Orhan Oğuz yetiştiği imkânsızlıklar içinde kendisine imkânlar yaratarak liderlik konusunda deneyimlerini zamanla arttırmıştır. Ortaokul ve lise yıllarında okul etkinliklerine katılarak, halk evlerinde toplantılara giderek, dışarıdan gelen politikacıların, ilim adamlarının, sanatçıların konferans ve toplantılarını izleyerek kendisini bilgilendirmiştir.⁴⁸ Aynı zamanda o yıllarda halk kütüphanesine gidip kitap, dergi ve gazete okuyarak Türkiye'nin günlük meselelerine ve bazı fikirlere daha bilinçli bir pencereden bakma imkânı bulmuştur. Üniversite yıllarında okul ile birlikte iş hayatına da atılması ve farklı sektörlerde iş denemeleri gerçekleştirmesi, maddi olmasa da düşünsel bir kazanç elde ederek meselelerin çözüm yollarını, avantajlarını, dezavantajlarını erken keşfedecek bir fikir birikimi oluşturmasında etkili olmuştur. İlerleyen yıllarda Avrupa'da doktora yapmış, orada bulunduğu süre içerisinde değişik ülke ziyaretleri gerçekleştirerek yeni diller öğrenmiş Avrupa kültürü hakkında bilgi edinmiştir.⁴⁹ Ülkesinden ve Avrupa'dan elde ettiği bilgileri harmanlayan Oğuz, olaylara bakış açısının ufkunu açmıştır.

Orhan Oğuz eğitim dünyası içine girdikten kısa bir süre sonra devamlı olarak kuruculuk ve liderlik vasfı taşımıştır. İzmir Yüksek Ekonomi ve Ticaret okulunda görev yaparken, Avrupa'dan arkadaşı olan Coşkun Kırca'nın tavsiyesi üzerine Afganistan'a gitmiş, Kabil Üniversitesi'nde görev yaparken⁵⁰ kendisine ilk defa okul kuruculuğu teklif edilmiştir. Bu süreci yaptığım röportajda şu şekilde ifade etti:

Kabil'deki Türk kolonisine Türk ailelerin çocukları da dâhildi. Otuz kadar çocuk. Fakat gidebilecekleri okul yoktu. Okuma şansları da yoktu. Oradaki

⁴⁸ O. Oğuz, *a.g.e*, 2004, s. 42.

⁴⁹ Orhan Oğuz doktora çalışması öncesinde Fransa'da "Alliance Française" adlı dil okulunu altı ay takip ederek Fransızcasını okulu için yeterli hale getirmiştir. Ayrıca doktora savunması öncesinde üç aylık bir süre ile Londra'ya giden Oğuz burada "David Scholl" adında bir dil okuluna giderek İngilizcesinin de temellerini atmıştır. Bu konu ile ilgili olarak daha ayrıntılı bilgi için bkz. O. Oğuz, *a.g.e*, 2004, s. 66-73.

⁵⁰ Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi, *Orhan Oğuz'un Kabil Üniversitesinde görevlendirilmesine ilişkin belge*, 030-0-018-001-002-175-2-8.

okulların hepsi Farsça eğitim yapıyordu. Bir gün büyükelçi makamında bir toplantı yaptı. Bir çözüm arıyordu. Bana “Orhan Bey, sen bekârsın. Bir okul kur, bütün çocuklarımızı okutalım. Hemen işe başla, programını, müfredatını, teşkilatını yap” dedi. Derhal kabul ettim. Ancak herkesin destek olmasını, bütün arkadaşların öğretmenlik yapmayı kabul etmesini istedim. Milli Eğitim Bakanlığı’ımızdan izin gelince, paralı değil, yarı resmi özel okul statüsünde bir okul kurabileceğimizi söyledim. Ben gerekçeli raporu ayrıntılarıyla hazırladım. Büyükelçi, kendi mütalaasını da ekleyip bakanlığa gönderdi. İzin kısa zamanda geldi. Beni okulun müdürü yaptılar. Başta çocuklar olmak üzere herkesin dilinde “Müdür Bey”dim. Kabil’de profesörlükten sonra bir de müdür beylik kazanmıştım! İşin ciddi yanı şuydu ki, bu teşebbüs ve benim dört yıllık yöneticiliğim çok isabetli olmuş ve Kabil’de ilkokuldan liseye kadar Türk çocuklarını tahsilsiz bırakmamıştık. Benim eğitimde ilk kuruculuğum da o okul olmuştur. Bir eğitimci sıfatıyla çabalarımın semeresini ilk defa orada gördüm. Ve yine gördüm ki istenilirse, sebat edilirse, güçlükler karşısında irade gösterilirse imkânsızlıklar ortadan kalkıyor, hatta gün gelip yenilgiler zafere; olumsuzluklar başarıya dönüştürülebiliyor. Türkiye’den müfredat programlarını getirmiştim. Öğretmen meselesine çözüm de zor olmadı. Herkesin branşına ve formasyonuna göre dersleri taksim ettim. Büyük elçi lisenin edebiyat, başkonsolosun kızı Türkan Hanım ilkokul, eczacılar fizik, kimya öğretmeni oldular. Matematik, İngilizce ve diğer dersler için Türkiye’de okumuş, iyi Türkçe bilen, fen fakültesindeki Afgan öğretim elemanlarından yararlandık. Bense felsefe, sosyoloji, mantık ve boş zamanlarımda yardım için ilkokulun bazı derslerine giriyordum. Okul çok iyi gidiyordu. İş ciddi olarak yürütüyorduk. Nitekim oradan yetişen çocukların çoğu sonradan Türkiye’de lise ve üniversite eğitimlerine devam ettiler. İçlerinde halen büyükelçi olanlar, siyasal bilgilerden, Tıp fakültelerinden, başka fakültelerden ve akademilerden mezunlar, basın yayın alanında çalışanlar var. O okuldaki çocukların bugün Türkiye’de önemli yerlere gelmiş olduğunu bilmenin manevi hazzını- çünkü bir ücret almıyorduk, hepimiz fahri çalışıyorduk- onları eğitirken de tattım, bugün de tadıyorum.⁵¹

Yukarıda da anlattığı şekilde ilk kez okul kuruculuğu görevini gerçekleştiren Oğuz, yurda döndükten sonra ileri bölümlerde üzerinde etraflıca duracağımız

⁵¹ 23.11.2009 tarihinde Orhan Oğuz ile yapılan röportaj.

“Eskişehir Akşam Yüksek İktisat ve Ticaret Okulu” adı altında kurulup “Anadolu Üniversitesi” adını alana değin çalışmalarını sürdürdüğü üniversitenin kuruculuğunu üstlenecektir. Bu görevini başarıyla yerine getirmesinin ardından büyük bir yangın atlatan İstanbul İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi’nin yeniden yapılandırılması ve Marmara Üniversitesi’ne dönüştürülmesi görevini büyük bir titizlikle yerine getirecektir.⁵²

Orhan Oğuz üstlenmiş olduğu eğitim liderliği vasıflarında, hangi görüşte olursa olsun hiçbir öğretim elemanını tasfiye etmemiştir. Hiçbirisine senin fikrin, zikrin, ideolojin, görüşün, eğilimin nedir diye sormamıştır. Orhan Oğuz’un bu düşüncelerini kitabından aldığım bir alıntıyla destekleyebiliriz.

Adı üzerinde: Üniversite. Her fikrin içtima ettiği evrensel kurum. Böyle bir kurumda kimse kimsenin fikrini kabul etmek yahut yukarıdan empoze edilen görüşleri mutlak hakikatler diye kabul etmek zorunda değildir. Kaldı ki demokratik bir ülkede ve rejimde başka türlü de düşünülemez. “Demokrasi” ile “totalitarizm” arasındaki fark budur. Ve bu farkın kendini en iyi göstereceği yer üniversite olmak lazımdır. Serbest tenkit ve tefekkürün hür düşüncenin egemen ve geçerli olmadığı bir üniversite, üniversiter bir kurum değildir. Altı yedi yüz yıl öncesinin karanlık ve dogmatik, mutlakçı skolastiğidir. İşte ben hep bu düşüncelerle öğretim elemanlarımı değerlendirdim; hiçbirisini mahkûm ve mağdur etmedim, ettirmedim. Asistanından dekanına kadar hepsinin üzerine kanat gerdim. Olmadık yerde sorun üretmedim ve uzun yöneticilik hayatımda edindiğim bir çalışma prensibini bu meselede de uyguladım; meseleleri mesele yapmadan çözmek prensibiydi bu...⁵³

⁵² TC Marmara Üniversitesi.a.g.e, M.Ü.Yayınları, No:640, İstanbul, 1999. Orhan Oğuz 1982-1992 yılları arasında Marmara Üniversitesi Rektörlüğü yapmıştır.

⁵³ O. Oğuz, a.g.e, 2004, s. 389-390.

Üniversite kuruculukları ve bu üniversitelerde yapmış olduğu yöneticiliklerde adaletli bir tarz benimsemiş olan Oğuz, aynı tutum içersinde AP iktidarında Milli Eğitim Bakanlığı görevini üstlenmiştir. Eğitim liderliği açısından da Milli Eğitim Bakanlığı yapmış olması son derece önem arz etmektedir.

İKİNCİ BÖLÜM

ORHAN OĞUZ'UN ESKİŞEHİR EĞİTİMİNE KATKILARI

2.1. Eskişehir Akşam Yüksek İktisat ve Ticaret Okulu

Eskişehir Orta Anadolu'nun hareketli bir şehridir. 1960'lı yıllarda henüz merkez nüfusu iki yüz bin'e ulaşmamıştır.¹ Şehrin tarımsal karakteri yanında sanayi işletmelerinin buluşması, ulaşım kolaylıkları şehri hareketli bir hale getirmiştir. 1950'li yıllardan itibaren İstanbul, İzmir ve Ankara Yüksek İktisat ve Ticaret Okulları'na ek olarak Eskişehir'de de bir Yüksek İktisat ve Ticaret Okulu açılması öngörülmüştür. Ancak netice 1958 yılında alınabilmiştir.² 1958 yılında Adnan Menderes Eskişehir'e geldiğinde vali, şehir ile ilgili bilgi verirken yakında bir Akşam Yüksek İktisat ve Ticaret Okulu açılacağını gururla dile getirmiştir.³ Dönemin Maliye Bakanı Hasan Polatkan Milli Eğitim Bakanı Celal Yardımcı'nın yerine vekil olduğu sırada okulun açılması için katkıda bulunmuştur.⁴ Okulun açılış onayı alındıktan sonra ise asıl önem arz eden gelişmeler yaşanmıştır. Adeta yoktan var edilecek okulun faaliyete geçirilmesi için düşünülen isim Orhan Oğuz'dur.

¹ <http://www.tuik.gov.tr> (Ocak,2011)

² “Akademiler”, *Milliyet*, 12 Aralık 1967. İstanbul YİT okulunun kuruluşu 1883 Hamidiye Ticaret Mektebine dayandırılır. Okul 1938 yılında Maarif Vekaletine bağlı olarak “İstanbul Yüksek İktisat ve Ticaret Mektebi” adını almıştır. Okulun önemini arttıran, üzerinde durulması gereken iki nokta vardır. İlk olarak, Türkiye’de işletme ve özellikle muhasebe uygulama alanında çalışanların çok büyük bir kısmının bu okulda okumuş olmaları. İkinci nokta ise Osmanlı’da o zamana kadar açılan bütün yüksek okulların devlet hizmetine dönük elaman yetiştirilmesini amaçlamış olmasına karşılık, bu yüksek okul özel kesimde girişimci yada eleman olarak çalışacak kimseleri yetiştirmeyi amaçlamıştır. İzmir YİT okulu ise 9 Eylül 1944 yılında Maarif Vekili Hasan Ali Yücel tarafından eğitime açılmıştır. Ankara YİT okulu, 1955 yılı Temmuz ayında Maarif vekaletine bağlı ve üç yıllık olarak, Bakanlık “mucibi” ile akşam eğitimi yapmak üzere kurulmuş ve 1 Kasım 1955’de eğitime başlamıştır. Eskişehir Yüksek İktisat Ticaret okulu da Bakanlık “mucibi” ile akşam eğitimi yapmak üzere kurulmuş ve 6 Kasım 1958’de eğitime başlamıştır. Tüm bu okulların tarihçeleri ile ilgili ayrıntılı bilgi için bkz. Prof. Dr. Oktay Güvemli, *İktisadi ve Ticari İlimler Akademileri Tarihi*, Marmara Üniversitesi, İİBF, İstanbul,2003.

³ “Başvekil Eskişehir’de yapılan tesisleri tetkik etti”, *Milliyet*, 26 Ekim 1958.

⁴ Zühtü Çolpan, “Eskişehir Hatıraları”, *İstikbal*, 29 Mart 2000.

Orhan Oğuz o yıllarda Afganistan'dan dönmüş, askerlik görevini yerine getirmiş, İstanbul'da kendi evini yaptırmış ve İstanbul Yüksek İktisat ve Ticaret okulunda öğretim üyesi olarak görev yapmaya başlamıştır. Ailesi ile birlikte İstanbul'da mutlu, huzurlu, rahat bir şekilde hayatını devam ettirmeyi düşünmektedir. Oğuz bu durumu kitabında şu şekilde ifade etmektedir:

*Evim bitmiş, askerliğim bitmiş, ilk çocuğum olmuş, iyi bir aile hayatım var, o güne kadar hayatın ve kaderin hiçbir sillesini yememişim... Daha ne isteyebilir ve talihimden daha ne bekleyebilirdim? Kendimi rotasını bilen gemisini bahtının sularında istediği gibi sevke muktedir bir kaptan gibi hissediyor, adeta talihimin yıldızı altında yaşıyordum.*⁵

Genel durum bu şekildeyken 1958 Eylül'ünün bir tatil günü Orhan Oğuz'u Milli Eğitim Müsteşarı aramış ve "Orhan Bey biz Eskişehir'de Yüksek Ticaret Okulu açıyoruz. Onu sen kuracaksın. Seni oraya tayin edeceğiz." demiştir.⁶ Orhan Oğuz bu ani teklif karşısında şaşkınlığını dile getirdikten sonra bunu kurucu olarak değil hoca olarak kabul edebileceğini açıklamıştır; ancak müsteşarın ısrarı karşısında İstanbul'daki derslerinin devam etmesi şartıyla görevi üstlenmiştir.⁷ Oğuz, bu görev ile ilgili düşüncelerini şöyle ifade etmiştir:

*Benim memleketim Eskişehir'de bir yüksek öğretim kurumu kurulacak. Ben vazifeden mi kaçacaktım? Onu kurmak gibi çok büyük ve şerefli bir vecibeye sırt mı çevirecektim? Eğer böyle davranırsam İstanbul'da kavuştuğum güzel hayat, benim için memleketime adeta ihanetten, bencilce bir saadetten öte ne olabilirdi?*⁸

Bu düşüncelerle Eskişehir'e geldikten sonra karşılaştığı durumun vaziyeti kendisini biraz şüpheye düşürdüyse de her türlü zorluğun üstesinden gelmek için kolları sıvamıştır.

⁵ O. Oğuz, *a.g.e*, 2004, s. 137.

⁶ 23.11.2009 tarihinde Orhan Oğuz ile yapılan röportaj.

⁷ O. Oğuz, *a.g.e*, 2004, s. 139.

⁸ O. Oğuz, *a.g.e*, 2004, s. 140.

Okul için Bağlar Caddesi'ndeki İşçi Barındırma Yurdu'nun bir bölümü boşaltılmış ve o yılki eğitim faaliyeti için geçici olarak tahsis edilmiştir.⁹ Orhan Oğuz binayı gördükten sonra karşısındaki manzarayı şu şekilde tasvir etmektedir:

*Binanın içine girdiğimde üç kattan, üç boş salondan ibaret olduğunu, bölmelerin ayrılmadığını, öğrenciler için bir tek sıra ve masanın olmadığını, sadece bir sandalye ve onun üstüne konmuş bir telefon bulunduğunu gördüm.*¹⁰

Bu genel manzara hocayı büyük bir hayal kırıklığına düşürmüştür. Bunun yanında acele açılmış bir okul olduğu için kanunu, bütçesi ve kadrosu da yoktur. Sadece MEB'in birkaç küçük kadro tahsisi ve onlara sağladığı maaş vardır. Fiziki imkânsızlıkların yanında ne öğretim üyesi, ne memur, ne de bütçesi olan okulun eğitim verebilir hale gelmesi Orhan Oğuz'un iradesine ve çabasına kalmıştır. Hiçbir şeyi hazır bulmadan, hazıra konmadan, kelimenin tam manasıyla yoktan var ederek müthiş bir yaratma iradesiyle bu işi başarmak için yola koyulmuştur. İşe binayı öğretim yapılabilir hale getirmekle başlamıştır. Etraftaki eğitim kurumlarından masa, sıra, sandalye, kürsü, ders tahtası vb. araç gereçleri temin etmiştir.¹¹ Akademi Bağlar Caddesi'nde bugünün işçi bulma kurumunun üst katında tek dershaneli küçük bir köy okulu gibi kurulmuştur. Asıl önemli olan konu ise öğrencilerin karşısına ciddi bir kurum imajı vererek çok kaliteli ve alanlarında uzman hocalarla çıkmak gerektiğidir. Bu durumun önemini Orhan Oğuz, yaptığım röportajda şu şekilde ifade etti:

...Bize üç, dört tane kadro verdiler. Müdür ben, iktisat tarihi hocası ben, iktisadi coğrafya hocası ben, Ankara'dan gelen hukuk müşaviri Yusuf Ziya Binatlı o da iki, üç der; bir de muhasebe hocası var Eskişehir Ticaret Lisesinden bulmuşlar misafir öğretim üyesi Kemal Tuncatay, üç kişi biz yüksek okulun kadrosuyuz idare edeceğiz. Ben itiraz ettim. Olmaz böyle rezalet dedim. "İlk açılıştta ciddiyetimizi ortaya koyamazsak o öyle gider, palaz olur." dedim.

⁹ "Yüksek İktisat Ticaret Okulunun, eski işçi barındırma yurduna ait binada açılışının yapılması," *Sakarya*, 7 Kasım 1958.

¹⁰ Orhan Oğuz, *Anadolu'da Bir Üniversitenin Kuruluş Öyküsü*, İstanbul, 1995, s. 7.

¹¹ 23.11.2009 tarihinde Orhan Oğuz ile yapılan röportaj.

*İzmir'in tecrübesi var önceden biliyorum onlar nasıl açıldı. Ben istiyorum ki ciddi olsun, kapanırsa ciddiyetinden ötürü kapansın.*¹²

İşte bu noktada Orhan Oğuz eğitim ve öğretimin planlı, düzenli, ciddi olarak gerçekleştirilmesi gereken bir iş olduğunu özellikle vurgulamıştır. Karşısına çıkan durumu kabullenmeyen Oğuz, çözüm olarak İstanbul'dan, Ankara'dan arkadaşlarına rica ederek; bütün itibarını, dostluğunu ve ikna gücünü kullanarak, her ders için ayrı hoca ayarlamıştır. İlk açılış için düşünülen isimler ve dersler kurum arşivinden bulduğum karalama kâğıdında belirtilmiştir.¹³ Ayrıca o dönemde bütün yarıyıllarda okutulacak olan dersler kararlaştırılmış ve ilan edilmiştir.¹⁴

Okutulacak olan dersler göz önüne alındığında kurumun, Türkiye'nin gelişmekte olan sanayi, ticaret, ziraat ve bunlarla ilgili çeşitli tesislerde görev alacak kişilerin, dönemin şartları içinde en iyi donanıma sahip olarak mezun olmalarını sağlayacak şekilde program hazırlandığı görülmektedir.

Tüm aksaklıklar halledilmeye çalışılırken, okulun resmi açılış hazırlıkları sırasında okulun kanuni bir dayanağı olmadan açıldığını haber alan, Dünya Gazetesi Editörü Sami Karaören, Eskişehir muhabirine haber vererek olayla ilgili olarak bir haber yapılmasını istemiştir. Dönemin Dünya Gazetesi muhabiri olayı şu şekilde ifade etmektedir:

Eylül ayı başlarıydı, Eskişehir'de çalıştığım gazetenin telefonu çaldı. Baktım Dünya gazetesinden beni arıyorlar. Yazı işleri müdürlerinden Orhan Birgit. Bana; " Haberin var mı, Hasan Polatkan'ın mucip emriyle ve kuruluş kanunu olmaksızın bir mühür, bir müdürle Eskişehir'de bir Akşam Ticaret Okulu kurulmuş" deyince, ben Orhan Abi'ye "Milli Eğitim Bakanı Celal yardımcı

¹² 23.11.2009 tarihinde Orhan Oğuz ile yaptığım birebir röportajdan alınmıştır. Ayrıca 3.Kasım 1958 tarihli Profösörler kurulu toplantısı, 1 nolu karar tutanağında toplantıya iştirak edenlerin isimleri yer almaktadır. Bununla birlikte bu toplantıda 1958-1959 eğitim yılına 6 Kasım 1958 Perşembe başlanmasına ve okutulacak olan derslerin hocalarının belirlenmesine karar verilmiştir.

¹³ Anadolu Üniversitesi Kurum Arşivi, "Eskişehir Akşam Yüksek İktisat ve Ticaret Okulunda Ders verecek hocaların listesi", 220/157.(Ek: 18)

¹⁴ Anadolu Üniversitesi Kurum Arşivi, "Akşam Yüksek İktisat ve Ticaret Okullarının Ders Dağıtım Cetveli", 220/158.

diyecetiniz herhalde, Hasan Polatkan Maliye Bakanı” diye hatırlattım. Orhan Birgit “ Yok, Celal Yardımcı değil, Hasan Polatkan” dedi. “ Çünkü Celal Yardımcı görevle Amerika’ya gitmiş, yerine Milli Eğitim Bakanlığı’na Maliye Bakanı vekâleten bakıyor. Git, bu haberi incele ve bize bildir. Kuruluş kanunu olmadan nasıl bir yükseköğretim kurumu kurulabiliyor, bunun başına da müdür olarak vaktiyle Demokrat Parti gençlik kollarında çalışmış, İzmir’den Orhan Oğuz adında bir doçenti müdür atamışlar. Göreyim seni, güzel bir haber yap” dedi. Orhan Birgit’in bu bilgisi ve bana verdiği görev muhalefet yapan bir gazete için önemliydi...

...Gazetenin Eskişehir muhabiriyim ve Eskişehir’de bir Akşam Ticaret Yüksekokulu kuruluyor, benim haberim yok! Telefonu kapadıktan sonra valiyi aradım. Eskişehir Valisi Arif Özgen’di o tarihlerde. Hasan Polatkan’ın da Siyasal Bilgiler Fakültesi’nden sınıf arkadaşıydı. Vali “evet” dedi, “okul kuruldu ve bugün öğrenci kaydına başladı.” Okul nerede? Diye sordum. Bağlar Caddesi üzerinde iş ve işçi bulma kurumunun yatakhanesiydi.

...Hemen oraya gittim. Kapıya “ Akşam Yüksek Ticaret Okulu için öğrenci kaydı başlamıştır.” diye beyaz bir kağıda mürekkeple yazılmış bir yazı asmışlardı. İçeri girdim. Müdürle görüşmek istiyorum dedim. Dediler ki bir üst katta. Bir üst kata çıktım; yatakhanelerden birini ofis katı haline getirmişler. Kapılardan birinin üstünde “Müdür” diye, yine mürekkeple yazılmış bir kâğıt asılmış. Kapıyı çaldım. İçeriden bir ses “Gir” dedi. Kapıyı açmak için kolu çevirdim. O an da bütün bölme panolar sallanıyordu. Tam bir gecekondu görüntüsü vardı. İçerisi çıplak sayılacak kadar alelacele düzenlenmiş bir görüntüdeydi... Bir masa, yanında çıplak bir iskemle, iskemlenin üzerinde kablosu duvardan uzanan yuvarlak butondan bir zil duruyor. Basit bir makam masası, masanın üzerinde bir siyah telefon, bir sümen ve bürokrasinin vazgeçilmez unsurlarından olan bir mermer üzerindeki ikili dolmakalem. Masada oturan papyon kravatlı, dalgalı saçlı, altın çerçeve gözlüklü genç bir adam...

...Kendimi tanıttım. “Buyurun Oturun” dedi hoca. “Sayın Hocam, ben röportaj yapmaya geldim” dedim. “Öyle mi? Hoş geldin” dedi ve bir çay söyledi. Arkasından ben sorularımı sıralamaya başladım. “Bu okul nasıl kuruldu? Kuruluş kanunu var mı? Kim kurdu? Milli Eğitim Bakanının imzası var mı bu kuruluş emrinin altında” falan diye sorular sormaya başlayınca, Orhan beyin birden yüzü değişti ve o da bana bir soruyla cevap verdi. “Sen Eskişehirli

misin?” “Evet doğma büyüme bu şehirliyim” dedim. Öğrenci misin, nerede okuyorsun?” “Ankara Hukuk Fakültesinde okuyorum “dedim. “Peki burada ne yapıyorsun?” dedi. Ankara’da mı burada mı gazetecilik yapıyorsun?” “Burada gazetecilik yapıyorum efendim” dedim. “Devam mecburiyeti olmadığı için Ankara Hukuk Fakültesine kaydımı yaptırdım. Ailemin ekonomik durumu Ankara’da okumama elvermiyor. Onun için sınavdan sınava gidip oradan mezun olan pek çok hukuk adamı gibi, ben de hukukçu olacağım” dedim. Ben öyle söyleyince: “Böyle uzaktan uzağa nasıl üniversiteyi bitireceksin?” dedi.” Bak işte, biz de burada senin gibi, yükseköğretim yapabilmek için ekonomik sıkıntı çeken gençlere imkân sağlamak üzere okulu ayağınza getirdik. Sen de kalkmış, bana öküz altında buzağı arayan sorular soruyorsun.” dedi. Öyle deyince, “Efendim bu benim görevim.” dedim. Biraz durdu düşündü: “ Peki bütün sorularına cevap vereceğim ama bir şartla! Hukuk Fakültesinden kayıt dosyanı alacaksın buraya getireceksin, seni öğrenci kaydedeceğim, ondan sonra bütün sorularına cevap vereceğim.” dedi.¹⁵

Nihayetinde okulun açılış şeklini sorgulayarak, belki de kapanmasına dayanak verecek bir haber hazırlamak isteyen isim, ileride aynı okula çok büyük hizmetler verecek olan aynı zamanda rektörlük görevini de üstlenecek olan, Prof. Dr. Yılmaz Büyükerşen’dir.¹⁶ Gazetecilik uğruna, iyi bir haber yapabilmek için kaydını Ankara’dan, Eskişehir Akşam Yüksek İktisat ve Ticaret Okulu’na aldırılmıştır.

¹⁵ Yılmaz Büyükerşen, *Zamanı Durduran Saat*, İstanbul, 2009, s. 109-113.

¹⁶ 1936 yılında Eskişehir’de dünyaya geldi. 1962 yılında Eskişehir İktisadi ve Ticari İlimler Akademisinin ilk mezunları arasında yer aldı. Öğrencilik yıllarında çeşitli gazetelerde muhabirlik, yazarlık, karikatüristlik ve yazı işleri müdürlüğü yaptı. Mezuniyetini takiben aynı yıl Akademinin Maliye Kürsüsüne asistan oldu. 1966 yılında Doktor, 1968 yılında Doçent oldu. Aynı yıl akademi Başkan Yardımcılığına getirilen BÜYÜKERŞEN, 1973 yılında Profesörlüğe yükseltildi. 1976 yılında Eskişehir İktisadi ve İdari İlimler Akademisi Başkanlığına seçildi. Başkanlık süresinin bitimi olan 1980 yılında yapılan seçimlerle yeniden Akademi başkanlığına getirildi. 1982 yılında Yükseköğretim Kanunu ile üniversitelerin yeniden düzenlenmesini takiben, Cumhurbaşkanı tarafından Anadolu üniversitesi rektörlüğüne getirilen Prof. Dr. Yılmaz BÜYÜKERŞEN, döneminin bitiminde 1987 yılında tekrar ikinci kez Cumhurbaşkanı tarafından Rektörlüğe atandı. Rektörlük görevinin ardından 1999, 2004 ve 2009 seçimlerinde Eskişehir Büyükşehir Belediye Başkanlığına seçildi. [http://www.eskisehir-bld.gov.tr/baskan_biyografi.php\(Mart 2011\)](http://www.eskisehir-bld.gov.tr/baskan_biyografi.php(Mart 2011)) Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi, Yılmaz Büyükerşen’in EİTİA reisliğine getirildiğine dair, 030-0-011-001-000-432-50-6.

Ekim ayının ortalarına doğru okulun açılışa hazır hale gelmesiyle, açılış tarihi 6 Kasım 1958 olarak ilan edilmiştir.¹⁷ Okulun açılışında Maliye Bakanı Hasan Polatkan, Eskişehir milletvekilleri ve valisi ile birlikte kalabalık bir davetli topluluğu hazır bulunmuştur.¹⁸ Türkiye'nin dördüncü büyük Yüksek İktisat ve Ticaret Okulu Eskişehir'de açılmıştır.¹⁹ Okulun açılış konuşmasında Orhan Oğuz, Anadolu'da ilk defa bir yükseköğretim kurumunun Eskişehir'de kurulmasının manası üzerinde durmuş ve bundan böyle Eskişehir'in sadece tarım, sanayi ve ulaşım bakımından değil; yüksek düzeyde bir ilim, eğitim ve kültür şehri olarak da Türkiye'ye büyük katkılar sağlayacağını belirtmiştir.²⁰ Okulun açılışı ile birlikte dört prensipten kesinlikle ödün verilmeyeceğini Orhan Oğuz özellikle işin başında belirlemiştir.

- 1- *Dersler en üst düzeyde yürütülecek*
- 2- *Sınavlarda asla müsamahalı davranılmayacak*
- 3- *Kuruma hiçbir şekilde siyaset bulaştırılmayacak*
- 4- *Kurum şehre teslim edilmeyecek*

*Memnuniyetle kaydetmeliyim ki, bu dört prensip sonuna kadar hiç şaşmadan uygulanmıştır. Bunlardan birinden sapmak daha başta yüksek okulumuzu malul hale getirdi. Çok sonraları bakan ve rektör olduğumda, özellikle büyük merkezlerin dışında yeni kurulan bazı yüksekokul ve üniversitelerin durumu bana vaktiyle ne kadar isabetli davrandığımı göstermiştir.*²¹

Yukarıda ortaya konan maddelerin uygulanması okulun ciddiyeti pekiştiren önemli birer unsurdur. Derslerin düzenli olarak yürütülmesi için Ankara ve İstanbul'da bulunan okullardan öğretim üyesi takviyesinin yanında yurt dışından da

¹⁷ <http://www.anadolu.edu.tr/universitemiz/hakinda.aspx> (Ocak 2011). 3 Kasım 1958 tarihli Profesörler kurulu toplantısı, 1 nolu karar tutanağında "1958-1959 eğitim yılının 6 Kasım 1958 Perşembe günü saat 16.00'da başlamasına" karar verilmiştir.

¹⁸ "Yüksek İktisat Ticaret Okulu Açıldı", *Sakarya*, 7 Kasım 1958.

¹⁹ "Eskişehir Ticaret Mektebi Açıldı", *Milliyet*, 7 Kasım 1958.

²⁰ O. Oğuz, *a.g.e.*, 2004, s. 141.

²¹ O. Oğuz, *a.g.e.*, 2004, s. 142.

ileriki yıllarda öğretim üyesi davet edilmiştir.²² Bu sayede yetişmekte olan öğrenciler için yurtdışı ile ilgili imkânlarının ileri düzeye taşınması ilk yıllarda sağlanmıştır. İkinci madde ise bir bilim yuvasında haksız kazançların önüne geçmek için ortaya konmuştur. Nihayetinde kopya çeken öğrenciler mutlaka cezalandırılmıştır. Bu durum profesörler kurulu toplantılarında alınan kararlarda dikkat çekmektedir. Kuruma siyasetin bulaştırılmamasına en güzel örnek ise 1968 yılı öğrenci olaylarında birkaç küçük hadise dışında herhangi bir kötü olay ve tahribat yaşanmamış olmasıdır. Orhan Oğuz'un olaylar karşısında olumlu bakış açısı olayların büyümemesinde etkili olmuştur. Kurumda iki gün içerisinde durum normale dönmüştür.²³ Son maddede ise kurumun şehri kalkındırması, yüceltebilmesi için bağımsız bir yapıda olması gerektiği ve hiçbir siyasi otoritenin söylemlerine boyun eğmemesi gerektiği vurgulanmak istenmiştir.

Açılan bu kurum bir yıl gece öğretimi yapmıştır. Üç yüz yirmi yedi öğrencisi olmuştur.²⁴ İkinci yıl ise okul gündüz öğretimine geçmek ve kendi kadrolarına sahip olmak için çaba harcamıştır.²⁵ Bunu gerçekleştirmek için Oğuz, Maliye Bakanlığı'ndan bütçe talebinde bulunmuşsa da Maliye Bakanı, okulun Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı olduğunu söyleyerek gerekli memur, öğretim kadrosu ve bütçenin bu bakanlık tarafından verilebileceğini belirtmiştir. Ancak Oğuz ne zaman milli eğitim bakanına gidip derdini anlatsa, dönemin bakanı Celal Yardımcı bu okulun kendisinin Amerika seyahati sırasında rızası dışında açıldığı için kızgın ve kırgın olduğu belli ederek, meşgul olacağını söylemiş ve geçiştirmiştir.²⁶

Diğer okullar gibi Eskişehir Yüksek İktisat Ticaret Okulu'nun da MEB'e bağlı olması özerk bütçesinin olmaması kuruma ait akademik kadro ve diğer

²²Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi, Amerikalı Profesör Warren W. Etcheson'un EİTİA' da görevlendirilmesine ilişkin belge, 030-0-018-001-002-175-2-8. Pakistanlı Profesör Mohammed Eqbal'ın EİTİA' da İngilizce okutmanı olarak görevlendirilmesine ilişkin belge, BCA, 030-0-018-001-002-213-83-4.

²³ "Eskişehir'de istekler ele alınınca işgal sona erdi", *Milliyet*, 18 Haziran 1968.

²⁴ Anadolu Üniversitesi Kurum Arşivi, "Eskişehir Akşam Yüksek İktisat ve Ticaret Okulu Talebe Mevcudu", 30.05.1959.(Ek: 13)

²⁵ Anadolu Üniversitesi Kurum Arşivi, 31.08.1959 tarihli Profesörler kurulu toplantısı, 4 nolu karar tutanağında gündüz eğitimi yapılması ve bu durumun akademiler arası kurula bildirilmesine ittifakla karar verilmiştir.

²⁶ O. Oğuz, *a.g.e.*, 2004, s. 142.

kadrolarla sahip olmaması okulun gelişimini geciktirecek unsurlardı. Okulun mevcut sisteme eleman yetiştirecek düzeye hızla ulaşması için üniversiter bir yapıya kavuşması zorunlu görülmüştü. Okulun açılması ile ilgili olarak daha başlangıçta verilen tüm bu var olma mücadelelerinin bir yararı olmuş ve Oğuz'u Yüksek İktisat ve Ticaret okullarının İktisadi Ticari İlimler Akademileri'ne (İTİA) dönüştürme çabalarına itmiştir.²⁷ Bu sayede okula ait bir bütçe oluşturulacak ve eğitimin sağlıklı bir şekilde yürütülmesi için ihtiyaç duyulanlar alınabilecektir.

2.2. Eskişehir İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi

Özel kanunu olmaması nedeni ile maddi ve fiziki imkânlardan yoksun olan okul için tek yol “Akademiler Kanunu’nu” çıkarmak olmuştur. Dönemin Milli Eğitim Bakanı Celal Yardımcı'nın istifasının ardından, milli eğitim bakanlığına vekâleten getirilen Tefik İleri'nin yüksek iktisat okullarının sorunlarından haberdar ve onların üniversitelere paralel çalışmasını isteyen bir görüşte olması Oğuz'u hemen harekete geçirmiştir.²⁸ O günlerde İstanbul'da olan Oğuz acil olarak Eskişehir'e dönmüş ve Eskişehir Demokrat Parti milletvekilleri Hicri Sezen ve Hamit Dedelek ile durumu konuşmuştur.²⁹ Eskişehir milletvekilleri ve Orhan Oğuz Ankara'ya

²⁷ “Eskişehir Ticaret Okulunun Fakülte Olması İsteniyor” *Milliyet*, 12 Ocak 1959.

²⁸ O. Oğuz, *a.g.e*, 2004, s. 143.

²⁹ O. Oğuz, *a.g.y*, 2004, s. 143.

gelerek bakanla görüşmek istemişler ve bakan kendilerini hemen kabul etmiştir. Orhan Oğuz bundan sonra yaşanan gelişmeleri şu şekilde ifade etmektedir:

Ertesi gün sabah erkenden Bayındırlık Bakanlığı Özel Kalem müdürünün odasındaydık. Bakan Tevfik İleri henüz gelmemişti. Yarım saat sonra, “ Bakan sizi bekliyor.” dediler. Tevfik İleri o sabah mesaisine bizi hemen kabul ederek başlıyordu. Kendisi hakkında tahminimde yanılmamıştım.

Bütün meselelerimizi, sıkıntılarımızı anlattım. Hepsinin kökten çözümünün ancak bir yasayla, bir kuruluş kanunuyla mümkün olabileceğini, bu müesseselerin başka türlü kurulamayacağını söyledim. Dinledi, dinledi, sonra zile basarak, “Bana müsteşarı bağlayın” dedi. Telefon bağlanınca adeta çıkışircasına sert konuştu: “Ne oldu yüksek ticaretlerin durumu? Orhan Oğuz Bey burada. Beraberce çalışın. Kanun taslağını yarın bana getirin. Orhan Bey sen de hemen git, müsteşarla otur. Taslağı hazırla. Bu işi bitirelim.” Benim de mizacımın bir tarafı olan bu iş bitiricilik kısa zamanda sonuca varma demek olan idare usulü işte buydu.

Sevinç ve mutluluktan uçar gibi bakanın yanından ayrıldım ve nerdeyse koşarcasına Teknik Eğitim Müsteşarı Akif Tuncel’in odasına gittim. Müsteşar beni iltifatla karşıladı. Dostça, samimi konuştu. Heyecanla alt kademeye talimat verdi. Bana da, “Orhan Bey sen kapan bir odaya, ben sana bütün dokümanları verdirteyim. Taslağı hazırla!” dedi.

Kendi bakanlığım sırasında da gördüm: alt kademeler çok defa bir engel gibi insanın karşısına dikilir. Bürokrasinin adaleti asıl oralardadır. Nitekim beklediğim alaka ve desteği oralardan göremedim. Geçmiş dönemlerdeki çalışmalar bile arşivden bir türlü gelmiyordu. Doküman diye getirdikleri belge ve bilgilerden bir yasa tasarısı çıkarmak mümkün değildi. Vaktiyle bazı müzakereler yapılmış, ipe sapa gelmez birçok şey yazılmış. Fakat hiçbirinin yasa taslağına girmesi söz konusu olamazdı. Hâlbuki fırsat ayağıma gelmişti. Onu kaçıramazdım. Bunun için ne pahasına olursa olsun bu fırsatı, hem de en iyi şekilde, kullanacaktım. Müsteşara: ‘Sen bana bir daktilo ver, müzakerelerin suretlerini gönder. Gerisine karışım; dedim. Bana tahsis edilen odaya

kapandım. Karargâhum orasıydı. Geceli gündüzlü üç gün çalıştım. Eski dokümanlardan sadece bir kelimeyi aldım: Akademi... Vaktiyle Yüksek İktisat ve Ticaret Okulları'nın akademiler halinde yeniden teşkilatlanması düşünülmüş. Bu benim işime yaradı. Hakikatte yaptığım şey, 4936 Sayılı Üniversiteler Kanunu'ndaki bazı ifade ve ibareleri değiştirerek Üniversiteler Kanunu'na denk, hatta onun neredeyse kopyası bir kanun taslağı hazırlamak oldu. 'Rektörlük' yerine 'Akademi Reisliği', 'Üniversitelerarası Kurul' yerine 'Akademiler Arası Kurul' ibarelerini koydum. 'Profesörler Kurulu', 'Yönetim Kurulu', profesör, doçent, asistan olma şartları, hülasa idari ve akademik yönden Üniversiteler Kanunu'nda ne varsa hepsini 'İktisadi ve Ticari İlimler Akademileri' kanun taslağına olduğu gibi aldım. Hazırladığım taslağı kanun metni haline getirince de müsteşarla birlikte bakanı yeniden ziyaret ettik. Teyfik İleri, 'Tamam, dedi, ön yazısını yazın, TBMM'ye sevk etmek için evvela Bakanlar Kurulu'na getirelim. Kanun tasarısı şekline sokalım. Siz elden takip edin. Yanından çıkınca bu defa müsteşar, 'Orhan Bey, bu tasarının kanun taslağı olması için önce Maliye Bakanı'nın imza etmesi lazım. Sonra öteki bakanlar imzalar. İtirazı olan varsa tasarı Bakanlar Kurulu'na gelir. Maliye bakanı senin hemşehrin, elden götür, imzalat' deyince soluğu Maliye Bakanlığı'nda aldım. Fakat bakan yoktu. Ne zaman geleceği de belli değilmiş. Önemli bir vergi tasarısı üzerinde uzun toplantılar yapıyorlarmış. Dışarıdan kimseyle görüştürmüyorlarmış. Benimse beklemeye tahammülüm yoktu. Bu kanunun behemehâl en kısa zamanda çıkması lazımdı. O halde yapılacak tek şey kalıyordu. Bakanı evinde yakalamak. Ertesi günü öğle saatinde ben de bakanın Bahçelievler'deki evinin yakınında bir avcı eri gibi pusuya yatmıştım. Çok iyi hatırlıyorum, saat 13.10'da evin önünde büyük bir siyah steysin vagon durdu. Hasan Polatkan indi. Bahçesine doğru yürümeye başladı. Ben arkasında fırladım. Koşa koşa bahçeye daldım. Tam anahtarı kapıya sokarken karşısına dikildim. Çalışmalardan epeyce bunalmış olmalıydı ki, beni böyle apansız ve pervasız karşısında görünce bayağı kızdı: 'Yahu, burada, böyle ayaküstü ciddi bir mesele halledilir mi? Günler torbaya mı girdi? Her şeyin bir usulü, erkânı var' dedi. Ben özür dileyerek akademiler meselesinin beklemeye tahammülü olmadığını, hayati bir durum haline geldiğini, kendi iktidarlarında kurulan kurumun yaşaması için bu kanunun bir an evvel çıkması gerektiği vs'yi gayet heyecanlı ve uygun bir üslupla izah ettim. Pekala, diyerek dosyayı aldı. 'Yarın Vekâlet'ten alırsın' dedi.

Maliye bakanının imzası hallolmuştu. Fakat ben kırılmıştım. Kendisiyle geçmişten gelen hukukumuz, tanışıklığımız vardı. Onların kazanması için az mı çalışmıştım? Ben bekliyordum ki; 'Buyur gel, biraz otur, konuşalım' diyecek!.. Kendimi rahatsızlık veren biri gibi hissettim. Ve bir an ani bir iç tepkiyle, 'Herkesin işi için ne uğraşıyorsun, bırak git!' diye kendi kendime söylendim. Fakat bu ferayanım da doğar doğmaz bitti. Ertesi gün Maliye Bakanlığı Özel Kalem Müdürlüğü'nden dosyayı, tasarı imzalanmış olarak aldım. Doğru Müsteşar Akif Tuncel'in yanına gittim. 'Ne yaptın?' dedi. 'İmzalattım' dedim. Müsteşar herhalde delirdiğime veya en azından cüretkârlığıma hükmetmiş olmalı ki, yüzüme tuhaf tuhaf baktı. Mamafih hemen motosikletli polisi çağırıp, başbakan da dahil, bütün bakanların imzasını süratle çıkartarak kendisine getirmesini söyledi. İmzalar tamamlanınca yine birlikte Teyfik İleri'ye gittik. Tasarı Meclis'e sevk edilmişti. Fakat çıkışını çabuklaştırmak için bakanın öncelikle ve ivedilikle görüşülmesini isteyen teklif yazısı lazımdı. Bakan yazıyı hemen yazdırdı. Zaman kazanmıştık. Aksi takdirde tasarı önce Milli Eğitim Komisyonu'nda, sonra Bütçe Komisyonu'nda görüşülecek, ondan sonra Meclis Genel Kurulu'nda sırasına göre ele alınacaktı. Halbuki, öncelik ve ivedilik teklifi olunca hemen karma komisyon kuruluyor ve oradan doğruca Meclis'e gidiyordu.

Birkaç gün sonra bizi çağırdılar. Biz dört Yüksek İktisat ve Ticaret Okulu müdür, Milli Eğitim müsteşarı, hukuk müşaviri beraberce komisyon toplantısına katıldık. Komisyon başkanı Rize Milletvekili İzzet Akçal'dı. Kendisini orada tanıdım. Hakikaten efendi, görevini hakkıyla yapan, mevzuata ve meselelere vakıf bir insandı. Tartışmalar başladı. Üyelerden kimi, uyanık olanlar, bu Üniversite Kanunu'nun aynısıdır, diyor, kimi hal böyle olduğuna göre akademi değil, fakülte diyelim teklifinde bulunuyordu. Birinci itiraz tam benim beklediğim fırsattı. Sık sık söz alarak ısrarla belirttim ki 'Bazı ufak tefek idari farklılıkların dışında bizim istediğimiz de bu denklik, hatta aynılıktır. Biz akademilerin her bakımdan üniversite düzeyinde kurumlar olmasını istiyoruz. Akademik kadrolardan ve yükselmelerden idari kurullara ve bütçelere kadar bunun böyle olması gerekiyor. Başka türlü kurumlarımızı geliştiremeyiz. Buna isterseniz ayniyet değil, paralellik diyelim.' İkinci hususa, yani fakülte olsunlar teklifine ise Milli Eğitim Bakanı karşı çıktı. Haklıydı. Çünkü o zamanki 4936 Sayılı Kanun'a göre üniversiteler özerkti. Kendi organlarını ve yöneticilerini kendileri seçiyordu.

Hâlbuki yüksekokullar Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlıydı ve böyle kalacaklardı. Birkaç toplantıdan sonra tasarı istediğimiz şekilde kabul edildi ve ivedilikle görüşülmek üzere TBMM'ye intikal ettirildi. Yeri gelmişken, komisyon çalışmaları esnasında bütün komisyon üyelerinin ve Eskişehir milletvekillerinin gösterdikleri gayretleri şükranla anmalıyım.

1959 yılı Haziran başlarında bizim kanun tasarısı TBMM Genel Kurulu'nda görüşüldü. Bakanlık müsteşarı, hukuk müşaviri, biz dört yüksekokul müdürü, Bakan Teyfik İleri'nin yanında yer alarak müzakereleri takibe başladık. Meclis Başkan Vekili İbrahim Kirazoğlu oturumu yönetiyordu. Önce tasarının bütününi süratle okutup oylamaya geçti. Kabul edilince, bu defa maddelere geçilmesini oylattı. Aynı hızla maddeleri de okutarak oya sundu. Tasarı kabul edildi. Böylece bizi dahi şaşırtan bir hızla Akademiler Tasarısı kanunlaşmış oldu. Sevincimin haddi hesabı yoktu. Öteki müdür arkadaşlar da fevkalade memnundular. Beni övgülerle, iltifatlarla, sitayişlerle tebrik ettiler. Doğrusu bu tebrikleri memnuniyetle kabul ettim, Öyle ya, tek başıma yola çıkmış; onların olmaz sandıkları büyük bir işi tahminlerin ötesinde bir kanun çıkartarak oldurmuştum. Kurumlarımız kurtulmuş, meselelerimiz hallolmuştu. Artık bizim de kuruluş kanunumuz vardı ve bu kanun her şeyiyle 4936 Sayılı Üniversiteler Kanunu'na denk ve paraleldi.³⁰

“7334 sayılı kanun” Orhan Oğuz’un anlatımıyla yukarıda olduğu gibi gelişme göstermiş ve 8 Haziran 1959 tarihinde meclis tarafından kabul edilmiştir.³¹ 15 Haziran 1959 yılında Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.³² Bu sayede Yüksek İktisat ve Ticaret Okulları; yüksek öğretim, eğitim ve araştırmalar daha önemli atılımlar gerçekleştirecek olan birer ilim akademisine dönüştürülmüştür.³³

7334 sayılı kanun, Akşam Yüksek İktisat okullarının gelişen ekonomik sistem içerisinde, nitelikli işgücü yetiştirebilmesinde etkin olarak çalışabilmesi için ortaya

³⁰ O. Oğuz, *a.g.e.*, 2004, s. 143-147.

³¹ TBMM Arşivi, *Millet Meclisi Tutanak Dergisi*, C: 9, 78. Birleşim, 8 Haziran 1959, s. 588.

³² 7334 Sayılı Kanun, *TC. Resmi Gazete*, 15 Haziran 1959, Kanun no: 7334, Sayı:10231, s.1289.

³³ “Yüksek İktisat ve Ticaret Okulları İlim Akademileri haline getiriliyor.”, *Dünya*, 9 Haziran 1959.

konmuştur. Kanun gerekçesinde bu öngörü açıkça belirtilmiştir. Gerekçenin ilk paragrafı şu şekildedir:

*Memleketin iktisat ve ticaret hayatında, muhtaç olduğumuz unsurları yetiştirmek maksadıyla açılmış bulunan yüksek iktisat ve ticaret okullarımızın faaliyetlerini, halen takip edilmekte olan iktisadi politikalarımıza daha uygun bir şekilde genişletmek zaruretindeyiz. Memleketimizde, bilhassa şahsi teşebbüsün gelişmesine büyük bir kıymet ve ehemmiyet atfedilmesi dolayısıyla, bir taraftan teknik ve tatbiki bilgilerle mücehhez, milli şuur ve terbiyeye sahip bir tüccar sınıfının teşekkülüne, diğer taraftan da İktisadi Devlet Teşekküllerimizin ve amme hizmeti gören müesseselerimizin rasyonel bir şekilde çalışmalarına hizmet edecek ehliyetli ve mütehassis elemanlara şiddetle ihtiyaç hissedilmektedir. Bu sebeple mevcut dört yüksek okulumuzun, bugünün ve yarının ihtiyaçlarına cevap verecek şekilde, inkişafına yarayacak tedbirleri almak mecburiyetindeyiz.*³⁴

Görüldüğü üzere ilk paragrafta ülkenin ihtiyaçlarına ve gelişen ekonomik sisteme elaman yetiştirmenin önemi vurgulanmaktadır. Gerekçenin ilerleyen paragraflarında dünyada akademi uygulamalarına değinilerek Türkiye ile bir kıyaslamaya gidilmiştir.³⁵ Ayrıca gerekçenin işin başında detaylı bir şekilde ortaya konması kanunun çıkmasında büyük bir öneme sahiptir.

7334 sayılı yasa ile İTİA'ların görevleri de tek tek açıklanmıştır. Asıl amaçları ortaya koyması açısından 2.madde dikkat çekmektedir.³⁶

Madde 2: İktisadi ve Ticari İlimler Akademilerinin vazifeleri şunlardır:

- a) *Öğrencilerini iktisadi, ticari ve mali sahalarda ilmi ve tatbiki bilgilerle mücehhez, milli gayelere bağlı, seciyeli vatandaşlar olarak yetiştirmek.*
- b) *Memleketin iktisadi kalkınmasında hususi teşebbüsün gelişmesi, İktisadi Devlet Teşekkülleri ve amme hizmeti gören müesseseler için mütehassis elemanlar hazırlamak.*

³⁴ Oktay Güvemli, *İktisadi ve Ticari İlimler Akademileri Tarihi*, Marmara Üniversitesi, İİBF, İstanbul, 2003. s. 56.

³⁵ Bu konu ile ilgili olarak daha ayrıntılı bilgi için bkz.(Gerekçenin tamamı) Güvemli, *a.g.e.*, s. 56-61.

³⁶ 7334 Sayılı Kanun, *TC. Resmi Gazete*, 8 Haziran 1959, Kanun no: 7334, Sayı:10231, s.1289.

- c) *Hususi teşebbüse veya devlete bağlı işletmelerle amme hizmeti gören müesseselerde çalışanların iktisadi, ticari ve mali bilgilerini yükseltici konularla ilgili enstitüler ve kurslar açmak, yazı ile ve sözle yayınlar yapmak.*
- d) *İktisadi ve ticari hayatın doğurduğu problemler hakkında Maarif Vekaleti vasıtasıyla hükümetçe istenen incelemeleri yaparak düşüncelerini bildirmek.*

Bu maddelerden de anlaşılacağı üzere, ilk olarak İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi okullarının özel sektör için girişimci ve personel yetiştirmek şeklinde özetlenen tarihi amacı üstlenmesi öngörülmüştür. İkincisi ülkenin ekonomik kalkınması doğrultusunda personel gereksiniminin karşılanması hedeflenmiştir. Son olarak ise bu iki hedefte başarılı olabilmek için öğrencilerin “iktisadi, ticari ve mali sahalarda ilmi ve tatbiki bilgilerle” donatılması istenmiştir.³⁷

Kanunun çıkmasıyla birlikte diğer yüksek iktisatlarda olduğu gibi Eskişehir’de de okul tabelasında değişiklikten başlayarak, tüm yasal düzenlemelere kadar her şey kısa sürede halledilmeye çalışılmıştır.³⁸ 7334 sayılı yasa ile Türk Yüksek öğrenimine üniversitelerin yanında paralel bir nitelik taşıyan, üniversiter birer kurum olan akademiler de katılmıştır. Orhan Oğuz YİT okullarının başarılı birer İktisadi Ticari İlimler Akademisine dönüşmesinde etkili olmuştur. Çıkarılan bu yasa ile 1959 yılı Akademiler için bir dönüm noktası olmuştur. Öğretim metotları ve programlarında değişiklikler yapılmış, öğretim üyelerinin yetki ve sorumlulukları, hak ve unvanları yasal esaslara bağlanmıştır. Süratli bir gelişme yolu artık akademiler için açılmıştır. Ortaya konulan yasa doğrultusunda akademi reisi ve akademiler arası kurul seçimleri yapılmıştır. Profesörler kurulu 31.08.1959 yılında yaptığı toplantısında Orhan Oğuz’u ittifakla akademi reisliğine seçmiştir.³⁹

³⁷ Güvemli, *a.g.e.*, s. 66.

³⁸ 7334 sayılı kanunun çıkmasıyla birlikte 1958 yılında iş ve işçi bulma kurumu binasına Akademi tabelası asılmıştır.(Resim:7)

³⁹ Anadolu Üniversitesi Kurum Arşivi, *31.08.1959 tarihli Profesörler kurulu toplantısı*, 4 nolu karar tutanağında “Orhan Oğuz Eskişehir İktisadi Ticari İlimler Akademisine reisliğine ittifakla seçilmiştir.”, kararına yer verilmiştir.

21.11.1959 tarihinde üçlü kararnameyle diğer Akademi reisleri ile birlikte Orhan Oğuzun tayini de Eskişehir İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi'ne yapılmıştır.⁴⁰

Atamalar ile ilgili yasal düzenlemelerin ardından Orhan Oğuz çalışmalarını iki yönlü olarak sürdürmüştür. İlk olarak Akademinin öğretim kadrosunu dışarıdan temin ettiği hocaların desteği ile birlikte bir an önce oluşturmak ve geliştirmek, diğer yön olarak ise öğrencilerin isteklerine karşılık verebilecek tüm imkânların gelecekte de mevcut kılınabileceği bir yerleşke kurmak olarak belirlemiştir.

Artık kanunu olan bir okula dönüşün ardından, Akademide okutulacak dersler ve bu dersleri verecek hocalar kısa sürede belirlenmiştir. Akşam Yüksek İktisat Ticaret Okulu'nun 1958 yılında ortaya konulan ders programına bazı dersler ilave edilerek, 1959-1960 yılında okutulmasına karar verilen dersler şu şekildedir:⁴¹

<u>Sınıf I.</u>	<u>Saat</u>	<u>Sınıf II.</u>	<u>Saat</u>
Nazari İktisat	3	Tatbiki İktisat	2
İktisadi Coğrafya	2	Envanter – Bilanço	3
Umumi Muhasebe	4	İşletme iktisadı	2
İşletme iktisadı	2	Mali Matematik	2
Umumi Matematik	2	Borçlar Hukuku	2
Ticari Matematik	2	İktisat Tarihi	1
Hukuk Başlangıcı	1	İktisadi Coğrafya	1
Medeni Hukuk	2	Esasiye-İdare Hukuku	1,5
Yabancı Dil	2	İstatistik	1,5
		Yabancı Dil	2
		Teknoloji	2

⁴⁰ Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi, Orhan Oğuz ile birlikte diğer Akademi Reislerinin atamalarına dair belge, , 030-0-011-001-000-278-32-12.

⁴¹ Anadolu Üniversitesi Kurum Arşivi, 7 Temmuz 1959 tarihli Profesörler kurulu toplantısı, 2 nolu karar tutanağında 1. ve 2. sınıfın müfredat programının tespiti, öğretim üyelerinin seçimi konuları yer almaktadır.

1959-1960 yılında eğitim verecek olan hocalar:⁴²

Orhan Oğuz	Yusuf Binatlı	Rıza Akbora
Kemal Tuncatay	Suat Keskinoglu	Haydar Furgaç
Turhan Veldet	Şükrü Soydan	Necati İşcil
Orhan Kürkçüer	Nakibe Uzgören	Hamdi Göker
Cevat Yücesoy	Şekip Yeğın	Osman Bozok
Sedat Balmumcular	Sabriye Topsögüt	İhsan Şenel

Dönemin şartları içerisinde oluşturulmuş ders programı ve bir araya getirilmiş öğretim üyeleri ile ilk yıl tamamlanmıştır. Ders çeşitliliğine ve öğretim üyelerindeki artışa kuşkusuz 7334 sayılı kanunun etkisi söz konusudur.

1960-1961 eğitim ve öğretim yılında akademide eğitimin dört yıla çıkmasıyla yeni kürsüler oluşturulmuş⁴³ ve daha geniş bir öğretim üyesi listesi düzenlenmiştir.⁴⁴ Bu öğretim üyeleri listesi İstanbul ve Ankara yüksek okullarının destekleri ile oluşturulabilmiştir. Şüphesiz Orhan Oğuz'un da bu kadronun oluşturulmasında katkısı çok yüksektir.

İktisat Kürsüsü

Prof. Dr. Refii Ş. Suvla – İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi

Prof. Dr. Sadrettin Tosbi – İstanbul İTİA

Prof. Dr. Orhan Oğuz – İstanbul İTİA

Doç. Şekip Yeğın – İstanbul İTİA

⁴² Anadolu Üniversitesi Kurum Arşivi, 7 Temmuz 1959 tarihli Profesörler kurulu toplantısı, 2 nolu karar tutanağına ek olarak 14 Ekim 1959 tarihli Profesörler kurulu toplantısı, 5 nolu karar, 1. ve 2. sınıfın müfredat programının tespiti ve öğretim üyelerinin seçimi konuları yer almaktadır.

⁴³ Anadolu Üniversitesi Kurum Arşivi, 27 Ağustos 1960 tarihli, 040-21-01-00 nolu belge: Yeni açılacak olan kürsüler ile ilgili olarak görevlendirilen komisyonun raporu.

⁴⁴ Anadolu Üniversitesi Kurum Arşivi, 5 Kasım 1960 tarihli Profesörler kurulu toplantısı, 10 nolu karar tutanağında 1. ,2. ,3. ve 4. sınıfların müfredat programının tespiti, yeni öğretim üyelerinin seçimi konuları yer almaktadır.

Öğr. Gör. Turan Veldet – T. Şeker Fabrikaları Neşriyat Md.

Ass. Dr. Halil Dirimtekin

Ass. İbrahim Küçükkurt

İşletme İktisadı Kürsüsü

Prof. Dr. Suat Keskinoglu – İstanbul İTİA

Prof. Dr. Mehmet Oluç – İstanbul Ü. İktisat Fakültesi

Doç. Dr. Kemal Tosun – İstanbul Ü. İktisat Fakültesi

Öğr. Gör. Osman Bozok – T. Şeker Fabrikası Teknik Başmüfettişi

Öğr. Gör. Hanefi Ulutekin – Şeker Sigorta Genel Müdürü

Ass. İlhan Cemalcılar

Muhasebe Kürsüsü

Prof. Osman F. Arkun – İst. İTİA

Prof. Gıyas Akdeniz – İst. İTİA

Hukuk Kürsüsü

Prof. Dr. Ferit H. Seymen – İst. Ü. Hukuk Fakültesi

Prof. Dr. Tarık Zafer Tunaya – İst. Ü. Hukuk Fakültesi

Prof. Yusuf Ziya Binatlı – Eskişehir İTİA

Prof Sedat Balmumcular – İst. İTİA

Doç. Dr. İsmet Giritli – İst. Üni. Hukuk Fakültesi

Ass. Akar Öcal

İstatistik ve Matematik Kürsüsü

Prof. Dr. Haydar Furgaç – İst. Üni. İktisat Fakültesi

Prof. Necati İşcil – Ankara İTİA

Öğr. Gör. Nakibe Uzgören – İst. Üni. İktisat Fakültesi

Ass. Suat Mirza

Yabancı dil öğretim görevlileri

Hamdi Göker, İhsan Şenel, Ecvet Arün, Sabriye Topsöğüt

Eskişehir büyük kentlere uzak olmasına rağmen Orhan Oğuz Eskişehir'in, iki büyük kent arası demiryolu hattında bulunmasını, fırsata çevirebilmiştir. Ankara İTİA, İstanbul İTİA, İstanbul Üniversitesi'ndeki tanınmış hocalardan oluşan bir öğretim kadrosu oluşturarak bu hocaların Eskişehir'e gelmelerini sağlamıştır. Bu oluşum, Türkiye'de büyük kentler dışında ilk kez görülmüştür.⁴⁵ Aynı zamanda, bu şekilde ortaya konulan bir uygulama ile "Yüksek Eğitim ve Öğretimin" Anadolu topraklarında yaygınlaştırılabileceği de kanıtlanmıştır.

1958 yılında ilk karar defterinden de anlaşılacağı üzere üç kişilik bir kadro ile açılan okula⁴⁶ daha sonraki yıllarda diğer okullarından temin edilen öğretim üyelerinden destek alınarak devam edilmiştir. Zamanla bu öğretim üyelerinin yanına yurtdışında mastır ve doktora yapmış gençler alınarak yetiştirilmişler ve EİTİA' da dönemine göre hatta bugün pek çok üniversitede olmayan güçlü bir akademik kadro kurulmuştur. Akademiye yerli ve yabancı öğretim üyelerinin katkılarıyla, o günün koşullarında yetişen genç öğretim üyeleri Türkiye'nin gelişmekte olan bilim penceresinde büyük görüş açıları sağlamıştır.

1960-1961 eğitim öğretim yılı başında 1., 2., 3., 4. sınıflarda okutulacak dersler EİTİA'nın amaçları doğrultusunda tekrar düzenlenerek karara bağlanmıştır.⁴⁷ Bu ders programı, çağımızın ders programına bakıldığında⁴⁸ temel dersler açısından büyük benzerlikler göstermektedir. Bu dersler sayesinde Eskişehir'den yetişecek olan genç nesiller, ilerleyen yıllarda Türkiye'nin gelişmesine, bilim ve kültür merkezi haline gelmesine önemli katkılar sağlamıştır.

1960-1961 yılı ders programı aşağıdaki şekildedir:⁴⁹

⁴⁵ Güvemli, *a.g.e.*, s. 241.

⁴⁶ Anadolu Üniversitesi Kurum Arşivi, 3 Kasım 1958 tarihli Profesörler kurulu toplantısı, 1 nolu karar tutanağında toplantıya iştirak edenlerin isimleri yer almaktadır.

⁴⁷ Anadolu Üniversitesi Kurum Arşivi, 5 Kasım 1960 tarihli Profesörler kurulu toplantısı, 10 nolu karar tutanağında 1. ,2. ,3. ve 4. sınıflarda okutulacak ders programı, yer almaktadır.

⁴⁸ 2011-2012 eğitim öğretim yılı Anadolu Üniversitesi ders programı için bkz.

<http://www.anadolu.edu.tr/akademik/fak%5Fiib/isletmebolumu/program.htm> (Mart 2011)

⁴⁹ Güvemli, *a.g.e.*, s. 241.

I. Sınıf

Genel İktisat

İktisadi Coğrafya

İktisat Tarihi

Genel İşletme İktisadı

Mal Bilgisi

Genel Muhasebe

Hukukun Genel Esasları

Medeni Hukuk

III. Sınıf

Para Kredi

Beynelmillel İktisat Münasebetler

Ekonomi Politikası

İktisadi Sistemler

Özel İşletme İktisadı

(Finansman, Sigorta İşletmeciliği)

Revizyon ve Kontrol

Bilanço Nezariyesi ve Tahlililer

Amme Maliyesi (Bütçe)

Maliye Hukuku

İdare Hukuku

Kara Ticaret Hukuku

İş Hukuku ve Sosyal Politika

İstatistik

Sigorta Matematiği

II. Sınıf

Genel İktisat

Genel İşletme İktisadı

Özel İşletme İktisadı

(Pazarlama-Beşeri Münasebetler)

Envanter ve Bilanço

İhtisas Muhasebeleri

Şirketler Muhasebesi

Amme Maliyesi

Anayasa Hukuku

Borçlar Hukuku

Mali Matematik

İstatistik

IV. Sınıf

İktisadi Doktrinler

İktisadi Analiz

Kooperatifçilik

Turizm Ekonomisi

Ziraat İktisadı

Özel İşletme İktisadı

Maliyet Masrafları Teorisi

Muhasebe Sistemleri ve Hesap Planları

Sanayi ve Maliyet Muhasebesi

Maliye Hukuku

Deniz Ticaret Hukuku

Bu ders programı, işletme eğitiminde zamanının en gelişmiş programlarından biridir. Bir Anadolu kentinde ilk kez uygulanmaktadır.⁵⁰ ABD ve Avrupa’da bulunan birçok üniversitenin programı incelenerek, yepyeni bir program ortaya konulmuştur.

Kurum iki yıl gibi kısa bir sürede köklerini derinleştirmek için önemli uğraşlar vermiş ve büyük ölçüde başarılı olmuştur. Asli görevi Türkiye’de bulunan sanayi, ticaret ve iktisat kuruluşlarına eleman yetiştirmek olan EİTİA, yerel anlamda atılıma geçerek Eskişehir Ticaret ve Sanayi Odası ile birlikte; “İktisadi ve Ticari İlimler Araştırma Merkezi”ni açmıştır.⁵¹ Bu sayede yerel yönetimlerle birlikte hareket edilerek uygulama çalışmalarına önem verilmiştir. Aynı zamanda bu merkez, Orhan Oğuz tarafından ileriki yıllarda hazırlanacak olan “Eskişehir Üniversitesi” adlı kitapçıkta bir şehirde üniversite için uygun ortamın bulunup bulunmadığı üzerine verilecek örnekler arasında da yerini alacaktır.

Köklerini, ders programlarının düzenlenmesi ve hocaların şehre gelerek ders vermeleri ile ilgili olarak gittikçe derinleştiren kurumun artan öğrenci sayısı ile birlikte yerleşke sorunu ortaya çıkmıştır. Bu sorunun çözümü yine Orhan Oğuz tarafından sağlanmıştır. Akademinin ileride mutlaka büyük bir kurum olacağını gören Oğuz, bu nedenle olabildiği kadar geniş bir yerleşke sahası bulmak ve inşaatı burada başlamak istemiştir.⁵² Bununla birlikte acil ihtiyaçların giderilmesi için de binalara ihtiyaç duyulmuştur. Bu amaçla ilk temel bugünkü Atatürk Endüstri Meslek Lisesinin bulunduğu arsaya atılmıştır.⁵³ Ancak bu durum günü kurtarmaktan başka bir çözüm değildir. Orta Anadolu’nun çorak ve kıraç toprakları üzerinde bir ilim, eğitim ve kültür ortamı oluşturmak isteyen Oğuz için bu arsa ve ortaya çıkacak olan binanın yeterli olmayacağı bir gerçektir. Orhan Oğuz kurumun gelişip, büyümesi ve öğrencilerin şehirden uzak, daha rahat bir ortamda eğitim ve öğretim alabilmeleri

⁵⁰ Güvemli, *a.g.e.*, s. 242.

⁵¹ Anadolu Üniversitesi Kurum Arşivi, 10 Mart 1959 tarihli Profesörler Kurulu toplantısı, 6 nolu karar tutanağında Araştırma Merkezinin mart ayı içinde faaliyete geçmesine karar verilmiştir.

⁵² 23.11.2009 tarihinde Orhan Oğuz ile yapılan röportaj.

⁵³ “Eskişehir Motor Enstitüsünün temeli atıldı”, *Milliyet*, 22 Kasım 1959. Bu haberde EİTİA’ya ait binanın da temelini, Sanat okulu bahçesinde atıldığına yer verilmiştir.

için Tepebaşı mevkinde bulunan askeriye ait bin beş yüz dönümlük arazi için MSB' ye müracaatta bulunmuştur. Oğuz, arazi için kitabında şöyle demektedir:

“...araziye dolaşırken çok heyecanlanmışım. Her yerini diken ve ot sarmış, üç beş badem ağacından ve birkaç tek katlı bina ile barakadan başka hiçbir tabiat ve insan eserinin bulunmadığı bu çorak yer hayal ettiğim vaha için ideal bir mekândı”⁵⁴

Büyük uğraşlar ile birlikte önemli yazışmalar gerçekleştirilmesine karşın arazinin devri için o dönem bir sonuç alınamamıştır. Ancak bu durum Oğuz'un kararlılığı sayesinde ilerleyen yıllarda olumlu olarak sonuçlanacaktır. Arazi ile ilgili olumsuz sonuç alınmasında dönemin siyasi yapısının da etkisi büyüktür.

1960 yılında, Türkiye'de 27 Mayıs günü gerçekleşen demokrasiye müdahale sonrası TBMM kapatılmış, Cumhurbaşkanı ve Hükümet üyeleri ile Demokrat Partili parlamenterler tutuklanmış, çeşitli rütbedeki subaylardan oluşan Milli Birlik Komitesi ülkenin idaresini ele geçirmiştir.⁵⁵ Ülkenin içinde bulunduğu bu durumda, bazı kuruluşlar Demokrat Parti iktidarı tarafından kurulmuş olması sebebiyle kapatılmış ya da tasfiye edilmiştir. En nihayetinde bu kuruluşlardan birisi olan EİTİA'nın kapatılabileceğini duyum alan Oğuz, arazi elde etme çabalarından çok, dönemin ağır şartları içinde kurumun ayakta kalması için mücadele vermiştir. 1958 yılında kurumun açılışı sırasında belirlenen “kuruma hiçbir şekilde siyaset bulaştırılmayacak” ilkesinden taviz vermediğini düşünen Oğuz için akademinin kapatılması, büyük bir hayal kırıklığına yol açabilecek üzücü bir gelişmedir. Oğuz bu düşüncenin yüksek öğrenimin gelişmesi açısından ülkenin geleceğine zarar vereceğinin kuşkusuz bilincindedir.

Bu gelişmeler üzerine Orhan Oğuz akademiye kurtarmak için “Eskişehir Üniversitesi” talebinde bulunmaya karar vermiştir. Bu amacına yönelik olarak

⁵⁴ O. Oğuz, *a.g.e.*, 2004, s.152-153.

⁵⁵ Ayrıntılı bilgi için bkz. Doç. Dr. Davut Dursun, *27 Mayıs Darbesi*, Şehir Yayınları, İstanbul, 2001. İsmet Bozdağ, *Bir Darbenin Anatomisi*, Emre Yayınları, 2006. Sina Akşin, Bülent Tanör, Korkut Boratav, *Yakınçağ Türkiye Tarihi*, Milliyet Kitaplığı, 2002.

Eskişehir’de bir üniversitenin kurulabileceğini gösteren bilgileri ve dokümanları hazırlayarak milli birlik komitesine sunmaya karar vermiştir. Bu belgeler içinde en önemlisi “Eskişehir Üniversitesi” adlı kitapçıktır.⁵⁶ Oğuz’un kaleme aldığı bu kitapçıkta gerekçe, üniversite için şehirde müsait ortamın olduğunu vurgulamak üzere eğitim öğretime destek verecek önemli kurumların varlığı, tıp ve kimya eğitimi verecek kurum açılması isteği, öğretim üyesi talebi ve maaş tutarları, üniversitenin gelir gider tahmini ve en önemlisi “Eskişehir Üniversitesi Kanun Tasarısı” taslağı vardır. Tüm bu içerik ve Eskişehir’de üniversite fikri dönemin gazeteleri tarafından da desteklenmiştir.⁵⁷ Gazetelerde çıkan yazılarda artan öğrenci çokluğuna değinilerek, yüksek öğretimin sadece İstanbul ve Ankara gibi büyük şehirlere bağlı olmaması gerektiği vurgulanmıştır. “Anadolu’da açılacak küçük ölçekli üniversitelerle vatan çocuklarının daha geniş ölçüde yüksek öğretimden faydalanmaları amaçlanmalıdır.” şeklinde yorumlar yapılmıştır. Eskişehir’de açılacak bir üniversitenin bina sıkıntısı olabileceği vurgulanmış ancak öğretim üyesi sıkıntısının olmayacağı belirtilmiştir. Çünkü İstanbul ve Ankara arasında bir şehir olan Eskişehir’e demiryolu ile bu iki ilden kolaylıkla öğretim üyelerinin gelebileceği belirtilmiştir.⁵⁸

Orhan Oğuz’un “Eskişehir Üniversitesi”nin kurulması amacıyla hazırladığı kitapçığın önsözünde üniversitenin kurulmasının gerekliliği öz bir şekilde ifade edilmiştir:

Eskişehir’de iki, üç fakülteli küçük bir üniversitenin hemen kurulabileceğine samimiyetle inanmış bulunuyoruz. Bunun için muhitteki maddi ve manevi imkânlar ve her türlü teferruat teklif edilen kanun tasarısının gerekçesinde izah edilmiştir.

Üniversitelerimizden önceki eğitim ve öğretim kademelerinde bulunan öğrenci kitlesi her geçen sene biraz daha genişlemektedir. Gelecekte doğması

⁵⁶ Orhan Oğuz, *Eskişehir Üniversitesi*, Eskişehir, 1960. Orhan Oğuz bu kitapçığı Eskişehir Üniversitesi Kurma ve Yaşatma Derneği Başkanı unvanıyla yayımlamıştır.

⁵⁷ Doç. Dr. Kemal Tosun, “İnkılâp Üniversitesi,” *Vatan Gazetesi*, 2 Aralık 1960. Doç. Dr. İ.Giritli, “Yeni Üniversite,” *Vatan*, 14 Aralık 1960.

⁵⁸ Vehbi Cem Aşkun, “Devrim Üniversitesi,” *Dünya*, 8 Aralık 1960.

mukadder yüksek tahsil problemini şimdiden alınacak bazı tedbirlerle tahfif etmek mümkündür.

Bugün açılacak küçük bir üniversite ileride kendi inkişafını temin ederek büyük bir ilim ve irfan müessesesi haline gelecektir.

Bütün dünya memleketleri az öğrencili, çok üniversite sistemine doğru ilerlerken memleketimizde kendi ölçüsüne göre buna ayak uydurabileceği kanaatini taşıyoruz.

İlgili makamların Eskişehir Üniversitesi mevzuunda her türlü müzaheret, yardım ve anlayışı göstereceklerinden emin olduğumuzu teyit etmek isteriz.⁵⁹

Orhan Oğuz, dönemin bunalımlı günlerinde akademiye, üniversiteye dönüştürmek için önemli bir teklifte bulunmuş; ancak o yıllarda bu amacına ulaşamamıştır. Bu önemli atakla en azından akademinin mevcut yönetim tarafından kapatılması Orhan Oğuz tarafından engellenmiştir. Bu atağın diğer kayda değer bir sonucu da “Eskişehir Üniversitesini Kurma ve Yaşatma Derneği”nin kurularak bu amacı gerçekleştirmek üzere faaliyete geçmesidir. Bu dernek Eskişehir’de çeşitli meslekten ve çevreden üniversite davasına gönül veren kişilerce desteklenmiş ve konuyu yayarak, daha çok insanın meselesi haline gelmesini sağlamıştır.⁶⁰ Dernek toplantıları Orhan Oğuz başkanlığında sıklıkla gerçekleştirilerek üniversitenin kurulması için çalışmalar yapılmıştır. Dönemin gazetelerinde derneğin toplantı içeriklerine de yer verilmiştir.⁶¹ Toplantılarda öğrenci artışından, üniversite kuruluşu için Eskişehir’in önemli bir coğrafyada oluşundan, burada kurulacak üniversitenin bazı fakültelerinin çevre illerde kurulabileceğinden özenle bahsedilmektedir.⁶² Ayrıca dernek toplantılarına üst düzey bürokratlar davet edilerek, toplantılara katılım arttırılmak istenmiştir.⁶³ Bu dernek çalışmaları doğrultusunda 1967 yılına gelindiğinde ortaya konulan bir kararname ile kamu yararına çalışan derneklerden sayılmıştır.⁶⁴

⁵⁹ O. Oğuz, *a.g.e.*, 1960, s.3.

⁶⁰ O. Oğuz, *a.g.e.*, 1995, s.20.

⁶¹ “Eskişehir’de Üniversite İçin Çalışma Başladı”, *Milliyet*, 18 Aralık 1966.

⁶² Dernek toplantısı için üyelere çağrı yapılması, *İstikbal*, 18 Ocak 1969.

⁶³ “Üniversite Kurma Derneği”, *İstikbal*, 31 Ocak 1969. (Toplantıya senatör ve milletvekilleri, Vali, Belediye Başkanı, Banka Müdürleri ve tekmlil aydınlar davet edilmiştir.)

⁶⁴ BCA, Merkezi Eskişehir’de bulunan “Anadolu Üniversitesi Kurulmasına ve Yaşatılmasına Yardım Derneği”, ile ilgili belge, 030-0-018-001-002-212-78-7.

Yukarıda bahsedildiği üzere, daha sonradan EİTİA'ya bağlı olarak çevre illerde bu fakültelerin kurulduğunu ve çok önemli birer üniversite haline geldiklerini rahatlıkla söyleyebiliriz.⁶⁵ Afyon, Kütahya ve Bilecik'te açılan üniversitelerin temelleri, EİTİA'nın bu coğrafyalarda açtığı fakülteler sayesinde atılmıştır.⁶⁶ Akademinin üniversiteye dönüştürülememesi, Orhan Oğuz'un çalışmalarını biraz engellese de akademinin gelişmesi için büyük adımlar atmasını durduramamıştır.

Orhan Oğuz'un o dönemde Akademi için ortaya koyduğu önemli adımlardan birisi de USAID⁶⁷ teşkilatı ile yardım anlaşmasına varmasıdır. Okulun ihtiyaçlarının karşılanmasına çare bulup kısa sürede eğitimi istenilen düzeye getirebilmek için arayışlar içinde bulunan Oğuz, o dönemin Türkiye USAID teşkilatı eğitim işlerinden sorumlu Dr. Lanza ile görüşmüştür. Dr. Lanza ile aralarında geçen diyalogu Orhan Oğuz kitabında şöyle belirtmektedir:

Kendilerine açıkça şunu sordum: “Siz ülkemizde birçok eğitim kurumuna yardım ettiğiniz halde neden üniversite düzeyinde ilim ve eğitim kurumları olan akademilere destek olmuyorsunuz?” Dr. Lanza beni hayrette bırakan bir cevap verdi: “Olmak istemez miyiz?” Fakat kendilerinden akademiler konusunda rapor istedik, üç yıla yakın süre geçmiş olmasına rağmen cevap alamadık.⁶⁸

Bu rapor o dönemde İstanbul İktisadi Ticari İlimler Akademisi Reisi Nihat Sayar'dan istenmiştir. Orhan Oğuz görüşme esnasında Dr. Lanza'ya “Bu raporu

⁶⁵ Anadolu Üniversitesi Kurum Arşivi, “EİTİ Akademisine bağlı Afyon Maliye-Muhasebe Yüksek okulunun açılışı Şehrimizde bayram havası yarattı.”, *Kocatepe Gazetesi*, 25 Eylül 1974.

⁶⁶ Bu kurumların tarihçeleri ile ilgili daha ayrıntılı bilgi için bkz: [http://www.dpu.edu.tr/universite/genel/\(Mart 2011\)](http://www.dpu.edu.tr/universite/genel/(Mart 2011))
<http://www.aku.edu.tr/anasayfa/genel.aspx> (Mart 2011)
<http://www.bilecik.edu.tr/IcerikDetay.aspx?No=68>(Mart 2011)

⁶⁷ United States Agency for International Development, ABD Uluslararası Kalkınma Kuruluşu, Bağımsız federal hükümet kuruluşudur. USAID uzun dönem ve tarafsız ekonomik büyümeyi destekler ve ABD'nin dış politika amaçlarının ilerlemesini: ekonomik büyüme; eğitim öğretim, tarım ve ticaret; küresel sağlık; demokrasi; çatışmaların önlenmesi ve insani yardımı destekleyerek sağlar. USAID'in tarihi İkinci Dünya Savaşı sonunda Avrupa'yı yeniden yapılandıran Marshall Planı'na ve Truman Dönemi Point Four Programına dayanmaktadır. 1961 yılında, Başkan John F. Kennedy kanunlaştırıp imzalayarak USAID'i kurmuştur. <http://www.unicef.org/turkey/gl/gl1.html> (Mart 2011)

⁶⁸ O. Oğuz, *a.g.e*, 2004, s. 150.

akademi reisi olarak ben hazırlasam kabul eder misiniz?” diye sormuş ve olumlu yanıt almıştır. Orhan Oğuz raporu o hafta sonu hazırlayarak, Dr. Lanza’ya teslim etmiştir. Beş altı hafta sonra bütün akademi reisleri MEB’e toplantıya çağırılmış ve USAID temsilcileri ile yardım konusunda mutabakata varılmıştır.⁶⁹ Bu yardım hem maddi açıdan destek hem de ders verecek profesör unvanlı öğretim üyelerinin akademiye gelmesi şeklinde olmuştur. Aynı zamanda bu profesörler danışmanlık görevi de yapmışlardır.⁷⁰ Bir yıl sonra yapılan bu anlaşmaya dayanarak Amerikalı Profesör Warren Etchesson, Pazarlama (Marketing) dersini vermeye başlamıştır.⁷¹

Oğuz’un ikinci önemli adımı ise başlangıçta çok uğraş verdiği, MSB’ye ait arazinin altı yüz dönümlük bir kısmının EİTİA’ya bağışlanmasını sağlamasıdır.⁷² Oğuz daha önceki yazışmalarından arazinin devri için bir sonuç alamamıştır. 1960 askeri müdahalesinin gerçekleşmesi üzerine artık arazi işinin mümkün olmayacağını düşünmüştür. Aradan geçen üç yıl sonrasında Oğuz, Başbakan İsmet İnönü ve Genelkurmay Başkanı Cevdet Sunay’ın Eskişehir’i ziyaretlerini fırsat olarak görmüş ve arazi meselesini Genelkurmay Başkanı’na bizzat söylemeye karar vermiştir. Bu görüşmenin gerçekleşmesi için dönemin Valisi İhsan Tekin ve General Muhsin Batur’dan yardım almıştır. Görüşme orduvinde gerçekleşmiştir.

...Ertesi sabah, daha saat sekiz olmamışken, ben Orduevindeydim. Generaller odasında Cevdet Sunay Paşa’yı bekliyoruz. Biraz sonra odaya girdi. Uzun kanepenin ortasına oturdu. General Muhsin Batur, “Paşam Orhan Oğuz Bey’in, müsaade buyurursanız size bir arzı olacak” dedi. Cevdet Sunay Paşa, bunun üzerine babacan bir tavırla, “Gel Orhan Bey, gel şöyle yanıma otur” dedi. Beni yanına oturttu: “Şimdi söyle bakalım nedir derdin?” der demez, ben anlatmaya başladım. Eskişehir Akademisi’ni kurduğumuzu, pek çok öğrencimiz olduğunu, birinci sınıf öğretim üyelerini temin ettiğimizi, kampus inşaatı için Amerikalılardan, Vehbi Koç’tan ve mahalli imkânlardan destek sağladığımızı,

⁶⁹ O. Oğuz, *a.g.e*, 2004, s. 150.

⁷⁰ “Akademiye Bugün 3 Amerikalı Prof. Geliyor. Amerikalılar Akademiye USAID teşkilatından 600.000 dolar verecek. ”, *Sakarya*, 10 Eylül 1962.

⁷¹ “Dün Akademiye ilk defa olarak bir ABD’li Profesör ders verdi. ”, *Eskişehir*, 13 Kasım 1963.

⁷² Anadolu Üniversitesi Kurum Arşivi, “Eskişehir Üniversitesi İçin Hazırlık”, *Ulus* (Ankara), 30 Mayıs 1965.

yakında devletten de yatırım bütçesi alacağımızı, bu akademinin bir gün üniversiteye dönüşeceğini, ancak arazimiz olmadığı için kampus inşaatına başlayamadığımızı, Yurtiçi Bölge Komutanlığına ait arazinin akademiye tahsisi halinde bütün projelerimizi bir bir gerçekleştirebileceğimizi söyledim. Türk'ün çelikleşmiş iradesine ve Türk seciyesine bir timsal olan Genelkurmay Başkanı Orgeneral Cevdet Sunay – kendisini Eskişehir'e daha önceki gelişlerinden tanyordum – beni dinledi dinledi, sözümü hiç kesmedi. Ben arzımı bitirince dedi ki: “Sen güzel anlatıyorsun, ama biz umumiyetle askeri arazileri sivillere vermeyiz. Çünkü geliyorlar, senin gibi tatlı tatlı konuşuyorlar, mektep yaptırmaktan, kamu hizmetinden bahsediyorlar, sonra lojman vesaire yaparak o arazileri çar çur ediyorlar. Fakat görüyorum ki sen çok gayret sarf etmişsin. Pek çok yardım sağlamışsın. Sana güvendim. O arazinin şimdilik işini görececek bir parçasını vereceğim. Eğer bu söylediklerini yaparsan üst tarafını da sonra tahsis ederiz. Ver kalemini!” Elimde kırmızı kalem hazır bekliyordu. Verdim. Sunay Paşa'ya, uzattığım planın üzerinde derhal inşaatla başlayabileceğim alanı gösterdim. 180 dönümlük bir sahayı kaplayan yeri bir daire çizerek işaretledi. “Hadi bakalım Orhan Bey, hayırlı olsun. İnşallah muvaffak olursun. Ben emri Ankara'dan gönderirim. Sen yarın inşaatla başla” dedi. Kendisine heyecanla teşekkür ettim...⁷³

Akademi arazisinin başlangıç kısmı bu şekilde elde edilmiştir. Kalan kısmı ise 1974 yılında Orhan Oğuz'un milletvekilliği döneminde akademiye tahsis edilmiştir. Dönemin Kara Kuvvetleri Komutanı Eşref Akıncı'yı Afganistan'daki görevi sırasında tanıyan Oğuz, kalan arsanın akademiye devri için kendisiyle görüşmüş ve olumlu yanıt almıştır.⁷⁴

Arazinin akademiye tahsis edilmesiyle birlikte Oğuz, asıl önemli adımlardan birisini daha ortaya koymuştur. İnşaatın başlayabilmesi için maddi destek sağlanması gereklidir. Devletin ve özel girişimcilerin desteğini sağlamak amacıyla, Orhan Oğuz büyük uğraşlar vermiştir. İlk olarak akademinin yatırım bütçesini devlet eliyle oluşturmuştur. İktisadi Ticari İlimler Akademiler'ine ilk defa 1963 yılı bütçesinden

⁷³ O. Oğuz, *a.g.e*, 2004, s. 158-159.

⁷⁴ 23.11.2009 tarihinde Orhan Oğuz ile yapılan röportaj.

MEB'e bağılı olarak bir milyon dört yüz yirmi bin TL pay ayrılmıştır.⁷⁵ 1964 yılında akademi için bütçeden bir milyon TL'lik bir ödenek ayrılmıştır.⁷⁶ Bu ödenek ile ilgili olarak çıkan gazete haberlerinde Orhan Oğuz'un üstün başarısı ve ikna etme yeteneğine yer verilmiştir. Bu yıllardan sonra akademi için her yıl bütçeden ödenek ayrılmıştır. Hatta 1970' li yıllara gelindiğinde akademinin bütçesi 1973'te on bir milyon, 1974'te yirmi iki milyon, 1975 yılında otuz milyona ulaşmıştır.⁷⁷

Orhan Oğuz'un maddi anlamda önem arz eden diğer girişimi ise, Vehbi Koç'un daha arsa yokken vaat ettiği ancak vergi kanununda çıkan aksaklıklar sebebiyle alınamayan bir milyon beş yüz bin lirayı almak istemesidir. Bu paranın alınması da yine Orhan Oğuz'un gayretleriyle olmuştur. Vergi kanununda bulunan yasada ilkokullara, ortaokul ve liselere, üniversitelere yapılan yardımların vergiden düşülmesine izin veriliyor; ancak bunların içinde akademi kelimesi geçmediği için akademiye yapılacak bağışlar vergiden düşülemiyordu.⁷⁸ Orhan Oğuz akademi kelimesinin bu yasada yer alması için iki yıl boyunca uğraş vermiş, nihayetinde başarılı olmuş ve parayı almıştır.⁷⁹ Vehbi Koç'tan alınan bu para ile bugün halen daha akademinin içerisinde bulunan "Vehbi Koç Kütüphanesi ve Araştırma Merkezi" yapılarak öğrencilerin hizmetine sunulmuştur.

Yukarıda belirtildiği gibi maddi kaynaklar doğrultusunda, Tepebaşı mevkiinde akademi inşaatının temeli 6 Temmuz 1964 Salı günü saat 17.30'da atılmıştır.⁸⁰ İnşaatın temelinin atılmasının ardından TBMM'den ödenek almak daha da kolay olmuştur. Başlayan resmi inşaatın DPT kaydına girmesinden dolayı biran önce bitmesi için daha fazla ödenek aktarılmıştır.

⁷⁵ 1963 yılı Bütçe Kanunu, *TC. Resmi Gazete*, 1 Mart 1963, Kanun no: 219, Sayı:11344, s.862. Milli Eğitim Bakanlığı ödeneklerinde dördüncü kısım dire hizmetlerinde İktisadi ve Ticari İlimler Akademileri genel giderleri adı altında 1420000 TL ödenek ayrılmıştır; ancak bu ödeneğin ne kadarının Eskişehir Akademisi'ne aktarıldığı belli değildir.

⁷⁶ "Akademi İnşaatı İçin 1964 Yılı Bütçesine 1 Milyon Liralık Bir Tahsisat Koyduruldu." *Sakarya*, 15 Ocak 1964.

⁷⁷ Anadolu Üniversitesi Kurum Arşivi, "Yıllar İtibariyle Program Maliyetleri", mevcut bütçe yılı 1975.

⁷⁸ O. Oğuz, *a.g.e*, 2004, s. 157.

⁷⁹ "Vehbi Koç 1,5 Milyon Bağışladı", *Akşam*, 13 Mayıs 1965. "Vehbi Koç Sosyal Bilimler Merkezine 1,5 Milyon Bağışladı", *Tercüman*, 13 Mayıs 1965.

⁸⁰ "Akademi sitesinin temeli dün parlak törenle atıldı." *Sakarya*, 7 Temmuz 1964.

İnşaatla ilgili olarak Orhan Oğuz, mimari üslup açısından binaların Eskişehir iklimine uygun, küçük pencere, klasik tarzda ve kiremit çatılı olmasını istemiştir.⁸¹ Akademinin artan bütçesiyle birlikte öğretim bloklarının yanına yönetim binaları, misafirhane ve kütüphane de eklenmiştir. Orhan Oğuz bu süreçte öğrencilerin barınma sorununu da çözmek için KYK'ya akademi arsasının bir bölümünü tahsis etmiş ve yurt yapılmasını sağlamıştır.⁸² Bunun yanında Eskişehir'de bulunan birçok kurumdan akademi inşaatı için destek gelmiştir.

*...İl Bayındırlık Müdürlüğü, DSİ, Yol-Su Elektrik Kurumu ve Hava Kuvvetleri Üs Komutanlığı ellerindeki inşaat makinelerini kampusa gönderiyor, alan tanzimi, yol yapımı, kanal, kuyu açma gibi hizmetleri yapıyor, Eskişehir Belediyesi enerji hatlarını getiriyor, Orman Bölge Müdürlüğü ağaçlandırma işine hız veriyordu...*⁸³

Bu kurumların destek vermesinde, Orhan Oğuz'un şehirde sevilen ve ikna edici bir isim olmasının yanında, ülkeye hizmet verecek bir eğitim yuvasının şekillenmesine katkı sağlama düşüncesi yatmaktadır.

1964 yılında atılan akademinin temeli, 1968 yılına gelindiğinde vücuda gelmiş ve açılış için hazırlıklar yapılmaya başlanmıştır.⁸⁴ Ancak haziran ayında ortaya çıkan üzücü bir gelişme tüm çalışmanın heyecanını etkilemiştir.⁸⁵ 1968 yılında Batı Avrupa'da başlayan öğrenci olayları Türkiye'ye sıçramış ve henüz resmi açılışı bile yapılmayan okul, öğrenciler tarafından boykot ve işgal edilmiştir.⁸⁶ Öğrencilere işgali sonlandırmaları için iki gün süre verilmiştir.⁸⁷ Bu öğrenci hareketi karşısında olumlu bakış açısı ile birlikte kararlı davranan, sıkı duran ve kesin bir irade tavrı

⁸¹ 23.11.2009 tarihinde Orhan Oğuz ile yapılan röportaj.

⁸² Akademiye ait olan ilk yurdun açılışı 1 Kasım 1963'te gerçekleştirilmiştir. Bu açılışa katılan KYK genel müdürü akademi içindeki yurdun inşaatına 1964, Nisan ayında başlanacağını demec vermiştir. *İstikbal*, 31 Ekim 1963.

⁸³ O. Oğuz, *a.g.e.*, 2004, s. 163.

⁸⁴ "Akademi Sitesi Tamamlandı. Martın Ortalarında Hizmete Açılacak." *İstikbal*, 23 Şubat 1968.

⁸⁵ "Boykot hareketi Eskişehir'e de sıçradı ", *Milliyet*, 14 Haziran 1968.

⁸⁶ "Yüksek Öğretim Kurumları Ne Durumda?" *Milliyet*, 16 Haziran 1968.

⁸⁷ "Eskişehir'de Akademiye terk için iki gün mülhet verildi ", *Milliyet*, 16 Haziran 1968.

sergileyen Orhan Oğuz çok büyük bir tahribat yaşanmadan durumu kontrol altına almıştır.⁸⁸

Siyasi olayların sakinleşmesinin ardından gün akademinin resmi açılışının yapılmasına gelmiştir. Orhan Oğuz'un akademi arazisini aldığı dönemde Genelkurmay Başkanı olan Cevdet Sunay, 1968 yılında Cumhurbaşkanlığı görevini yürütmektedir.⁸⁹ Orhan Oğuz açılış yapmak üzere Cumhurbaşkanı'nı davet etmiş ve kendisinden açılış için 21 Ekim 1968 tarihinin uygun olacağı cevabını almıştır.⁹⁰

1958 yılının, Kasım ayında yüksek öğretimden faydalanmak isteyenlere kapılarını açan EİTİA aradan geçen on yıl içinde devleşerek dönemine göre Türkiye'nin en modern tesislerinden birisi haline gelmiştir. Açılışta içinde barındırdıkları: öğretim bloğu, Vehbi Koç Kütüphane ve Araştırma Merkezi, öğrenci lokali, misafirhane, reislik lojmanı, öğrenci yurt binaları, kafeterya ve toplantı salonudur. Meydana gelen site için toplamda on beş milyona yaklaşan bir harcama yapılmıştır.⁹¹

Akademi yerleşkesinin açılış töreninde Cumhurbaşkanı Cevdet Sunay, Devlet Bakanı Seyfi Öztürk, Milli Eğitim Bakanı İlhami Ertem, Eskişehir Milletvekilleri, Vali Mustafa Karaer, Belediye Başkanı Sabahattin Günay ve çok sayıda davetli katılmıştır.⁹² Akademinin açılış konuşmasında Orhan Oğuz on yıllık süreci özetlemiş ve yaşananları aktarmıştır:

...On yıl önce bu günlerde kupkuru bir tahta iskemle ve bir telefonla, işçi yatakhane olarak kullanılan çok mütevazı bir binayı emanet eşya ile donatarak işe başlayan ve bugünkü büyüklüğe ulaşması için bu kutsal yüksek öğretim müessesesinin ilk tohumunu eken ve bu tohumu geceli gündüzlü bir şefkat ve ilgi

⁸⁸ O. Oğuz, *a.g.e*, 1995, s. 30.

⁸⁹ [http://www.tcmb.gov.tr/sayfa/cumhurbaşkanlarımız/\(Mart](http://www.tcmb.gov.tr/sayfa/cumhurbaşkanlarımız/(Mart) 2011) Cevdet Sunay 18 Mart 1966 tarihinden 28 Mart 1973 tarihine kadar görev yapmıştır.

⁹⁰ "Eskişehir İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi'nin dev sitesini, Sunay bugün açıyor." *Hürriyet*, 21 Ekim 1968.

⁹¹ "Ticari İlimler sitesi açılıyor." *Hürriyet*, 21 Ekim 1968.

⁹² Fahri Karagözoğlu, *Eskişehir İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi sitesi açılış ve 10. yıl törenleri*, Başnur Matbaası, Ankara, 1968.

ile geliştiren bir vazifeli olarak, bugün duyduğumuz ve mazur görüleceğini umduğumuz bu heyecan bir bakıma bizim on yıllık heyecanımızın devamıdır.

1958 yılında sadece üç öğretim üyesi ve bir hizmet personelinden ibaret asli kadrosu ile üç yüz altmış öğrenciye bilgi darlığını ve inançlı bağrını açan akademimiz, bugün altmış dört öğretim üyesi ve yardımcısına, otuz personelle, üç bin sekiz yüz öğrenciye, altı yıldan beri, her yılki ilavelerle memleket ekonomisinde hizmet gören aydınlık kafalı altı yüze yakın mezuna ve gördüğünüz bu çok modern üniversite sitesine sahip olmakla fevkalade bir gelişmeyi başarmıştır.⁹³

Orhan Oğuz ayrıca konuşmasında Eskişehir Üniversitesinin kurulamamasından çarpıcı örneklerle ve kıyaslamalarla söz etmiştir.

...gelişme potansiyeli olan rüştünü ispat etmiş bir müessesenin hala dar kalıplar içinde tutulmasıdır. Bu enerjinin memleketimizde nasıl hovardaca israf edildiğinin adeta bir örneğidir...

...daha dün aynı tarihte kurulduğumuz ve öğrenci sayısı akademimizin yarısı olan bir üniversitede asistan sayısı 280! Bizde 18! Evet, 1500 öğrenciye 280 asistan, 3500 öğrenciye 18 asistan...⁹⁴

Orhan Oğuz yukarıda yaptığı açıklamalarla akademinin mutlaka üniversiteye dönüşmesi gerektiğini önemli devlet adamları önünde bir kez daha dile getirmiştir. Oğuz konuşmasının sonuna doğru başından beridir amaç edindiği üniversite için şu sözleri söylemiştir:

Akademimizin çok yakın bir gelecekte üniversitenin diğer fakültelerini de etrafında toplayacağına kuvvetle inanıyorum. Hangi vazifede ve hangi şartlarda olursa olsun Eskişehir Üniversitesi benim idealim olarak bundan böyle de çalışmalarımın ağırlık merkezini teşkil edecektir.⁹⁵

⁹³ Karagözoğlu, *a.g.e.*, s.5.

⁹⁴ O. Oğuz, *a.g.e.*, 1995, s. 46.

⁹⁵ O. Oğuz, *a.g.e.*, 1995, s. 53.

Törene katılan diğer bürokratlar da konuşmalarında yüksek öğretimin öneminden ve akademi sitesinden övgüyle bahsetmişlerdir.⁹⁶

Akademinin resmi açılışı gayet planlı ve düzenli bir şekilde hiçbir aksaklık yaşanmadan gerçekleştirilmiştir. Kurum onuncu yılında her şeyi ile oturmuştur. Ancak yine de 1960 yılında koyulan, üniversiteye dönüşme hedefi henüz gerçekleşmemiştir. Bu noktadan sonra Oğuz, nihai amacı olan akademiye üniversiteye dönüştürme hayalini gerçekleştirmek için siyasete girmeye karar vermiştir.

Orhan Oğuz siyasete girmeden önce akademiye üniversiteye dönüştürmek için önemli ataklarda bulunmuştur. İlk olarak 1960 yılında ortaya koyduğu Eskişehir Üniversitesi adlı kitapçıkta hedeflerini belirlemiştir.⁹⁷ Akademi inşaatı devam ederken 1966 yılında Milli Eğitim Bakanı olan Orhan Dengiz⁹⁸ ile görüşen Oğuz, kendisinden üniversite rektörlerini ve akademi başkanlarını toplayarak Türkiye'nin yükseköğretim sorunlarını beraberce tartışmayı ve yeni üniversiteler kurulması çalışmalarını değerlendirmeyi teklif etmiştir.⁹⁹ Bu teklifi kabul görmüş ve Mesleki Eğitim Müsteşarlığı Kız Öğretmen Okulu'nda toplantı gerçekleştirilmiştir. Toplantıda ülkenin yükseköğretim sorunu her yönü ile ele alınmış ve tartışılmıştır. Ancak ortak bir noktada buluşmak mümkün olmamıştır. Bunun üzerine beş kişilik bir alt komisyon kurulmuştur. Bu komisyonda akademileri temsilen Orhan Oğuz yer almıştır. Bu komisyon Ankara ve İstanbul'da çeşitli toplantılar yapmıştır. Orhan Oğuz bu toplantılarda sürekli olarak geçmişten bu yana savunduğu, bölge üniversitelerinin kurulmasını teklif etmiştir.¹⁰⁰ Ancak bu tekliflerine karşılık mevcut merkezi üniversitelerin daha da geliştirilmesi fikri diğer üç üniversite rektörü

⁹⁶ Cumhurbaşkanı Cevdet Sunay, Milli Eğitim Bakanı İlhami Ertem, Eskişehir Valisi Mustafa Karaer ve Belediye Başkanı Sabahattin Günday'ın açılış konuşmaları için bkz. Karagözoğlu, *a.g.e.*, s.5.

⁹⁷ O. Oğuz, *a.g.e.*, 1960.

⁹⁸ Milli Eğitim Bakanı, Orhan Dengiz, UŞAK - 1918, Ahmet Tahir - İstanbul Üni. Yüksek Öğretmen Okulu Coğrafya Bl. - Orta Fransızca - Eğitim - Orta Tedrisat Şb. Md. - X, 2, 3, 4 üncü Dönem Uşak Milletvekili - TBMM Başkanlık Divanı İdare Amiri - Milli Eğitim Bakanı - Evli, 2 Çocuk. Ölümü: 11.1.1985. <http://www.basbakanlik.gov.tr/Forms/pCabinets.aspx> (Mayıs 2011)

⁹⁹ O. Oğuz, *a.g.e.*, 1995, s. 61.

¹⁰⁰ "Yükseköğretim ve Üniversitelerin yurt yüzeyine yayılması, eğitimde 'hep İstanbul için' siyasetine artık bir son verilmesi şarttır.", *Milliyet*, 16 Aralık 1966.

tarafından savunulmuştur. Bu Türkiye’de bir yüksek öğretim tekelinin oluşması anlamına geldiği için Orhan Oğuz bu durumu kabullenemeyeceğini belirtmiştir. Komisyon çalışmalarını yeni üniversitelerin açılması amacına yönlendirmiştir. Sonuç olarak Türkiye’de Diyarbakır, Adana ve Eskişehir’de üç yeni üniversitenin kurulmasını ayrıca iki teknik yüksek okul veya akademinin açılmasını öneri haline getirmiştir. Milli Eğitim Bakanlığı bilimsel düzeyde hazırlanan bu rapora dayanarak kanun tasarısı taslağını hazırlamış ve görüşe sunmuştur. Taslak DPT’ye gittiğinde orada bulunan Bursalı üst düzey bir yönetici Eskişehir’i silerek üstüne Bursa’yı yazmış o şekli ile MEB’e göndermiştir.¹⁰¹ Bu duruma Orhan Oğuz’un tepkisi büyük olmuş ve taslağın TBMM’ye sevkine karşı çıkmıştır. Bu şekilde 1966 yılındaki girişimler başarısız olmuştur.

1968 yılında Eskişehir’de iki özel yüksekokulu açılmıştır.¹⁰² Açılış töreninde konuşma yapan Oğuz şöyle demiştir:

*“Gönlüm yakın gelecekte Eskişehir Üniversitesi ’nin kurulmasını ve bütün bu okulların bu kurum içinde yerini almasını istiyor”*¹⁰³

Bu konuşmanın ardından Yüksekokul sahibinden büyük tepki gelmiş ve kürsüye gelerek, Oğuz’un söylediklerini kendi okulu açısından değerlendirip başka bir yoruma bağlamıştır. Aslında Oğuz bu konuşmasında batılı ülkelerindeki üniversitelerin kuruluşlarında, üniversite seviyesinde eğitim ve araştırma yapan yüksek öğretim kurumlarının etkisini vurgulamıştır. İşte buradan yola çıkarak Oğuz Eskişehir’de bulunan fakülteyi, yüksekokulu ve akademiye de içine alarak bir üniversite açmak istemiştir.

O yıllarda yine basın Eskişehir’de bir üniversite kurulabileceğinin önemi üzerinde duran yazılar yazmıştır.¹⁰⁴ Dönemin Eskişehirli Ulaştırma Bakanı Seyfi

¹⁰¹ 23.11.2009 tarihinde Orhan Oğuz ile yapılan röportaj.

¹⁰² “Eczacılık ve Kimya Mühendisliği özel yüksekokulları 9 Kasım’da bir hafta sürecek kültür festivali ile öğretime açılıyor.” *Son Havadis*, 4 Kasım 1968.

¹⁰³ O. Oğuz, *a.g.e.*, 1995, s. 62.

¹⁰⁴ “Üniversitede yer yok ”, *Milliyet*, 17 Aralık 1966. “Yeni Üniversiteler Yeni Yüksekokullar ”, *Milliyet*, 28 Ocak 1967.

Öztürk mali sorunlar halledilir edilmez üniversitenin açılacağını basına verdiği demeçte vurgulamıştır.¹⁰⁵ Bununla birlikte üniversite kurma ve yaşatma derneği yardım toplama faaliyetlerine hız vermiştir.¹⁰⁶

Görüldüğü gibi, Orhan Oğuz her fırsatta Eskişehir Üniversitesi konusunda kamuoyu oluşturmaya ve bu çevrede çalışmalar yapmaya devam etmiştir. Tüm bu uğraşlar yine de üniversiteye dönüşüm için yeterli olmamıştır. Orhan Oğuz 1969 yılı Şubat ayında akademideki görevinden istifa ederek, kendi deyimi ile “suyun başında olmak” ve gereken her şeyi yapmak için siyasete girmeye karar vermiştir.

Orhan Oğuz’un siyasete girmesinde, parlamento dışından yapmış olduğu çalışmalarla gerçekleştiremediği Eskişehir’e üniversite kurma amacını, meclis çatısı altında gerçekleştirme hedefi vardır. Yapılan ön seçimler, aday adayı tespiti vb. siyasi gelişmelerin ardından 1969 Ekim’inde yapılan seçimde Orhan Oğuz milletvekili seçilmiştir. Seçim çalışmalarında vurguladığı Eskişehir Üniversitesi fikrini artık gerçekleştirebilecektir.

Milletvekilliğinin ilk günlerinde kendisine Milli Eğitim Bakanlığı görevi verilmiştir. Görevi devraldıktan sonra bakan sıfatıyla Türkiye’nin meselelerine daha yüksekte ve daha geniş bir açıdan bakma imkânı bulmuştur. Bununla birlikte Eskişehir Üniversitesi oluşturmak için temel teşkil edecek olan kurumları Orhan Oğuz bir bir faaliyete geçirmiştir. Bunların içinde çok önemli olarak Eskişehir Devlet Mühendislik ve Mimarlık Akademisi, Tıp Fakültesi ve Eğitim Enstitüsü sayılabilir.

¹⁰⁵ “Eskişehir’de Üniversite Kurulabilir”, *Cumhuriyet*, 13 Aralık 1965.

¹⁰⁶ Derneğin Genel Kurul Toplantısına davet, *İstikbal*, 18 Ocak 1969.

2.3. Eskişehir Devlet Mühendislik ve Mimarlık Akademisi

Eskişehir DMMA açılmadan önce şehirde faaliyet gösteren iki özel yüksek okul vardır.¹⁰⁷ Orhan Oğuz Milli Eğitim Bakanı olmadan önce bu okulların açılış konuşmasında bir gün bu okulların da Eskişehir Üniversitesi'ni oluşturacağını dile getirmiştir. Nihayetinde özel yükseköğretim kurumlarının o yıllarda ortaya çıkardığı tartışmalar¹⁰⁸ ve Anayasa Mahkemesi'nde başlayan süreç sonucunda bu yüksekokullar kapatılmıştır.¹⁰⁹ Bu özel okullarda okuyan öğrencilerin öğrenimlerine devam etmelerini sağlamaya yönelik olarak 1472 Sayılı Kanun çıkarılmıştır. Bu kanun çerçevesinde var olan özel yüksekokullar İktisadî ve Ticari İlimler Akademileri'ne bağlanmıştır. 1472 Sayılı Kanun gereğince, Eskişehir Hastaş Kimya Mühendisliği Özel Yüksekokulu, öğrencilerinin öğrenimlerini devam edebilmeleri için, Eskişehir Hastaş Eczacılık Özel Yüksekokulu ile birlikte EİTİA'ya bağlanmıştır.¹¹⁰

Orhan Oğuz bakanlığı döneminde, artan öğrenci sayısı sebebiyle yüksek öğrenimi yurt geneline yayma amacını benimsemiştir. Başından beri savunduğu bölge üniversiteleri kurma fikri doğrultusunda çalışmalara başlamıştır. Daha önceki yıllarda bölge üniversiteleri ile ilgili olarak Oğuz'u destekler şekilde yazılar da ortaya konulmuştur.¹¹¹ Oğuz'un bölge üniversiteleri ile ilgili olarak ileri görüşlülüğünü ortaya koymak açısından 1965 yılında vermiş olduğu bir demeci örnek verebiliriz. "Küçük bölge üniversiteleri açılmalıdır." başlığı adı altında verilen haberde Oğuz şunları belirtmektedir:

Küçük bölge üniversiteleri açılmalıdır. Buna örnek olarak, Eskişehir'deki İTİA'yı gösterebiliriz. Bu tip fakülteler küçük bölgelerde açılırsa, beş-altı yıl zarfında bu müesseseler kendi öğretim üyelerinin yetişmesini sağlarlar. Ayrıca

¹⁰⁷ Anadolu Üniversitesi Kurum Arşivi, 1968-1971 yılları arası Hastaş Eskişehir Kimya ve Eczacılık Özel Yüksek Okulu gündüz ve gece öğrencilerinden alınan senelik okul ücretleri, 021 01 00-6.1.1.

¹⁰⁸ "Bir özel yüksekokul kapatıldı, dördüne ihtar verildi." *Milliyet*, 10 Ocak 1969.

¹⁰⁹ "Anayasa Mahkemesinin 12 Ocak 1971 tarih 971/3 sayılı kararı ile hukuki varlıkları sona eren ilimizdeki Hastaş Kimya Mühendisliği ve Eczacılık Yüksekokulu", *Sakarya*, 7 Eylül 1971.

¹¹⁰ "Akademide Kimya ve Eczacılık Yüksekokulu açıldı". *Sakarya*, 7 Eylül 1971.

¹¹¹ "Yüksekokul ve Üniversitelerin yurt yüzeyine yayılması, eğitimde 'hep İstanbul için..'siyasetine artık bir son verilmesi şarttır. ", *Milliyet*, 16 Aralık 1966.

bu bölge üniversitelerinde işletmecilik, ziraat, teknoloji, inşaat mühendisliği branşları açılırsa, memleketin bu sahalarda ihtiyaç duyduğu elemanlarda yetişmiş olacaktır. Üniversitelerimizin bulunduğu şehirlere yakın olan Bursa, Konya, Adana gibi vilayetlerimizde bu bölge üniversiteleri kurulabilir.¹¹²

Bu düşünceler doğrultusunda Oğuz, bakanlık görevine gelir gelmez, ülkenin ileride nasıl bir yetişmiş insan gücüne ihtiyaç duyacağını belirlemek için DPT'den yardım istemiştir. Mühendislik vb. alanlarda açık olacağı cevabını almıştır. Bunun üzerine Sakarya'da, Konya'da, Denizli'de, Gaziantep'te, Eskişehir'de Mühendislik ve Mimarlık Yüksekokullarının açılması çalışmalarına başlamıştır.¹¹³ Bu yüksek okullar açıldıktan sonra bunların Devlet Mimarlık ve Mühendislik Akademisine dönüştürülmesi yine Orhan Oğuz'un katkıları ile olmuştur.¹¹⁴

Ortaya koymak istediğimiz, Orhan Oğuz'un Eskişehir yükseköğrenimine katkıları olduğu için, bunlar içinde önem arz eden Eskişehir Devlet Mühendislik ve Mimarlık Akademisi'nin kurulmasıdır.

1970 yılında Eskişehir'de kurulan okul; ülkenin ihtiyacı olan mühendis ve mimarları yetiştiren Milli Eğitim Bakanlığına bağlı, bilimsel özerkliği olan yüksek dereceli öğretim ve araştırma yapan bir kurum olarak faaliyete geçmiştir.

Kurum 1184 sayılı kanuna dayanarak kurulmuştur.¹¹⁵ Genel hükümlerin ikinci maddesinde belirtildiği üzere kurumun kurulması, kaldırılması, değiştirilmesi mali yönden Maliye Bakanlığı ile mutabık kalındıktan sonra yönetim esasları doğrudan doğruya Akademi Yönetim Kurulu'nun teklifi ve Milli Eğitim Bakanlığı'nın onayına bağlıdır. Buradan da anlaşılacağı üzere kurumun açılmasında Milli Eğitim Bakanı

¹¹² Anadolu Üniversitesi Kurum Arşivi, "Küçük bölge üniversiteleri açılmalıdır.", *Babali'de Sabah (İstanbul)*, 14 Kasım 1965.

¹¹³ "Milli Eğitim Bakanı dün Bursa'da, bugün burada, yarın Konya'da, öbür gün Sakarya'da böyle öğretim ocakları açıp Anadolu'ya yayacağız.", *İstikbal*, 22 Aralık 1970.

¹¹⁴ O. Güvemli, *a.g.e.*, 2003, s. 95.

¹¹⁵ Devlet Mühendislik ve Mimarlık Akademileri Kanunu, *TC. Resmi Gazete*, 3 Haziran 1969, Kanun no: 1184, Sayı:13213

etkindir. Orhan Oğuz o dönem bu etkinliğini kullanarak Eskişehir’de DMMA’nın açılmasını sağlamıştır.

Oğuz’un katkıları ile açılış hazırlıkları tam anlamıyla gerçekleştirilen okul için bina olarak Hastaş adıyla bilinen özel kolej ile bir anlaşmaya varılmıştır. Anlaşmaya göre bu okulun bir katı DMMA için kullanılacak ve kira ücreti ödenecektir. Ancak Hastaş’ta bir yöneticinin yersiz tutumu ve menfaat endişesiyle yarattığı olaylar yüzünden okulun Ticaret Borsası’nda açılması kararlaştırılmıştır.¹¹⁶ Bu durum karşısında Orhan Oğuz son derece üzülmüş; ancak Ticaret Borsası’nın kiralanmasını sağlayarak olaya çözüm bulmuştur. Orhan Oğuz ilerleyen süreçte de okulun kuruluş çalışmaları ile yakından ilgilenmiştir. Yer sıkıntısı Valilik, Orman Bölge Müdürlüğü ve bakanlık temsilcilerinin de katkıları sağlanarak Karacaşehir Köyü’nde (Bugünkü Eskişehir Osmangazi Üniversitesi’nin bulunduğu alan) temin edilen arazi ile çözüme kavuşmuş ve yeni bina inşaatlarına burada başlanmıştır.

Okulun açılış tarihi 17 Aralık 1970¹¹⁷ olarak belirtilmiş ancak Orhan Oğuz ve diğer parlamenterlerin açılışa katılamayacağına bildirmeleri üzerine 21 Aralık 1970¹¹⁸ tarihine ertelenmiştir. Okulun açılışı öncesinde öğrenci kayıt işlemleri başlamış ve okula seksen öğrenci inşaat bölümüne, seksen öğrenci makine bölümüne olmak üzere toplam olarak 160 öğrenci alınmasına karar verilmiştir. Okula alınacak öğrenci kontenjanından %30’u Eskişehirli öğrencilere ayrılmıştır.¹¹⁹ Ayrıca okula alınacak öğrencilerde kayıt için üniversiteler arası giriş sınavında aldıkları puanların göz önüne alınacağı ve puan dışı kayıt yapılmayacağı Oğuz tarafından açıklanmıştır.¹²⁰ Bu sayede kurumun çalışkan ve hak eden öğrenciler ile doldurulması sağlanmıştır.

¹¹⁶ “İnşaat-Makine Mühendisliği okulu eski borsada açılıyor.” *Milli İrade*, 23 Kasım 1970.

¹¹⁷ “Mimarlık ve Mühendislik Yüksek Okulu 17 Aralık’ta öğrenime başlıyor”, *Milli İrade*, 14 Aralık 1970.

¹¹⁸ “Oğuz, Dün Mühendislik Okulunu Hizmete Açtı” *Sakarya*, 22 Aralık 1970.

¹¹⁹ “Asli kayıtlara devam ediliyor” *Milli İrade*, 19 Aralık 1970.

¹²⁰ “Puan dışı kayıt yapılamaz” *Sakarya*, 4 Aralık 1970.

Okulun açılış konuşmasında Oğuz şöyle demiştir:

...İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi çalışmalarına, bir kardeş müesseseyi Yükseköğretime açarken, gelecekteki büyük üniversitenin nüvesini (öz)¹²¹ biraz daha güçlendirmiş olduk¹²².

...Bugün hizmete giren bu eğitim kuruluşu da akademi ile birlikte, tasarladığımız üniversiter kuruluşun en sağlam dayanak noktası olacaktır.¹²³

Yukarıdaki konuşmasında Oğuz nihai amaç doğrultusunda ilerlemekte olduğunu ve bir gün bu amacını gerçekleştireceğini vurgulamaktadır.

Dönemin yerel gazetelerinden birisi olan İstikbal gazetesinde Orhan Oğuz için “... şahsi gayreti ve etrafı velveleye vermeden işleri bitirileri ile Eskişehir bu yıl yeni bir yüksek okula daha kavuşmuş olmaktadır.”¹²⁴ ifadelerini kullanmıştır. Bu açıklamadan da anlaşılacağı üzere okulun açılması için Oğuz’un şahsi çabaları önem teşkil etmektedir.

Kurumun açılışının ardından her türlü gelişim ve değişim yöneticiler tarafından sağlanmıştır. Kurumun açılış faaliyetleri ile birlikte okul başkanlığına vekâleten Doç. Dr. Suat Mirza atanmıştır.¹²⁵

Akademinin kadrosunun bir an önce yetiştirilmesi için genel kurul toplantı tutanağında tüm öğretim üyelerinin akademi asistanlarının yetiştirilmesi yolunda

¹²¹ <http://tdkterim.gov.tr/bts/>, Nisan 2011.

¹²² “Bu ulvi öğrenim ocağına politika sokmayın”, *İstikbal*, 22 Aralık 1970.

¹²³ “Mühendislikte ilk öğrenim yılı dün başladı.”, *Sakarya*, 22 Aralık 1970.

¹²⁴ “Mühendislik okulunda kayıtlar bugün başlıyor.”, *İstikbal*, 23 Kasım 1970.

¹²⁵ Anadolu Üniversitesi Kurum Arşivi, Doç. Dr. Suat Mirza’nın 23 Kasım 1970 tarihinde PTT ile yaptığı yazışmada “Okul Başkanı” sıfatını kullandığı görülmektedir. Ayrıca bu durum ileri yıllarda ortaya konulan Akademi genel kurulu toplantılarından da anlaşılmaktadır.

yardımcı olmaları istenmiştir.¹²⁶ Bununla birlikte Bakanlar Kurulu kararları ile okulun kadro sayısı yükseltilmiştir.¹²⁷

Okulun işleyişi ile ilgili tüm uygulamalar Eskişehir DMMA mühendislik ve mimarlık öğretim yönetmeliğinde açıklanmıştır. Burada yer alan başlıklar; eğitimin amacı ve süresi, kayıt ve nakil, öğretim, sınav ve değerlendirme, mezuniyet, ilişik kesme ve disiplin maddelerinden oluşmaktadır.¹²⁸ Bu maddelerde titizlikle açıklamalar yapılarak okulun çalışmaları bir plan dâhilinde yürütülmüştür. Ayrıca hazırlanan ders programları ile ülkenin ihtiyaç duyduğu mühendisler en iyi şekilde eğitilmek istenmiştir.¹²⁹

1974 yılında akademide mimarlık bölümü açılmıştır. 1975 –1976 yılına gelindiğinde ise EDMM Akademisinde Maden Mühendisliği bölümü açılmasına karar verilmiştir.¹³⁰ Bu sayede okulun bölüm sayısı dörde yükselmiştir. İlerleyen yıllarda akademide, Elektrik Mühendisliği de açılmıştır. 30 Ocak 1979 yılında alınan karar doğrultusunda EDMMA'nın bölümlerinin fakülte haline getirilmesi ve İnşaat, Makine, Maden, Elektrik – Elektronik Mühendisliği Fakültelerinin kurulması kararlaştırılmıştır. 1982 yılında 2547 sayılı Yüksek öğretim kurumlarının teşkilatlanması yeniden düzenlenmiştir. 41 sayılı Kanun Hükmünde Kararname doğrultusunda EDMMA'nın fakülteleri Anadolu Üniversitesi Mühendislik – Mimarlık Fakültesinin birer bölümü haline gelmiştir.¹³¹ 1993 yılında Osmangazi Üniversitesinin kurulmasıyla birlikte Anadolu üniversitesine bağlı bazı fakültelerin

¹²⁶ Anadolu Üniversitesi Kurum Arşivi, 20 Mayıs 1973 tarihli Akademi genel kurulu toplantısı, 1 nolu toplantı tutanağı, 2 nolu karar.

¹²⁷ BCA, Merkezi Eskişehir'de bulunan Eskişehir Mimarlık ve Mühendislik Akademisinin ihtiyacı olan 82 kadronun MEB'e tahsisi Bütçe Kanununun 24. maddesinin 1. fıkrasının e bendine göre bakanlar kurulunca 9.4.1974 tarihinde kararlaştırılmıştır.", 030-0-018-001-002-312-18-2.

¹²⁸ Anadolu Üniversitesi Kurum Arşivi, Eskişehir DMMA, mühendislik ve mimarlık öğretim yönetmeliği.

¹²⁹ Anadolu Üniversitesi Kurum Arşivi, Eskişehir DMMA İnşaat ve Makine bölümleri 1972-1973 dönemi dört yarı yıllık ders programı.

¹³⁰ Anadolu Üniversitesi Kurum Arşivi, 17 Ekim 1975 tarihli Akademi genel kurulu toplantısı, 68 nolu toplantı tutanağı, 1 nolu karar.

¹³¹ Yükseköğretim Kurumları Teşkilatı Hakkında KHK, TC. Resmi Gazete, 20 Temmuz 1982, Karar Sayısı: KHK/41, Sayı: 17760.

18 Ağustos 1993 tarihli 496 sayılı KHK ile Osmangazi Üniversitesi'ne bağlanmasına karar verilmiştir.¹³²

Tohumları Orhan Oğuz tarafından atılan EDMMA bugün Eskişehir Osmangazi Üniversitesi bünyesinde Mühendislik-Mimarlık Fakültesi adıyla bilimsel çalışmalarını sürdürmektedir.

Okulda Nisan 2011 itibariyle, Bilgisayar, Elektrik-Elektronik, Endüstri, İnşaat, Jeoloji, Kimya, Maden, Makine ile Metalurji ve Malzeme Mühendisliği Bölümleri Meşelik Yerleşkesi'nde; Mimarlık Bölümü ise Bademlik Yerleşkesi'nde bulunmaktadır. Fakülte bünyesinde 2010 yılı LYS sonuçlarına göre kayıt yaptıran öğrenciler de dahil olmak üzere toplam 5103 (1317 kız, 3786 erkek) öğrenci eğitim görmektedir.¹³³ 1970 yılında çalışmalarına başlayan okul bugüne kadar yüzlerce mezun vermiş ve Türkiye'de mühendislik eğitiminde çok önemli katkılar sağlamıştır.

¹³² Yükseköğretim Kurumları Teşkilatı Hakkında 41 sayılı KHK'nin değiştirilerek kabulüne dair 2809 sayılı KHK'de değişiklik yapılması hakkında Kanunu değiştiren 3837 sayılı kanunda değişiklik yapılması ve bu kanun ile KHK'ye yeni ek ve geçici maddeler eklenmesine hakkında KHK., *TC. Resmi Gazete*, 18 Ağustos 1993, Karar Sayısı: KHK/496, Sayı: 21672.

¹³³ <http://www2.ogu.edu.tr/~mmf/>, Nisan 2011.

2.4. Eskişehir Tıp Fakültesi

Orhan Oğuz'un üniversitenin temelleri için, bakanlığı döneminde oluşumunu sağladığı bir diğer kurum tıp fakültesidir. Orhan Oğuz Milli Eğitim Bakanı olmadan önce şehrin tıp fakültesi için gerekli donanıma sahip olduğunu ortaya koymak ve bir an önce tıp fakültesinin açılmasını sağlamak için İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Dekanı Prof. Dr. Celal Öker'i ve Prof. Dr. Cihat Abaloğlu'nu beraberinde bir heyet ile Eskişehir'e davet etmiştir.¹³⁴ Eskişehir'in önde gelen bürokratları ile birlikte, bu heyetlerin çalışmalarını sağlayıp toplantılar yaparak fakültenin açılması için uğraşlar vermişlerdir. O yıllarda fakülte için SSK hastanesinin üst katı tahsis edilmek istemiştir.¹³⁵ Ancak ilerleyen süreçte İstanbul Üniversitesi gerekli desteği sağlamamış ve sonuca ulaşamamıştır.

Bu gelişme üzerine Orhan Oğuz Ankara Hacettepe Üniversitesi Çocuk Sağlığı Enstitüsünde görevli Prof. Dr. İhsan Doğramacıyı 1964 yılında Eskişehir'e davet etmiş ve Eskişehir'de bir tıp fakültesinin kurulabilmesinin, kendisinin desteği ile mümkün olacağını dile getirmiştir. İhsan Doğramacı teklif doğrultusunda Eskişehir'e gelmiş ancak Orhan Oğuz'a tıp fakültesi ile ilgili tam bir yanıt vermeden, kaçamak cevaplarla bu işin olmayacağı hissini vermiştir.¹³⁶ Oğuz'un anılarında anlattığı yaşanan bir gelişme bu durumu açıklamaktadır.

“... tam yemeğin ortasında bana Orhan Bey gel sen bu sevdadan vazgeç. Ben seni çoluğunla çocuğunla iki sene ABD'ye göndereyim. Sen orada hastane yönetimi konusunda ihtisas yap. Gelince Hacettepe'nin başına geç daha sonraki yıllarda biz Sosyal Bilimlerde yeni programlar açacağız, senin iktisat profesörlüğün de orada devam eder...”¹³⁷

¹³⁴ O. Oğuz, *a.g.e.*, 1995, s. 58.

¹³⁵ “Tıp Fakültesi için de çalışmalar devam ediyor.”, *Sakarya*, 15 Ocak 1970.

¹³⁶ O. Oğuz, *a.g.e.*, 2004, s. 183.

¹³⁷ O. Oğuz, *a.g.e.*, 1995, s. 60.

Orhan Oğuz bu teklifi, Eskişehir Üniversitesi ile ilgili görüşlerini ifade ederek, hemen reddetmiştir. Tıp fakültesi ile ilgili olarak İhsan Doğramacıdan da o dönem olumlu bir yanıt alınamamıştır.

Diğer bir gelişme 1969 yılı içinde Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi heyetinin davet edilmesi olmuştur. Heyetin hazırladığı rapora göre %90 Eskişehir’de bir tıp fakültesi açılacağı gayri resmi olarak ifade edilmiştir. Ancak daha sonra bu fakültenin Isparta’da açılacağı yolunda bazı spekülasyonlar ortaya atılmış ve Ege Üniversitesi ile yapılan temaslar sonuçsuz kalmıştır.¹³⁸

1969 yılının son ayında Orhan Oğuz’un Milli Eğitim Bakanlığı koltuğuna oturmasıyla tıp fakültesinin kurulması kolaylaşmıştır. İhsan Doğramacı o yıllarda hazırlanmakta olan Üniversiteler Kanunu hakkında Orhan Oğuz’un görüşünü almak için randevu talep etmiştir. Oğuz bu fırsatı değerlendirerek, İhsan Doğramacıdan tıp fakültesi isteğini tekrarlamıştır. Oğuz anılarını anlattığı kitabında olayı şöyle ifade eder:

...Bir gün Bakanlığa Prof. Dr. İhsan Doğramacı geldi. Benden yarım saatlik randevu isteğini yineledi. Ben de ertesi günü kendisine 3 saat vakit ayıracağımı ve beraberce Eskişehir’e gideceğimizi yolda kendisini dinleyeceğimi söyledim. Derhal kabul etti. Benim maksadımı anlamıştı...

...Ertesi günü sabah 9.00 da MEB önünde buluşarak beraberce Eskişehir’e hareket ettik...

...Sayın Doğramacı o günlerde hazırlanması gereken yeni üniversiteler yasası üzerinde benimle görüşmek istiyordu. Ben de bu konudaki görüş ve düşüncelerimi tespit etmiştim. Yol boyunca yaptığımız konuşmalarda aynı paralelde düşündüğümüz ortaya çıktı. Her ikimizde bütün yükseköğretimi içine alan bir çerçeve yasasından yana idik. Fazla ayrıntıya gidilmemesini temel hükümlerle yetinilmesini istiyorduk....

Bu arada Eskişehir’e gelmiştik. Eskişehir valisi ile birlikte yeniden sağlık tesislerini gezdik. Ben beş yıl önce kendisinden Akademi Başkanı ve Eskişehir

¹³⁸ “Başkan E.Erenoğlu Tıp Fakültesi açılmasından ümitli olduğunu belirtti.”, *Sakarya*, 3 Ocak 1970.

Üniversitesini Koruma ve Yaşatma Derneği Başkanı olarak o tarihteki dileğimi yineledim. Hacettepe Üniversitesine bağlı Eskişehir’de bir tıp fakültesi açmasını bu kez Milli Eğitim Bakanı olarak istemiştim.

Bu görüşmede İhsan Doğramacı Milli Eğitim Bakanı’ndan gelen isteği geri çevirmemiştir.

Bir hafta sonra Prof. Doğramacı elinde bir senato kararı ile geldi. Hacettepe Üniversitesi Senatosu Eskişehir’de bir tıp fakültesi açmayı karara bağlamıştı. Doğramacı bana tamam mı Sayın Bakanım dedi. Ben de kendisine tamam değil, şimdi bu Senato kararını DPT’den de geçirterseniz tamam olur cevabını verdim. Eğer bu kararı ben DPT’ye götürmüş olsaydım Bakan kendi şehrine tıp fakültesi açtırıyor diye yer yerinden oynardı. Sayın Doğramacının canı biraz sıkılmıştı bu işe. Ama işi tamamlaması da gerekiyordu.

... Nitekim on gün kadar sonra DPT olumlu yazısı ile Prof. Dr. Doğramacı geldi ve bu suretle fakültenin açılışını kesinleştirmiş olduk. Daha sonraki tarihlerde buna ilişkin yasa, kadro ve ödenekler de çıkarıldı. Eskişehir Tıp Fakültesi de hukuken kurulmuş oldu.¹³⁹

Hacettepe Üniversitesi Senatosu 1970 yılında kendisine bağlı olarak Eskişehir tıp fakültesini açmıştır.¹⁴⁰ 1970 yılından sonra Tıp Fakültesine, Maliye Bakanlığı ve DPT tarafından ödenekler verilerek somutlaşması sağlanmak istenmiştir. Ayrıca Eskişehir’de bulunan Anadolu Üniversitesi Kurma ve Yaşatma Derneği de geniş bir yardım kampanyası başlatarak Tıp Fakültesinin kurulmasına destek vermek istemiştir.¹⁴¹

1972 yılında TBMM’de kabul edilen ve 04.01.1973 tarihinde yürürlüğe giren 1651 sayılı “Hacettepe Üniversitesinin 892 sayılı Kanununa Ek Kanun” un 1. maddesi uyarınca, Hacettepe Üniversitesine bağlı olarak Eskişehir’de açılması

¹³⁹ O. Oğuz, *a.g.e*, 1995, s. 70-71.

¹⁴⁰ Anadolu Üniversitesi Kurum Arşivi, “Hacettepe ve Anadolu Üniversiteleri Hakkında Araştırmayı Gerektiren Konular” adlı raporda okulun nasıl kurulduğuna dair bilgiler maddeler halinde yer almaktadır. Bu raporda herhangi bir tarih, hazırlayan kişi belirtilmemiştir. Ancak içindeki bilgilerden 1980 yılında hazırlanmış olabileceği ortaya çıkmaktadır.

¹⁴¹ “Anadolu Üniversitesi için geniş bir yardım kampanyası açılıyor.”, *Sakarya*, 25 Aralık 1971.

kararlaştırılan tıp fakültesinin kuruluşu bir kere de bu kanunla teyit edilmiş ve bu kanuna ek I ve II sayılı cetvellerde, Eskişehir’deki fakültede görev alacak öğretim üye ve yardımcıları için toplam 147 adet kadro verilmiştir.¹⁴²

Bu konunun yürürlüğe girmesinin ardından, 1973 yılında kuruma arsa alınması için 1 milyon lira, inşaat için 2,5 milyon lira bütçeden ödenek ayrılarak yer ve bina problemi çözülmek istenmiştir.¹⁴³ Günün şartlarına göre bütçeden ayrılan bu ödenek tıp fakültesine verilen önemi ifade etmesi açısından önemlidir.

1 Kasım 1973 tarihinden itibaren fakülteye öğrenci alınmaya başlanmıştır.¹⁴⁴ İlanda liseleri birinci, ikinci ve üçüncü bitirenler ile birlikte 300’e yakın puan alan adayların alınması uygun görülmüştür. Bu sayede okula alınacak öğrencilerin bilgi düzeyi yüksek ve yetenekli öğrenciler arasından seçilmesi sağlanmıştır. Aynı zamanda bu durum tıp eğitimi kalitesini de arttırmıştır.

Hacettepe’ye bağlı olarak açılan okulun inşaatı için Yıldıztepe semti bitişiğinde 4 milyon m²’lik meskun alan bulunmayan ve çoğunluğu hazineye ait olan yer kampus alanı olarak seçilmiştir. 1975 yılı sonuna kadar tesisin yapım çalışmaları için istimplak işlemleri de yapılmıştır. Orhan Oğuz o yıllarda Sonolay gazetesine verdiği demeçte tıp fakültesi için 100 milyonluk, kuruluş olarak bahsetmekte ve projenin önemini vurgulamaktadır.¹⁴⁵ Yaşanan bu gelişmeler doğrudusunda daimi eğitim verileceği bugünkü on iki katlı tıp fakültesi binasının temeli 17 Temmuz 1976 yılında atılmıştır.¹⁴⁶

1973 yılında Hacettepe’ye bağlılığa son vermek üzere, bağımsız bir üniversitenin kurulmasını öngören Kanun Teklifi Meclise Orhan Oğuz ve diğer

¹⁴² Hacettepe Üniversitesi Kurulması Hakkında 4 Temmuz 1967 Tarih ve 892 sayılı kanuna Ek kanun, *TC. Resmi Gazete*, 10 Ocak 1973, Kanun no: 1651, Kabul Tarihi: 04.01.1973, Sayı: 14417.

¹⁴³ “Hacettepe Üniversitesine bağlı Tıp Fakültesine öğrenci almıyor.”, *Sakarya*, 29 Ekim 1973.

¹⁴⁴ “Tıp Fakültesi için ön kayıtlar bugün başlıyor.”, *Sakarya*, 1 Kasım 1973.

¹⁴⁵ “O. Oğuz ‘Tıp Fakültesi yapımına önümüzdeki yıl başlanacaktır’ dedi.”, *Son Olay*, 24 Kasım 1973.

¹⁴⁶ “Orhan Oğuz ‘Mutluyuz sevinliğiz’.”, *Milli İrade*, 19 Temmuz 1976, s.1. Ayrıca bkz. Anadolu Üniversitesi Kurum Arşivi, “Anadolu Üniversitesi’nin Kuruluşundan bugüne kadar görevleri ve yaptığı hizmetler.”,1982.

Eskişehirli parlamenterler tarafından temelin atılmasından üç yıl önce sunulmuştur. Bu kanun 30 Kasım 1973 tarihinde 14728 sayılı Resmi Gazetede yayınlanıp yürürlüğe girmiştir. 1787 sayılı bu kanun merkezi Eskişehir’de olmak üzere “Anadolu Üniversitesi” adı ile diğer üniversitelerden bağımsız bir üniversitenin kurulmasını öngörmüştür.¹⁴⁷

Kurulan bu üniversite öğrencilerin klinik eğitimleri için 24.09.75 tarihli protokol ile Eskişehir Göğüs Hastalıkları Hastanesi’ni 10 yıllığına almıştır.¹⁴⁸ Bu bina Tıp fakültesinin eğitim ve uygulama hastanesi olarak yeniden teşkilatlandırılmıştır. Üniversitenin senato kararı uyarınca 1977–78 ders yılından itibaren Eskişehir Tıp Fakültesi 5. ve 6. sınıf öğrencileri Eskişehir’de Tıp Fakültesi Uygulama Hastanesi’nde eğitim ve staja başlamıştır. 1977–78 ders yılında 15, 1978–79 yılında 76, 1979–80 ders yılında 95, 1980–81 ders yılında ise 84 stajyere eğitim verilmiş ve bu rakam katlanarak her yıl devam etmiştir.¹⁴⁹

1982 yılında 2547 sayılı Yüksek Öğretim Kanunu gereğince yüksek öğretim kurumlarının teşkilatlanması yeniden düzenlenmiştir.¹⁵⁰ 41 sayılı kanun hükmünde kararnamenin 21. maddesi doğrultusunda tıp fakültesi ile Eskişehir’de bulunan üniversiteyi teşkil edecek kurumlar Anadolu Üniversitesi adı altında birleştirilmiştir. 18 Ağustos 1993 yılında ise 21672 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan 496 sayılı kanun hükmünde kararname gereği Anadolu Üniversitesinden ayrılarak yeni kurulan Osmangazi Üniversitesine bağlanmıştır.¹⁵¹

¹⁴⁷ Anadolu Üniversitesi Kanunu, *TC. Resmi Gazete*, 30 Kasım 1973, Kanun no: 1787, Kabul Tarihi: 22.11.1973, Sayı: 14728.

<http://www.ogu.edu.tr/akademik/adetay.aspx?AID=2> (Nisan 2011)

¹⁴⁸ Anadolu Üniversitesi Kurum Arşivi, 1982 yılında hazırlanan “Üniversitemizin Kuruluşundan bugüne kadar yapılan çalışmalar” adlı rapor. Bu raporda aynı zamanda fen fakültesi ile ilgili detaylı bilgilere de yer verilmiştir.

¹⁴⁹ Anadolu Üniversitesi Kurum Arşivi, 1977-1982 yılları arası tıp fakültesi öğrenci kontenjanlarını gösteren karalama tablo.

¹⁵⁰ “Tüm yüksek okullar üniversite bünyesinde toplanıyor. 5 yeni üniversite kurulacak”, *Milliyeti*, 19 Mart 1982.

¹⁵¹ Yükseköğretim Kurumları Teşkilatı Hakkında 41 sayılı KHK’nin değiştirilerek kabulüne dair 2809 sayılı KHK’de değişiklik yapılması hakkında Kanunu değiştiren 3837 sayılı kanunda değişiklik yapılması ve bu kanun ile KHK’ye yeni ek ve geçici maddeler eklenmesine hakkında KHK., *TC. Resmi Gazete*, 18 Ağustos 1993, Karar Sayısı: KHK/496, Sayı: 21672

Orhan Oğuz'un emekleri doğrultusunda 1970 yılında kurulan tıp fakültesinde bugün 72 anabilim ve bilim dalında lisans ve tıpta uzmanlık eğitimi verilmektedir.¹⁵² Ülkenin sağlık sorunları ile ilgilenen bilimsel düşünceyi temel alan hekimler yetiştiren kurum bölgenin ve ülkenin ihtiyaç duyduğu eğitim-öğretim ve sağlık hizmetleri ile nitelikli bilim adamı yetiştirilmesi konusundaki çabalarını her gün yenilenen bir güçle devam ettirmektedir.

Her yıl 155 öğrenci alan fakültede altı yüze yakın öğretim elemanı görev yapmaktadır. Aynı zamanda tıp fakültesi uygulama hastanesinde 200 öğrenciye staj olanağı sağlanmaktadır.¹⁵³ Geleceği sağlıklı insanlar ile oluşturabileceğimiz toplumumuzda Eskişehir Tıp Fakültesi ilk günden bugüne kadar özverili çalışmalarını sürdürmektedir.

2.5. Eskişehir Eğitim Enstitüsü

Eğitim enstitüleri iki ve üç yıllık olarak iki türde kurulmuştur. İki yıllık olanlar ilkokullara sınıf öğretmeni yetiştirmiştir, üç yıllık olanlar ise branş öğretmeni yetiştirmiştir. Eskişehir'de ilkokul öğretmeni yetiştirmek amacıyla hayırsever iş adamı Süleyman Çakır¹⁵⁴ tarafından 1962 yılında bademlik denilen bölgede kız öğretmen okulu yaptırılmıştır. Daha sonra bu okula 1970 yılında yemekhane, yatakhane ve dersliklerden oluşan bir bina ilave edilmiştir. Eskişehir Eğitim Enstitüsü Süleyman Çakır'ın yaptırdığı bu binada Tarım Öğretmeni yetiştirmek amacıyla liseden sonra iki yıllık eğitim veren bir okul olarak, Oğuz'un bakanlığı döneminde açılmıştır. Daha sonra bademlik yerleşkesi içinde bulunan bu okula, bakanlık döneminin son günlerinde Oğuz, yeni bölümlerin eklenmesini

¹⁵² <http://www.ogu.edu.tr/akademik/adetay.aspx?AID=2> (Nisan 2011)

¹⁵³ <http://www.ogu.edu.tr/akademik/adetay.aspx?AID=2> (Nisan 2011)

¹⁵⁴ 1889 yılında Eskişehir'de doğmuştur. 15 yaşında ticarete atılıp başarılı olmuştur. "İbadet ağaç altında da yapılır, fakat eğitim bina ister" sözü doğrultusunda Eskişehir'de birçok eğitim kurumu yaptırmıştır. Kurtuluş savaşı yıllarında Eskişehir'deki öğretmenlerin maaşlarını karşılıksız ödemiştir. http://www.suleymancakirlisesi.k12.tr/okulumuz_goster.php?id=36 (Nisan 2011)

sağlamıştır.¹⁵⁵ Bu bölümler¹⁵⁶: Matematik Türkçe
İngilizce FKB (Fizik, Kimya, Biyoloji)

Yeni eklenen bölümlerle okulun Türkiye’de gelişmekte olan eğitim sistemi içinde yer alacak öğretmenleri yetiştirmesi amaçlanmıştır. 1971 yılından itibaren faaliyete geçen Eskişehir Eğitim Enstitüsü ile ilgili olarak çok fazla bilgiye erişilememiştir. 25 Nisan 2011 yılında Eskişehir İl Milli Eğitim Müdürlüğü ile yaptığım görüşme neticesinde arşivlerini inceleme fırsatı buldum. Ancak bu arşivde kuruluş çalışmaları ve kurumun akıbeti hakkında fazla bilgi edinemedim. Bu arşivden elde ettiğim belgeler içerisinde öğretmen ve memur sicil defteri dikkat çekmektedir. Bu sicil defterine göre kuruma atanan ilk müdür Hikmet Ziya Gürsoy’dur.¹⁵⁷ Ayrıca bu sicil defterinde 48579 sicil numarası ile 11.02.1971 tarihinde Coğrafya öğretmeni Mehmet Ali Şahin’in Müdür yardımcılığına atandığı görülmüştür. Buradan bu okulun 12 Mart 1971 muhtırasına kadar görev yapan Orhan Oğuz’un bakanlığının son günlerinde açıldığına ulaşabiliriz. Ayrıca diğer araştırmalara kaynak oluşturması açısından Eskişehir İl Milli Eğitim Müdürlüğü arşivinde kız öğretmen okulu ve eğitim enstitüsü öğrencileri kayıt bilgileri, not bilgileri, devam çizelgeleri ve alınmamış diplomalara ulaşılabilir.

Orhan Oğuz’un kuruluşuna öncülük ettiği bu eğitim enstitüsü 20 Temmuz 1982 yılında yayımlanan 2547 sayılı kanuna göre yeni kurulan Anadolu Üniversitesi çatısı altında yerini almıştır.¹⁵⁸

18 Ağustos 1993 tarihinde 496 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile Anadolu Üniversitesinden ayrılarak kurulan Osmangazi Üniversitesi Eğitim Enstitüsünün ilk kurulduğu yer olan Bademlik mevkiindeki binaları kendisine dâhil etmiştir. Günümüzde bu binalar ESOGÜ’ ye bağlı olarak faaliyet gösteren, Mimarlık ve Endüstri Mühendisliği bölümleri için kullanılmaktadır.

¹⁵⁵ 23.11.2009 tarihinde Orhan Oğuz ile yapılan röportaj.

¹⁵⁶ Sedat Sumbül, (Ed.), *Cumhuriyet Öncesi ve Cumhuriyet Dönemi Eskişehir’de Eğitim*, Eskişehir Valiliği İl Milli Eğitim Müdürlüğü Yayını, Eskişehir, 1999,s.51.

¹⁵⁷ O. Oğuz, *a.g.e.*, 1995, s.72. Ayrıca açılışta, 1971 yılında Orhan Oğuz ve okul müdürü Hikmet Gürsoy’un Eğitim Enstitüsü önünde çekilmiş fotoğrafları vardır. (Resim: 18,19)

¹⁵⁸ Y. Büyükerşen, *a.g.e.*, 2009, s.282.

2.6. Açıköğretim Fakültesi

Eskişehir Açıköğretim Fakültesi Yılmaz Büyükerşen'in gayretli ve özverili çalışmaları sayesinde oluşturulmuştur. 1970'li yıllara ait yerel ve ulusal gazeteler incelendiğinde Büyükerşen'in katkıları ve titizlikle fakülteyi oluşturma süreci dikkat çekmektedir.¹⁵⁹ Fakültenin yapılanma ve büyüme süreci Büyükerşen tarafından gerçekleştirilmesine rağmen, bu büyük projenin başlangıç hamlesinde Orhan Oğuz'un sağladığı küçük; ama önemli bir katkı vardır.

1 Aralık 1967 tarihinden itibaren Eskişehir İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi bünyesi içinde Orhan Oğuz'un çabaları ile Avrupa Ekonomik Topluluğu Enstitüsü kurulmuştur.¹⁶⁰ Bu enstitünün ihtiyaçlarının karşılanabilmesi için bir fon oluşturulmuştur. Bu fondan o dönem küçük harcamalar ile birlikte Eskişehir'i ziyaret eden Avrupa Birliği temsilcilerinin masrafları da karşılanmıştır.

1962 yılında EİTİA'daki görevine genç bir asistan olarak devam eden Yılmaz Büyükerşen 1965 yılına geldiğinde doktorasını tamamlamıştır.¹⁶¹ 1966 yılında Orhan Oğuz tarafından akademik çalışmalar amacıyla Londra'ya gönderilmiştir.¹⁶² 1966 yılında Londra'da Wilson hükümeti İngiliz Açık Üniversitesi projesini parlamento'ya sunmuştur. Bu gözlemi gerçekleştiren Yılmaz Büyükerşen yurda döndükten sonra "Open University" fikrini Orhan Oğuz'a anlatmıştır. Orhan Oğuz, Büyükerşen'in bu fikrini benimsemiş; ancak doçentliğini tamamlaması tavsiyesinde bulunarak, bu konuyu daha sonra gerçekleştirilecek projeler içinde tutmuştur.

¹⁵⁹ "Türkiye'de ilk Televizyon Okulu Eskişehir'de açılıyor" *Sakarya*, 3 Aralık 1971. "Akademi'de Televizyon Yayınları Başladı." *Sakarya*, 15 Ekim 1971.

"Televizyon Yayını için gerekli araçlar geldi." *Sakarya*, 30 Haziran 1971, s.1.

"Eskişehir Televizyon Yayınına Kavuşuyor. Almanya'da çalışan işçilerin yolladığı gereçler kullanılacak." *Sakarya*, 6 Ağustos 1971.

"TV ile öğretim ve Açık üniversite" Doç. Dr. Yılmaz Büyükerşen, *Milliyet*, 18 Eylül 1973.

¹⁶⁰ "Akademinin bilimsel çalışmaları için Avrupa Ekonomik Topluluğu Enstitüsü kuruldu." *İstikbal*, 11 Ocak 1968.

¹⁶¹ Yılmaz Büyükerşen "*İç Devlet Borçlarının Enflasyonist Etkileri*" konulu doktora tezini hazırlamıştır. <http://kybele.anadolu.edu.tr/> (Nisan 2011) Tez (doktora)-Eskişehir İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi, 1966.

¹⁶² Anadolu Üniversitesi Kurum Arşivi, 19 Aralık 1988 tarihinde Anadolu Üniversitesi Rektörü Yılmaz Büyükerşen'in Ege Üniversitesi eski rektörü Prof. Dr. Yusuf Vardar'a yazdığı mektupta Londra'ya gittiğini bu şekilde ifade etmektedir.

1969 yılında Orhan Oğuz'un akademiden ayrılarak siyasete atılıp, bakan olması üzerine Büyükerşen'den İngiliz Açık Üniversitesi konusunda bir rapor istemiştir. Ancak gerçekleşen 12 Mart muhtırası sonrası bu rapor askıda kalmıştır. Yine de milletvekili olarak görevine devam eden Oğuz, akademiye sık sık ziyaret ederek, Yılmaz Büyükerşen'le Türkiye'de yükseköğretim sistemine, bir Açıköğretim modelinin nasıl yerleştirilmesi gerektiği konusunda görüşmeler yapmıştır. Yılmaz Büyükerşen işe küçük bir pilot proje ile başlamayı teklif etmiş, ancak elde finansman kaynağı olmadığını dile getirmiştir.¹⁶³ İşte bu noktada yukarıda bahsettiğim Avrupa Ekonomik Topluluğu Enstitüsü fonu işe yaramıştır. Orhan Oğuz'un talimatıyla enstitünün fonundan bu projenin başlangıcı için otuz bin lira ayrılmıştır. Bu para ile video kamera, video teyp ve bir televizyon alıcısından ibaret ilk basit kapalı devre sisteminin üç temel cihazı alınmıştır.¹⁶⁴ Bu sayede Orhan Oğuz'un katkısı ile Açıköğretim için bir başlangıç oluşturulmuştur.

1960'lı yılların sonlarına doğru kurulması için emek harcanmaya başlayan Açıköğretim Fakültesi Yılmaz Büyükerşen tarafından aşama aşama geliştirilerek 1982 yılında ülke çapında eğitim verecek bir düzeye getirilmiştir. İletişim Bilimleri Fakültesi bünyesinde doğan Açıköğretim Fakültesi 2547 sayılı Yüksek Öğretim Kanunu ile birlikte yeni kurulan Anadolu Üniversitesi içinde yerini almıştır.

Ayrı bir inceleme alanı oluşturacak derecede büyük öneme sahip olan Açıköğretim Fakültesi, bugün bir milyon üç yüz bin'in¹⁶⁵ üzerinde öğrencisi ile Türkiye'nin en büyük ve en fazla gelir elde eden üniversitesinin Anadolu Üniversitesi olmasını sağlamıştır. Otuz bin lira ile başlayan küçük proje bugün içinde altmış iki¹⁶⁶ adet bölüm bulunan dev bir proje haline gelmiştir. 31 Ocak 2011 tarihinde TRT ve Anadolu Üniversitesi işbirliği ile açılan TRT Okul kanalı¹⁶⁷

¹⁶³ Anadolu Üniversitesi Kurum Arşivi, 19 Aralık 1988 tarihinde Anadolu Üniversitesi Rektörü Yılmaz Büyükerşen'in Ege Üniversitesi eski rektörü Prof. Dr. Yusuf Vardar'a yazdığı mektupta Açıköğretim'in kısa geçmişini özetlemektedir.

¹⁶⁴ Y. Büyükerşen, *a.g.e.*, 2009, s.240.

¹⁶⁵ <http://www.anadolu.edu.tr/universitemiz/hakkinda.aspx> (Nisan 2011)

¹⁶⁶ http://www.anadolu.edu.tr/akademik/fak_aof/bolumler.htm (Nisan 2011)

¹⁶⁷ <http://www.trt.net.tr/trtokul/Okul.aspx> (Nisan 2011)

Açıköğretim Fakültesi öğrencilerine hazırlanan dersler ile birlikte öğrencilere rehberlik edecek farklı danışmanlık programları ve eğitim-kültür programları da gösterilmektedir.

2.7. Anadolu Üniversitesi

12 Mart 1971 tarihinde Genel Kurmay Başkanı ve dönemin komutanlarının katılımı ile bir muhtıra yayımlanmıştır.¹⁶⁸ Bu muhtıranın ardından Süleyman Demirel hükümeti istifa etmiştir. Bir sonraki Demirel hükümeti, ancak 31 Mart 1975 yılında kurulabilmiştir.¹⁶⁹

Bu muhtıra ile meclis kapatılmamış, çalışmalarına tarafsız bir başbakanın liderliğinde iki büyük partinin (AP ve CHP) temsil edildiği Nihat Erim ve ardından Ferit Melen ara rejim hükümetleri ile 1973 yılına kadar devam etmiştir. Orhan Oğuz bu süreç içerisinde mecliste milletvekili olarak görevini sürdürmüştür. Eğitim konusu ile ilgili olarak bu ara dönemde çalışmalarına titiz bir şekilde Milli Eğitim Komisyonu üyesi olarak devam ettirmiştir. Bakanlığının muhtıra ile sonuçlanması sebebiyle Anadolu Üniversitesi çalışmaları mevcut siyasi yapı içinde ağır aksak bir şekilde devam etmiştir. Yine de o yıllara kadar kurulan Anadolu Üniversitesi'nin temellerini oluşturacak kurumlar oluşturulmuştur. 1973 seçimleri yaklaşırken yaşanan bir gelişme neticesinde "Anadolu Üniversitesi'nin" 1787 sayılı kanunla kuruluşu gerçekleşmiştir.¹⁷⁰

Süreci Orhan Oğuz anılarında şu şekilde ifade etmektedir:

... ben 12 Mart Muhtırası'ndan sonra Milli Eğitim Komisyonu'nda gayretlerime devam ediyordum. 1973 seçimleri yaklaşmıştı. Bir gün Meclis'te Genel Başkan Süleyman Demirel'in odasında oturmuş sohbet ediyorduk.

¹⁶⁸ "Silahlı Kuvvetler Sunay'a ve Meclise Muhtıra verdi" *Milliyet*, 13 Mart 1971.

¹⁶⁹ <http://www.basbakanlik.gov.tr/Forms/pCabinets.aspx> (Nisan 2011) 31 Mart 1975 tarihinde 39. hükümet kurulmuştur.

¹⁷⁰ Anadolu Üniversitesi Kanunu, *TC. Resmi Gazete*, 30 Kasım 1973, Kanun no: 1787, Kabul Tarihi: 22.11.1973, Sayı: 14728. Resmi Gazetede yayınlanıp yürürlüğe giren 1787 sayılı kanunla merkezi Eskişehir'de olmak üzere "Anadolu Üniversitesi" adı ile özerk ve tüzel kişiliğe haiz bir üniversite kurulmuştur.

Demirel, bu Meclis'in artık son günlerini yaşadığını, bu dönem yasama çalışmalarını, yeni üniversiteler kurulmasını da içine alacak şekilde bitirmemiz gerektiğini söyledi. "Şu Diyarbakır Üniversitesi ile Çukurova Üniversitesi kuruluş kanunlarını çıkaralım ve son noktayı koyalım" dedi.¹⁷¹

Bu konuşmanın üzerine Orhan Oğuz aşırı bir şekilde üzölmüş ve karara tepkisini ortaya koymuştur.

...Odada on, on beş milletvekiliydik. Süleyman Demirel benim orada olmama ve Anadolu Üniversitesi'nin kurulması çalışmalarımı bilmesine rağmen Eskişehir'in adını telaffuz etmemişti. Doğrusu alındım, kırıldım, gücendim. Bu kadar da değildi. Çok üzüldüm. Yemeğe gitmek üzere kalktık. Demirel ayrıldı. Ben arkadaşlar odadan çıkmadan bu üzüntüyle duygularımı dile getirmeye başladım. "Eskişehir Üniversitesi'nin benim haysiyet meselem olduğunu, bu üniversiteyi kurmak için burada bulunduğumu, şimdi Diyarbakır ile Çukurova üniversiteleri kurulurken genel başkanın, 1966 yılında karara bağlanmış Eskişehir Üniversitesi'ni telaffuz bile etmediğini, bakanlığım sırasında kaç yüksekokul, akademi, hatta fakülte kurduğum halde istismara sebebiyet vermemek için bu işi ön plana çıkarmadığımı ama şimdi mademki iki yeni üniversite kuruluyor, Eskişehir'in, hem de öncelik hakkını yedirmeyeceğimi, aksi takdirde..." diye sert bir tepki gösterdim.¹⁷²

Orhan Oğuz'un 1960 yıllardan bu yana göstermiş olduğu çabanın yok sayılması karşısında vermiş olduğu bu tepki şüphesiz yerinde ve dikkate değer bir önem taşımaktadır. Oğuz'un bu tepkisine grup başkanvekili Uşak Milletvekili Orhan Dengiz¹⁷³ kayıtsız kalmamış ve Süleyman Demirel'i telefonla aramıştır.

...On, on beş dakika sonra grup başkanvekili başbakanı telefonla aradılar. "Efendim, Orhan Oğuz Bey çok üzgün. Şunları şunları söyledi. Hatta ayrılma noktasına geldi" diye benim tepkimi intikal ettirdiler. Ben telefonda konuşulanları duyuyordum. Süleyman Demirel, her zamanki gibi vaziyeti derhal

¹⁷¹ O. Oğuz, *a.g.e*, 2004, s. 239.

¹⁷² O. Oğuz, *a.g.e*, 2004, s. 239.

¹⁷³ 23.11.2009 tarihinde Orhan Oğuz ile yapılan röportaj.

*kavradı ve güldü: “Hoca bizim hocamız. Merak etmesin. Ben şimdi talimat veririm. Diyarbakır Eskişehir, Adana üçünü birden Meclis’te görüşür, bu işi hallederiz. Hocaya selam söyleyin” dedi.*¹⁷⁴

Bu telefon konuşmasının ardından Orhan Oğuz rahatlamış ve sakinleşmiştir. Aradan belli bir süre geçtikten sonra Meclis Milli Eğitim Komisyonu Başkanı Mehmet Yardımcı, Orhan Oğuz’u arayarak kanun teklifini gündeme alacağını belirtmesiyle sorun çözülmüştür. Bu gelişmeler üzerine Orhan Oğuz; yeni kanun teklifini, Eskişehir milletvekili Seyfi Öztürk ile hazırlayarak, dört Eskişehir milletvekilinin imzasıyla birlikte meclise sunmuştur.

*Benim Eskişehir milletvekili olarak yazdığım ve dört milletvekili arkadaşına da imzalattığım teklif ertesi hafta Milli Eğitim Komisyonu’na geldi. Üç yeni üniversitenin kurulması meselesi görüşülmeye başlandı. Ancak komisyon üyeleri bir alt komisyon kurularak onun hazırlayacağı rapora göre meselenin müzakere edilmesini uygun gördüler. Alt komisyona ben de girdim. Yanılmıyorsam üç arkadaşlık. Hemen çalışmaya başladık. Teklifimizi hazırladık. 0 hafta içinde teklifimiz komisyona gelecek, orada görüşülüp Meclis’e intikal edecekti.*¹⁷⁵

Anadolu Üniversitesi Kanun Teklifi:¹⁷⁶

MADDE 1- “Anadolu Üniversitesi” adıyla Eskişehir’de bir üniversite tesis etmek için lüzumlu fakülte, enstitü ve diğer yüksek öğretim ve araştırma müesseselerini kurmak üzere gerekli muameleleri yapmaya Milli Eğitim Bakanı صلاحیهتlidir.

MADDE 2- Anadolu Üniversitesi, iki fakültesinin kuruluşunun ikmalî ve tedrisata açılmasıyla Üniversiteler Kanununda musarah bütün hak ve vecibelerle hükmi şahsiyet iktisap eder.

¹⁷⁴ O. Oğuz, *a.g.e.*, 2004, s. 240.

¹⁷⁵ O. Oğuz, *a.g.e.*, 2004, s. 240.

¹⁷⁶ O. Oğuz, *a.g.e.*, 1995, s. 76-77.

MADDE 3- Anadolu Üniversitesi öğretim heyeti: profesör ve doçentlerden, öğretim yardımcıları ve öğretim görevlileri, misafir profesör ve konferansçı profesörler, rektörler, uzmanlar, tercümanlar ve asistanlardan teşekkül eder.

MADDE 4- Milli Eğitim Bakanlığı'nca Anadolu Üniversitesi için lüzumlu olduğu belirtilecek devlete ait gayrimenkuller, Bakanlar Kurulu kararıyla birinci maddede yazılı kurumların çalışmalarına tahsis olunur.

Vilayet, hususi muhasebe ve belediyelere alt gayrimenkullerden birinci maddede yazılı kurumların tesisine veya çalışmalarına elverişli olanları, vilayet umumi meclisi veya şehir meclisi kararıyla Anadolu Üniversitesi'ne veya Üniversite adına Milli Eğitim Bakanlığı'na bedelsiz olarak devre salahiyetlidir.

MADDE 5- Anadolu Üniversitesi'ne yapılacak her türlü bağış ve vasiyetler ile tesisler (vakıf) bilcümle vergi, resim ve harçtan muaftır.

Gelir veya Kurumlar Vergisi mükellefleri tarafından Adana Üniversitesi'ne makbuz mukabilinde yapılacak her türlü bağışlar, yıllık beyanname ile bildirilecek gelirlerden ve kurum kazançlarından indirilir.

MADDE 6- 7334 Sayılı Kanunda teşkilatı belirtilmiş olan Eskişehir İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi "İşletme Fakültesi" Devlet Mimarlık ve Mühendislik Akademisi "Mühendislik Fakültesi", Eczacılık Yüksek Okulu "Eczacılık Fakültesi", ne katılmışlardır.

MADDE 7- Üniversite ve Akademilerde öğretim üyeleri ve yardımcıları 3656 sayılı Kanunun 18.nci maddesi esasları dâhilinde Anadolu Üniversitesi'nde görev alacak olanların bu görevlerinden dolayı maaş veya ücret almaları esas vazifelerine alt tazminatlarına hâle getirmez.

MUVAKKAT MADDE 1- 7334 ve 58 sayılı kanunlar uyarınca Akademilere verilen kadrolardan Eskişehir İktisadi ve Ticari İlimler Akademisine 1 ve 2 No.lu cetvellerde ayrılan kadrolar çıkarılmıştır.

MUVAKKAT MADDE 2- Bu kanun yürürlüğü girdiği tarihte Eskişehir İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi'nde, Devlet Mimarlık ve Mühendislik Akademisi'nde, Eczacılık Yüksek Okulu'nda ve Kimya Mühendisliği Yüksek Okulu'nda Profesör, Doçent, Asistan ve öğretim görevlisi unvanlarıyla vazife görmekle bulunanlar ile memur ve hizmetlilerden maaş ve ücret tutarlarıyla, kadro unvanları değişmeyenlerin yeniden tayinlerine lüzum olmayıp aynı yetkiyle maaş

veya ücret tutarlarının verilmesine devam olunur. Kadro maaş veya ücret tutarları değişen profesör doçent ve asistanların aynı unvanlarla veya yetkiyle almakta oldukları maaş veya ücret tutarlarıyla kadrolara tayinleri Üniversite Rektörünün teklifi üzerine Milli Eğitim Bakanlığı'na yapılır. Kadro maaş veya ücret tutarları ile unvanları değişen memur ve hizmetliler de almakta oldukları maaş veya ücret tutarlarına denk kadrolara aynı suretle tayin olunur.

MUVAKKAT MADDE 3- Bu kanun yürürlüğe girdiği tarihte Eskişehir İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi Reisi olarak vazife görmekte bulunan profesörü üniversite rektörü seçilinceye kadar, Anadolu Üniversitesi Rektörü vazifesini bu unvan ve salahiyyetle ifa eder.

MUVAKKAT MADDE 4- Anadolu Üniversitesinin tesisi hazırlıklarında çalıştırılacak Üniversite mensuplarıyla maaşlı veya ücretli Devlet memurlarına ve memur olmayan mütehassis şahıslara bu mesailerine karşılık olarak Bakanlar Kurulunca tespit edilecek miktarda ücret vermeye Milli Eğitim Bakanı yetkilidir. Bu ücretler, Üniversiteler Kanununa göre öğretim üyelerine verilen tazminata halel getirmez.

MADDE 8- Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 9- Bu kanunu Bakanlar Kurulu yürütür.

Bu ilk teklifte Oğuz, yukarıda belirtilen maddelerden de anlaşılacağı üzere, Eskişehir İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi'ni işletme fakültesi olarak; Devlet Mühendislik ve Mimarlık Akademisi'ni mühendislik fakültesi olarak; Hacettepe Üniversitesi'ne bağlı Tıp Fakültesi'ni Eskişehir Tıp Fakültesi olarak; Özel Eczacılık ve Kimya Yüksekokullarını da eczacılık ve kimya fakülteleri olarak Anadolu Üniversitesi'nin bünyesine almıştır.

Bu ilk teklif ile ilgili olarak EİTİA ile görüş alış verişinde bulunmak ve müjdeli haberi bir an önce Eskişehir'e ulaştırmak isteyen Oğuz, Eskişehir'e gitmiştir. Akademide yapılan toplantı sonrasında dönemin EİTİA yöneticileri yeni kurulacak üniversite içinde yer almak istemediklerini Orhan Oğuz'a bildirmişler ve çok büyük bir hayal kırıklığı yaşatmışlardır.

...fevkalade üzüldüm. Uğruna yıllarca emek verdiğim, siyasette bile idealim ve davam yaptığım, mücadelesini ettiğim, kanununu hazırladığını Eskişehir Üniversitesi'nin, tam kurulma aşamasına gelmişken, hem de benim kurduğum akademinin yetişmelerinde az çok payım olan öğretim elemanları tarafından, engellenmese bile, istenmemesi çok gücüme gitti. Dahası iktisat ve işletme fakülteleri bulunmayan üniversite olur muydu? Üstelik fakülteleşmeye her bakımdan en hazır birim akademiydi. Bunu ben Ankara'da nasıl izah edecektim? Arkadaşlar beni mahcup düşürmüşlerdi.¹⁷⁷

Eskişehir'deki temasları sonrası gerekli değişiklikleri yapmak üzere Ankara'ya dönen Oğuz, Milli Eğitim alt komisyonunda daha önce verdiği teklif üzerinde yeni düzenlemelere gitmiştir. Alt komisyon tarafından hazırlanan Anadolu Üniversitesi Kanun Teklifi aşağıdaki şekliyle Milli Eğitim Komisyonuna intikal ettirilmiştir.

Yukarıda maddeleri belirtilen ilk teklif üzerinde komisyon da bazı değişikliklere giderek kanun teklifinin son halini alması sağlamıştır.

Milli Eğitim Komisyonunun değiştirdiği "Anadolu Üniversitesi" kanun teklifi:¹⁷⁸

MADDE 1 - Eskişehir "Anadolu Üniversitesi" adı ile özerk ve tüzel kişiliği haiz bir üniversite kurulmuştur.

MADDE 2- Anadolu Üniversitesi, iki fakülte kuruluşunun ikmali ve tedrisata açılmasıyla Üniversiteler Kanununda musarrah bütün hak ve vecibelerle kuruluşunu tamamlamış olur.

MADDE 3- Anadolu Üniversitesi için gerekli görülecek devlete ait gayrimenkullerin tahsisine Bakanlar Kurulu yetkilidir.

¹⁷⁷ O. Oğuz, *a.g.e.*, 2004, s. 241.

¹⁷⁸ O. Oğuz, *a.g.e.*, 1995, s. 79.

Vilayet, özel idare ve belediyelere ait gayrimenkullerin bu kanunda yazdı kurumların istifadesine ayrılması, il genel meclisi veya belediye meclisi kararına bağlıdır.

MADDE 4- Teklifin 5.nci maddesi 4. ncü maddesi olarak aynen kabul edilmiştir.

GEÇİCİ MADDE 1- Anadolu Üniversitesi'ne Üniversiteler Kanununda belli edilen şartlara göre Yükseköğretim Kurumlarından hangilerinin katılacağına Milli Eğitim Bakanlığı karar verir.

GEÇİCİ MADDE 2- Bu kanun hükümlerinin kapsamadığı hususlarda Üniversiteler Kanununa; Üniversiteler kanununda da hüküm bulunmadığı hallerde genel hükümlere uyulur.

MADDE 5- Teklifin 8. maddesi 5. madde olarak aynen kabul edilmiştir.

MADDE 6- Teklifin 9. maddesi 6. madde olarak aynen kabul edilmiştir.

4 Haziran 1973 tarihinde Milli Eğitim Komisyonunda 2894 esas ve 20 nolu karar¹⁷⁹ ile kabul edilen kanun teklifi genel kurula sevk edilmiştir. 22 Kasım 1973 yılında genel kurulda kabul edilen Kanun teklifi 30 Kasım 1973 tarihinde Resmi Gazete'de yayımlanması ile birlikte yürürlüğe girmiştir.¹⁸⁰ Bu sayede Anadolu Üniversitesi kurulmuştur. Kurulan bu üniversitenin ilk rektörlüğünü Servet Bilir yapmıştır. Bu üniversite 1975 yılına kadar tam bir serbestlik sağlayamamış Hacettepe Üniversitesi ile yoğun çalışmalar içinde olmuştur.¹⁸¹

İlk açılan Anadolu Üniversitesi içinde o dönem sadece Tıp Fakültesi ve Fen-Edebiyat Fakültesi vardır. 1982 yılına kadar bu fakültelerle faaliyet gösteren Anadolu Üniversitesi 2547 sayılı kanun gereğince 1982 yılında yapılan yeni düzenlemelerle İktisadi Ticari İlimler Akademisi, DMMA, Eğitim Enstitüsü, Sağlık Bilimleri

¹⁷⁹ O. Oğuz, *a.g.e.*, 1995, s. 80.

¹⁸⁰ Anadolu Üniversitesi Kanunu, *TC. Resmi Gazete*, 30 Kasım 1973, Kanun no: 1787, Kabul Tarihi: 22.11.1973, Sayı: 14728.

¹⁸¹ Anadolu Üniversitesi Kurum Arşivi, "Hacettepe ve Anadolu Üniversiteleri Hakkında Araştırmayı Gerektiren Konular" adlı raporda detaylar açıklanmıştır.

Fakültesi ve Fen-Edebiyat fakültelerinin birleştirilmesiyle yeni ismi yine Anadolu Üniversitesi olan bir kurum oluşturulmuştur.¹⁸²

Bu kurum 1958 yılından 1982 yılına kadar Eskişehir’de kurula gelen tüm üniversite düzeyinde bulunan okulları kendi çatısı altında toplamıştır. 1973 yılında Orhan Oğuz’un istediği ancak ulaşamadığı bu amaç darbe sonrası hazırlanan yüksek öğretim yasası ile kabul görmüş ve hayata geçirilmiştir. 1982 yılı sonrası Anadolu Üniversitesi; Yılmaz Büyükerşen, Engin Ataç, Fevzi Sürmeli ve günümüz rektörü Davut Aydın ile çok önemli gelişmeler sağlayarak bugünün temellerini sağlamlaştırmıştır. Oluşan bu büyük kurumu sayılarla ifade etmek açısından aşağıdaki tablo incelenebilir.¹⁸³

Sayılarla Anadolu Üniversitesi:

Fakülte Sayısı	: 12 (3’ü uzaktan eğitim uyguluyor)
Devlet Konservatuvarı Sayısı	: 1
Yüksekokul Sayısı	: 6
Meslek Yüksekokulu Sayısı	: 3
Enstitü Sayısı	: 9
Araştırma Merkezi Sayısı	: 38
Öğretim Elemanı Sayısı	: 1.800
Örgün Eğitim Öğrenci Sayısı	: 22.149 (önlisans + lisans)
Lisans Üstü Öğrenci Sayısı	: 2.009 (yüksek lisans+doktora)
Açıköğretim Öğrenci Sayısı	: 1.363.571

¹⁸² Resmi Gazetede yayınlanıp yürürlüğe giren 2547 sayılı kanunla, kuruluş esasları ve bağlanacak fakülte, akademi ve yüksekokulların belirtildiği "Anadolu Üniversitesi" kurulmuştur. *TC. Resmi Gazete*, 20 Temmuz 1982, Sayı: 17760.

¹⁸³ <http://www.anadolu.edu.tr/universitemiz/hakkinda.aspx> (Nisan 2011)

2.1.8. Eskişehir Osmangazi Üniversitesi

Eskişehir'in gelişen eğitim yapısı içinde Anadolu Üniversitesi önemli bir yer tutmaktadır. İlerleyen yıllarda Anadolu Üniversitesinin hızla büyümesi ağır bir yük ve sorumluluk getirmiştir. 1990'lı yıllarda Anadolu Üniversitesi rektörü olan Yılmaz Büyükerşen bu durumun bilincine vararak yeni üniversite kurulması için faaliyete geçmiştir.

...öteden beri fiziki, beşeri ve fonksiyonel olarak en büyük kurumlar saydığım İstanbul, Ankara, Hacettepe, Marmara üniversitelerinin bölünerek, onlardan daha küçük ve daha dinamik üniversiteler meydana getirebileceğini düşünür dururdum...¹⁸⁴

Gösterilen çabalar neticesinde 18 Ağustos 1993 tarihinde 496 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile Anadolu Üniversitesinden ayrılarak kurulan Osmangazi Üniversitesi açılmıştır.¹⁸⁵ Kuruluş aşamasında bünyesinde Tıp, Mühendislik-Mimarlık ve Fen-Edebiyat fakülteleri yer almıştır. Bu fakültelerin bazılarının oluşumlarının Orhan Oğuz tarafından gerçekleştirilmesi kurulan bu yeni üniversitenin yirmi yıllık bir geçmişe sahip olmasını sağlamıştır. Açıkçası bu sebep itibarıyla Osmangazi Üniversitesi daha kuruluş aşamasındayken köklü bir üniversite kimliğine sahip olmuştur.

1994'de Sivrihisar Meslek Yüksekokulu, 1995'te Ziraat ve İlahiyat Fakülteleri, 1998'de Eğitim Fakültesi, 2007'de Turizm ve Otel İşletmeciliği Yüksekokulu, Mahmutiye Meslek Yüksekokulu ve Devlet Konservatuarı katılımıyla üniversite büyüyerek gelişimini sağlamıştır. 2005 yılı ortasında üniversitenin ismi Eskişehir Osmangazi Üniversitesi (ESOGÜ) olarak değiştirilmiştir.¹⁸⁶

¹⁸⁴ Y. Büyükerşen, *a.g.e.*, 2009, s.372.

¹⁸⁵ Yükseköğretim Kurumları Teşkilatı Hakkında 41 sayılı KHK'nin değiştirilerek kabulüne dair 2809 sayılı KHK'de değişiklik yapılması hakkında Kanunu değiştiren 3837 sayılı kanunda değişiklik yapılması ve bu kanun ile KHK'ye yeni ek ve geçici maddeler eklenmesine hakkında KHK., *TC. Resmi Gazete*, 18 Ağustos 1993, Karar Sayısı: KHK/496, Sayı: 21672.

¹⁸⁶ <http://www.ogu.edu.tr/icerik.aspx?ID=8> (Nisan 2011)

Üniversitede 2009-2010 Öğretim yılı itibarı ile 1207 akademik, 1269 idari personel bulunmaktadır. Ayrıca üniversitenin Meşelik ana kampus alanı içinde 1284 yataklı Eğitim ve Araştırma Hastanesi, 1000 kişinin aynı anda faydalanabileceği ESOGÜ Merkez Kütüphanesi, 1500 seyirci kapasiteli Kapalı Spor Salonu ve Kongre Merkezi yer almaktadır. Bilimsel birikimi ile köklü ve güçlü bir üniversite olan Eskişehir Osmangazi Üniversitesi çağdaş bilim yolunda kararlı adımlarla ilerlemektedir.¹⁸⁷

Ülkemizin gereksinmelerini karşılayabilmek için büyüme yenilenme ve çağdaşlaşma yolunda eğitim öğretim kalitesini yükseltme çabası içerisinde olan üniversitede görev yapan rektörler aşağıdadır:

Prof. Dr. Fazıl Tekin

Prof. Dr. Nejat Akgün

Prof. Dr. Erdoğan Fıratlı

Prof. Dr. Esat Erenoğlu

¹⁸⁷ <http://www.ogu.edu.tr/katalog/index.html> (Nisan 2011)

Çalışmalarını aralıksız olarak sürdüren bu büyük kurumu sayılarla ifade etmek açısından aşağıdaki tablo incelenebilir.¹⁸⁸

Sayılarla Eskişehir Osmangazi Üniversitesi:

Fakülte Sayısı	: 9
Yüksekokul Sayısı	: 2
Meslek Yüksekokulu Sayısı	: 3
Enstitü Sayısı	: 5
Araştırma Merkezi Sayısı	: 12
Öğretim Elemanı Sayısı	: 1.207
Örgün Eğitim Öğrenci Sayısı	: 16.059 (önlisans + lisans)
Lisans Üstü Öğrenci Sayısı	: 1.960 (yüksek lisans+doktora)

¹⁸⁸ <http://www.ogu.edu.tr/akademik/akademik.aspx?AID=1> (Mayıs 2011)

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ORHAN OĞUZ'UN ESKİŞEHİR'DE OLUŞTURDUĞU EĞİTİM KURUMLARININ TOPLUMA ETKİSİ

3.1. ESKİŞEHİR VE ÜNİVERSİTE

Bu bölümde köklü bir araştırma unsuru gerektiren ancak öz bir biçimde değerlendireceğimiz, 1958 yılından itibaren Eskişehir'de kurulan yükseköğretim düzeyindeki kurumların bu şehre sosyal, kültürel ve ekonomik katkıları ele alınacaktır.

Eskişehir Orta Anadolu'da bozkır ikliminin etkisi altında bir coğrafyada yer almaktadır. İç Anadolu'nun kuzeybatısında yer alan Eskişehir, kuzeyden Karadeniz, kuzeybatıdan Marmara, batı ve güneybatıdan Ege Bölgeleri ile komşudur. İlde yeryüzü şekillerinin oluşturduğu topoğrafik yapının doğal sonucu olarak gelişmiş bir akarsu ağı bulunmaktadır. Sakarya Irmağı ve Porsuk Çayı bu ağın başlıcalarıdır. Geniş bir düz alan içinde bulunan Eskişehir, Bozdağ, Türkmen Dağı, Sündiken Dağları ve Yazılıkaya Yaylası ile çevrilidir. Tarihi geçmiş içinde yörede Frigler'in güçlü bir devlet kurdukları bilinmektedir.¹

Yukarıda özelliklerini kısaca belirttiğimiz Eskişehir'de 1958 yılına kadar temel geçim kaynağı olarak tarım ve sanayi ön planda tutulmuştur. 1958 yılından günümüze kadar gelen süreçte ise çeşitli ek gelir kaynakları ortaya çıkmakla birlikte "Eğitim" önemli bir gelir kaynağı olmuştur.

Bir ülkede bölgesel ve yerel düzeyde ekonomik etkileri bulunan birçok işkolu vardır. Bu işkollarında faaliyet gösteren firmalar ticari faaliyetleri sonucunda içerisinde buldukları ekonomilerin canlanmasına ve gelişmesine yardım ederler. Hatta bazı bölgeler ürettikleri mal ve hizmetlerle birlikte anılmaktadırlar. Bunun

¹ Eskişehir ile ilgili daha detaylı bilgi için bkz. Eskişehir Valiliği, *1967 Eskişehir İl Yıllığı*, Ankara, 1967. Eskişehir Valiliği, *Cumhuriyetin 50. Yılında Eskişehir 1973 İl Yıllığı*, Eskişehir, 1973. Erdoğan, Melih, *Kentimiz Eskişehir*, Eskişehir Ticaret Odası Yayınları, Eskişehir, 1992.

yanında, temel olarak ticari özellikler taşımasına rağmen kamu ve özel sektör kuruluşlarına ait eğitim kurumları, içerisinde buldukları bölge ekonomisini önemli ölçüde etkileyebilmektedir. Bu kurumların en önde gelenlerinden biri de üniversitelerdir.²

Üniversiteler yerel ekonominin bir sosyal kurumu olup akademik ve idari personel, öğrenciler ve tüzel kişiliği ile bulunduğu şehrin ekonomisini, sosyal ve kültürel yapısını etkilemektedir. Bu yönüyle üniversiteler yerel ve ulusal kalkınmada anahtar role sahiptir. Eskişehir’de de kökleri 1958 yılında atılmış üniversite kurumları şehrin gelişimine katkıda bulunmuştur.

3.1.1. Ekonomik Getirileri

Üniversitelerin buldukları şehirlere katkıları yadsınmaz. Bir üniversite bulunduğu şehir için; insan kaynakları, bilgi eğitim, iş ve sosyal hizmetler konusunda önemli bir kaynaktır.³ Sadece ekonomik boyutuyla değerlendirilmeyecek kadar önem arz eden üniversiteler buldukları yeri çok boyutlu olarak etkilemektedir. Yine de bunlar içinde önem arz eden ekonomik yöndür; çünkü bu yönün ortaya çıkması beraberinde diğer boyutları da meydana getirir. Eskişehir’de kurulan eğitim kurumları şehirde iktisadi canlılığı sağlamış ve gelişme göstermesinde etkili olmuştur.

Cumhuriyetle birlikte sanayi konusunda birtakım hareketlilikler görülen Eskişehir’de 1926 yılında “Tayyare Bakım Atölyesi” adı altında bugünün hava ikmal bakım merkezinin temeli atılmıştır. Eskişehir’in ekonomik yaşamına önemli katkıları olan Eskişehir Bankası 1927’de kurulmuştur. 1894 yılında kurulan Demiryolu Cer Atölyesi, 1928’de devletleştirilmiştir. Yörenin ekonomik gelişmesinde önemli bir pay sahibi olan Eskişehir Şeker Fabrikası 1933’te işletmeye açılmıştır. 1953’te

² “Kentsel Gelişimde Üniversitenin Rolü Uludağ Üniversitesi ve Bursa”, Murat Özyaba,1999.
<http://www.kentli.org/makale/bursa.htm> (Nisan 2011)

³ Deniz Taşçı vd, Anadolu Üniversitesi’nin Eskişehir’e Etkileri ve Şehrin Üniversiteyi Algılayışı, Anadolu Üniversitesi Yayınları, No:1878, Eskişehir, 2008, s. 2.

Çimento fabrikası, 1956'da da Basma fabrikası üretime başlamıştır.⁴ 1958 yılında kurulan Akşam Yüksek İktisat Ticaret Okulu ile Eskişehir'de ekonomik farklılıklar ortaya çıkmaya başlamıştır. İlk yıllarda öğrencilerin günlük ihtiyaçlarını sağlamak açısından oluşturulmuş işletmeler açılmıştır. Günümüze kadar uzanan dönem içerisinde Eskişehir'de meydana gelen öğrenci artışı, beraberinde ekonomik kalkınmayı da getirmiştir. Ekonomik kalkınmaya örnek teşkil etmesi açısından Orhan Oğuz, geçmiş yıllarda başından geçen bir anıyı yaptığım röportajda şöyle ifade etti:

Eylül ayında bir gün Köprübaşında giderken, boyacılar var, sandıkla boya yapıyorlar, ben de yaklaştım “Benim ayakkabıları da boyar mısın?” diye sordum. “Boyarım” dedi. Koydum ayağımı başladı boyamaya. Boyacı ile Eskişehir'den konuşmaya başladık. Boyacı “Allah razı olsun şu Orhan Oğuz'dan bu mektepleri açtı burada onun sayesinde ekmek yiyoruz” dedi. Niye dedim. “Bu kadar talebe geliyor hepsi para bırakıyor Eskişehir'e” dedi. “Sen Orhan Oğuz'u tanıyor musun?” diye sordum. “Tanımıyorum” dedi⁵. Bu diyalog çok hoşuma gitmişti o zaman...

Eskişehir'de hareketlenen ekonomik hayat görüldüğü gibi boyacısına kadar kazanç sağlamıştır. Bugün Eskişehir'de bulunan iki üniversiteyi düşündüğümüzde muazzam bir ekonomik döngü karşımıza çıkmaktadır. Bu üniversitelerin personeline yaptığı ödemeler ve bu personelin harcamaları, sermaye yatırımları (ek bina inşaatları, makineler vs.), mal ve hizmet alım giderleri aynı zamanda öğrencilerin ve onların ziyaretçilerinin yaptığı harcamaların Eskişehir ekonomisine katkısı büyüktür. 2007 yılında Anadolu Üniversitesi'nin yaptığı bir çalışma ile ekonomik getiri, düzenlenen anketlerle hesaplanmıştır.

⁴ Bu verilerle ilgili olarak daha detaylı bilgi için bkz. *Eskişehir'in Sosyo-Ekonomik Göstergeleri*, Eskişehir Sanayi Odası Yayınları, Ankara, 2003.

⁵ 23.11.2009 tarihinde Orhan Oğuz ile yaptığım röportajdan alınmıştır.

Öğrencilerin Ortalama Aylık Harcamaları:⁶

Harcama Kalemleri	Eskişehirli Öğrenci	Eskişehir Dışından Yalnız Gelen Öğrenci	Eskişehir Dışından Ailesi ile Gelen Öğrenci
Konut ve Kira	-	212,36	401,87
Gıda	119,92	121,89	142,22
Giyim	89,47	67,92	68,24
Ulaştırma	59,9	46	53,23
Sağlık	43,24	27,43	74,4
Eğitim	74,83	54,01	60,88
Eğlence ve Kültür	57,91	56,45	51,65
Haberleşme	36,49	34,16	37,84
Diğer	25,1	10,04	7,31
TOPLAM	506,86	630,26	897,64

Anketlerden elde edilen veriler neticesinde, Anadolu Üniversitesi öğrencilerinin Eskişehir ekonomisine 2007 yılında bir yıllık katkısının 155.760.269 YTL olduğu görülmüştür. Bu harcamalara ilave edilecek olan üniversite personeli harcamaları, ziyaretçi harcamaları, dolaylı yoldan gerçekleştirilen tüm harcamalar düşünüldüğünde toplam katkı Bir Milyar YTL'ye ulaşmaktadır.⁷ Ortaya çıkan bu tabloda sadece Anadolu Üniversitesinin değerlendirildiğini düşünürsek bu rakam Osmangazi Üniversitesi ile birlikte daha da artacaktır.

İki üniversitenin Eskişehir ekonomisine önemli bir katkısı da istihdamdır. Anadolu ve Osmangazi Üniversiteleri doğrudan ve dolaylı olarak toplamda on binin üzerinde kişiye iş imkânı sağlamaktadır.⁸ Kurulduğu ilk yıllarda Eskişehir Akşam Yüksek İktisat ve Ticaret Okulu'nun üç kişilik kadrosu düşünüldüğünde bu rakam gelişimin büyük bir göstergesidir.

⁶ Taşçı vd, *a.g.e.*, 2008, s. 59.

⁷ Taşçı vd, *a.g.e.*, 2008, s. 225.

⁸ Taşçı vd, *a.g.y.*, 2008, s. 225.

Üniversiteler, yerel bir ekonomi için son derece önemli bir iktisadi aktör olarak karşımıza çıkmaktadır. Aslında üniversiteler, eğitim sağlayan yerler olarak önem taşıyalar da ekonomiye direkt ve dolaylı yollardan önemli katkılar sağlayan kentsel alanların oluşumunda rol oynayan devlet ve sanayi ile yapılan işbirlikleri sonucunda ticaret, sanat, sağlık ve bilim alanlarında büyük gelişmelere katkıları olan kurumlardır. Türkiye’de üniversitelerin şehirlere katkıları tartışıldığında Eskişehir üniversiteleri açık arayla önde görülmektedir.⁹ Sonuç olarak üniversitelerin var oldukları şehirler ile birlikte yer aldığı bölgenin ekonomik istikrarına katkıda bulunduğu ve tüm ülke açısından çok önemli gelişmelere imkân tanıdığı ifade edilebilir.

3.1.2. Sosyal ve Kültürel Getirileri

Bir üniversitenin bulunduğu bölge insanının sosyal ve kültürel yaşamına katkıları önemli derecede yüksektir. Üniversitelerin bilimsel araştırma yapma, meslek edindirme vb. konularda olduğu kadar kültür aktarımı konusu da önde gelen fonksiyonlarındanır.

İlk kurulduğu yıllardan itibaren oluşa gelen üniversiter kurumlar sayesinde Eskişehir’de sosyo kültürel açıdan hızlı bir gelişme yaşanmıştır. İlk adımlardan birisi olarak görülebilecek “Akademi Tiyatrosu” 1960 yılında faaliyete geçmiştir. Dönemin gazete ve dergilerinde geniş yer bulan Akademi Tiyatrosundan övgüyle bahsedilmiştir.

...Eskişehir’de bir avuç genç bir araya gelmiş ve böylesine güç ve çetin bir mücadeleye atılmışlar. Şehirlerine ve yakın vilayetlere bir tiyatro kazandırabilmek humması içinde atıldıkları bu mücadelenin ilk zafer müjdesi de geçen hafta perdesini açtıkları “Akademi Tiyatrosu”nun gördüğü büyük ilgi ve topladıkları alkış sesleri oldu.¹⁰

⁹ “Üniversitelerin bu kente katkısı büyük”, Hürriyet (Eskişehir güncel), 8 Mayıs 2011.

¹⁰ “Eskişehir’de Akademi Tiyatrosu”, Cüneyt Yurdatan, Dünya, 26 Nisan 1960.

Kurulan bu tiyatronun öneminin kavranması açısından, akademinin çıkardığı dergide sergilenen oyun olan “Duvarların Ötesi” ile ilgili önemli yazılar yazılmıştır.

...böylesine büyük başarı sağlayan tiyatro basında da geniş ilgi görmüştü. Temsilin ilk gününde Akşam ve Dünya Gazeteleri oyundan sahneler neşretmiş ve olayı iki sütun üzerinden bildirmişlerdi. Yenigün Gazetesinde “Eskişehir’in ötesi” başlıklı yazı gençlerden sitayişle bahsetmişti. Türk Yurdu ve Çağrı dergileri keza Eskişehir’deki bu olaydan bahsetmişlerdi. Şehir basınında da geniş bir takdir ile karşılanmıştı. Sakarya Gazetesi “Akademili Oyuncular Duvarların Ötesini temsil ederken seyircileri ağılattılar.” Diye bahsederken, Yeni Eskişehir Gazetesi de temsilden sitayişle bahseden yazılar neşretmekteydi.¹¹

Ortaya konulan bu yazılar neticesinde tiyatro ve diğer kültürel etkinliklerin Eskişehir’de hızla yaygınlaşması sağlanmıştır. Kuruluşunun üzerinden iki yıl geçmesine rağmen EİTİA Eskişehir’e kültürel bir bakış açısı kazandırmıştır. Yine aynı yıllarda Orhan Oğuz tarafından kente bir çiçekçi dükkânı kazandırılarak çiçek kültürü oluşması sağlanmıştır.¹²

1963 yılına gelindiğinde ise akademide folklor ekiplerinin ve gençlik tiyatrolarının katılımıyla bir festival düzenlenmiştir.¹³ Bu festival ile şehrin belli bölgelerinde gösteriler gerçekleştirilerek halkın katılımı sağlanmıştır. Yine 1963 yılında çıkan bir haberde tiyatroya verilen önem ifade edilmektedir.

Eskişehir İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi Öğrencileri, başta Akademi reisleri Prof. Dr. Orhan Oğuz olmak üzere bütün profesörler, doçent ve asistanları ile birlikte bu yıl yeniden perdesini açacak olan Eskişehir Oda Tiyatrosu için Şehirde tiyatro seferberliği ilan edecekler.¹⁴

¹¹ “Gazeteler ne dedi?” *Akademi Dergisi*, 1 Mayıs 1960, s.16.

¹² Y. Büyükerşen, *a.g.e.*, 2009, s.124.

¹³ “İTİ Akademisi Talebe Cemiyetinin Festivali”, *İstikbal*, 31 Ekim 1963.

¹⁴ “Akademi Öğrencileri Tiyatro Seferberliği İlan Edecekler”, *Sakarya*, 13 Eylül 1963.

1984 yılında Anadolu Üniversitesi'nin öncülüğünde başlayan “Bahar Şenlikleri” bugün her iki üniversite tarafından da gerçekleştirilmektedir. Gelenekselleşen bu şenliklere tüm öğrenciler, öğretim üyeleri ve halk katılmaktadır. Şenliklerin başlangıç noktası şehir merkezinde gerçekleştirilen yürüyüştür. Şenlikler yarışmalar, konserler ve çeşitli etkinliklerle şehirdeki sosyo-kültürel çeşitliliği arttırmaktadır.¹⁵

İlk yıllardan itibaren uygulanan bu kültürel programlar şehirle üniversite arasında bir bağın oluşmasına yardımcı olmuştur. 1998 yılına gelindiğinde ise İletişim Bilimleri Fakültesi tarafından Eskişehir Sinema Günleri adı altında yeni bir etkinlik düzenlenmeye başlamıştır.¹⁶ Bu etkinlikte amaç genç sinemacıların yapıtlarını sergilemek, sinemada yeni eğilimleri sunmak, sinema alanında uzmanlaşmış kişilerle gençleri buluşturmak ve halkın sinemaya olan ilgisini arttırmak olarak sıralanabilir. 2007 yılına gelindiğinde bu festivalin yeni adı Uluslararası Eskişehir Film Festivali olarak belirlenmiş ve daha etkin bir şekilde yoluna devam etmiştir.¹⁷ Halkın da yoğun ilgisine neden olan bu etkinlik üniversite bünyesinde gerçekleştirilen tek film festivali olma özelliği taşımaktadır.

Her iki üniversite bünyesinde gerçekleştirilen sosyal, kültürel ve bilimsel etkinliklere Eskişehir halkı katılabilmektedir. 2007 yılında gerçekleştirilen 670 sosyal ve kültürel etkinliğe 329.493 kişi katılmıştır. 2007 yılında yapılan 201 bilimsel etkinliği ise 32.039 kişi izlemiştir. Eylül 2007 - Ağustos 2008 eğitim öğretim döneminde gerçekleştirilen 892 sosyal ve kültürel etkinliğe toplam 339.704 kişi katılmıştır. Aynı dönemde yapılan 557 bilimsel etkinliği ise 47.655 kişi izlemiştir ve bu dönemde Anadolu Üniversitesinin düzenlediği toplam etkinlik sayısı 1.491'dir. Etkinliklere toplam katılım sayısı ise 396.119'dur.¹⁸

¹⁵ “Eskişehir’de şenlik zamanı”, Hürriyet(Eskişehir güncel), 8 Mayıs 2011.

¹⁶ “Eskişehir’e Yeni Festival” Milliyet, 21 Mayıs 1999.

¹⁷ “Eskişehirli Sinemaya Doyacak”, Sakarya, 3 Mayıs 2007.

¹⁸ Taşçı vd, *a.g.e.*, 2008, s. 130.

Anadolu Üniversitesi'nin sahip olduğu ve temelleri ilk kuruluşta Orhan Oğuz tarafından Vehbi Koç'un desteği alınarak oluşturulmuş kütüphanesi ile Öğretim elemanları, öğrenciler ve diğer personellerin araştırma faaliyetlerine destek olmak amacıyla, her türlü bilgi ve belgeyi hizmete sunmaktadır. Osmangazi Üniversitesi Kütüphanesi de aynı amaca hizmet etmektedir. Ayrıca bu kütüphaneler halka ve çevre illerden gelen araştırmacılara hizmet vermektedir. Sadece Anadolu Üniversitesi kütüphanesinde 361 892¹⁹ materyal bulunmaktadır.

Ayrıca şehirde yerel iletişim açısından önem arz eden iki kurum olan "TV A ve Radyo A" Anadolu Üniversitesi tarafından oluşturulmuştur.²⁰ Bu kuruluşlar yayın içeriği olarak bilim, eğitim, kültür ve sanat konularını benimseyerek Eskişehir halkına hizmet sunmaktadırlar.

Sosyal ve kültürel açıdan bugün Anadolu ve Osmangazi üniversitelerinde, konferans, seminer, panel, kongre, sempozyum gibi bilimsel toplantılar; gösteri, sergi, tiyatro, konser gibi çok sayıda etkinlik gerçekleştirilmektedir. Anadolu Üniversitesi Yunussemre Kampusu'nda Atatürk Kültür ve Sanat Merkezi, Kongre Merkezi ve Sinema Anadolu, yine ESOGÜ Meşelik Kampusu'nda Kongre ve Kültür Merkezi etkinliklere sahne olmaktadır. Her iki üniversitenin de içinde barındırdığı sanat galerileri, müzeler, kulüpler, müzik toplulukları, tiyatro toplulukları, spor ve sağlık birimleri, kültür merkezleri halkın katılımına açık olduğu için şehrin kültürel ve sosyal yönünün gelişmesine olumlu katkılar sağlamaktadır.

Günümüzde üniversiteler, sadece bilimsel bilgi üreten kurumlar olma kimliğinden sıyrılmışlardır. Yapılan çalışmalar üniversitelerin kuruldukları bölgelere özellikle sosyo-kültürel açıdan birçok katkı yaptığını desteklemektedir. Anadolu ve Eskişehir Osmangazi üniversitelerinin hızla gelişmekte ve büyümekte olduğunu göz önünde bulundurulursa, elde edilen bu katkının önümüzdeki yıllarda daha da artarak devam edeceğini beklemek mümkündür. Sonuç olarak şunu söyleyebiliriz ki yükseköğretim kurumlarının bölgesel kalkınmaya önemli derecede katkısı vardır.

¹⁹ Taşçı vd, *a.g.e.*, 2008, s. 132.

²⁰ <http://www.anadolu.edu.tr/universitemiz/medya.aspx> (Nisan 2011)

1960 yıllardan itibaren Eskişehir’de oluşan üniversiter kurumlar bu şehrin sosyal ve kültürel yapısını etkilemiştir.

SONUÇ:

Eğitim toplumların var olmasında, gelişmesinde, kültür aktarımında yaşam boyu devam eden aktif bir süreçtir. Cumhuriyetle birlikte gelişen eğitim sistemimize, Orta Anadolu'nun bozkır toprakları üzerinde kurulmuş olan Eskişehir'de de yön verilmeye çalışılmıştır. Bu yön verme işleminde birçok isim etkili olduğu gibi Orhan Oğuz da gelişen Türk eğitim sisteminin uygulamalarından Eskişehir'e önemli katkılar sağlamıştır.

Orhan Oğuz, iktisatçı, eğitimci, yönetici ve değerli bir siyaset adamıdır. Oğuz, aldığı eğitim doğrultusunda bir iktisatçı olmasına rağmen, Cumhuriyet döneminin gerektirdiği sorumluluğun bilincinde olan lider bir eğitimci olarak karşımıza çıkmaktadır. Orhan Oğuz Eskişehir'de yetişmiş, yurtdışında eğitimine devam etmiş yurda döndükten sonra yükseköğretim kurumlarında bilim insanlığı, yöneticilik; ileriki yıllarda ise Milletvekilliği ve Milli Eğitim Bakanlığı yapmıştır.

Orhan Oğuz 1958 yılında Eskişehir'de açılan Akşam Yüksek İktisat Ticaret Okuluna müdür olarak tayin edilmiş ve ilk defa Anadolu'da bir üniversite kurumunun oluşturulmasının zorluklarına göğüs germiştir.

1959 yılında Eskişehir Akşam Yüksek İktisat ve Ticaret Okulunun kaynak ve kadro elde edebilmesi, gelişmesi, daha ileri düzeyde eğitim-öğretim gerçekleştirilmesi için akademiler kanununu hazırlayarak sadece Eskişehir'in değil diğer üç yüksek okulun da (İstanbul, Ankara, İzmir) Türkiye'ye akademi olarak kazandırılmasını sağlamıştır. Bu kurumlar üniversite paralelinde öğrenci yetiştirerek Türk eğitim sistemi içinde yerini almıştır.

Yurtdışı eğitimi sırasında eğitime verilmesi gereken önem ve yatırımın farkına varan Oğuz, dönemin eğitim kurumlarına ilave olarak mutlaka bölge üniversitelerinin kurulması ve yükseköğretimin yurt çapına yayılması gerektiği düşüncesini ortaya koymuştur. 1958 yılında Eskişehir'de açılan Akşam Yüksek İktisat Ticaret Okulu ile başlayan süreç diğer üniversite kurumlarının oluşturulmasıyla

devam etmiştir Bu sayede Anadolu ve Osmangazi Üniversitelerinin kuruluşunda temel teşkil edecek çekirdek kurumlar Orhan Oğuz sayesinde oluşturulmuştur.

Orhan Oğuz tüm imkânları zorlayarak, on yıl gibi kısa bir süre içinde EİTİA'da, o döneme göre birçok üniversitede olmayan, alanında yetişmiş donanımlı hocaların görev yapmasını sağlamıştır. Öğrencilerin ve öğretim üyelerinin rahat çalışabilmeleri için büyük bir kampus alanı oluşturmuş ve EİTİA' yı hızla gelişen dev bir üniversite kurum haline getirmiştir.

1969 seçimleriyle meclise giren Oğuz, Eskişehir'de tüm üniversite kurumların birleştirilerek üniversite kurulması düşüncesiyle siyasi hedeflerine yön vermiştir. Bu hedef doğrultusunda daha önce kuruluşunu yaptığı İktisadi Ticari İlimler Akademisine ek olarak tıp fakültesini, devlet mühendislik ve mimarlık akademisini ve eğitim enstitüsünü oluşturmuştur. 1973 yılına gelindiğinde Anadolu Üniversitesi Oğuz'un siyasi çabaları sonucu iki fakülteli olarak kurulmuştur. 1982 yılında yüksek öğretimle ilgili düzenlemelerin ardından Eskişehir'deki tüm üniversite kurumları yine aynı isimle kurulan Anadolu Üniversitesi çatısı altında toplanmıştır. Anadolu üniversitesinin hızla büyümesi sonrası 1993 yılında bölünme yoluyla ikinci bir üniversite olan Eskişehir Osmangazi Üniversitesi kurulmuştur. 1958 yılında Eskişehir'de faaliyete başlayan yükseköğretim kurumları zamanla artmış, beraberinde canlı bir ekonomik hayat ve sosyal-kültürel ortam yaratmıştır.

Bir masa, sandalye ve bir telefondan ibaret olarak devraldığı kurumun gelişmesi için tüm özelliklerini ve ikna etme yeteneğini kullanan Oğuz, kararlı bir eğitimcidir. Ülkenin içinde bulunduğu siyasi süreçlerin kesintiye uğradığı dönemlerde bile kurumun ayakta kalabilmesi için çaba sarf etmiş ve dostluk ilişkilerini kullanmıştır. Ortaya koyduğu çaba onun kişisel özellikleri hakkında bilgi edinmemizi sağlamıştır. Orhan Oğuz, devlet adamı sorumluluğu olan, kararlı, hedefe odaklı, yaptığı yöneticilikler esnasında siyasi yan gözetmeyen, toplumcu, güçsüzün yanında yer alan, iş bitirici, güçlü bir hafızaya sahip, insana değer veren özelliklere sahip önemli bir şahsiyettir.

Bu çalışmada Orhan Oğuz'un Eskişehir yükseköğrenimine katkıları incelenmeye tâbi tutulmuştur. Çalışma sırasında özellikle dönemin yerel ve ulusal gazeteleri taranmıştır. Ayrıca Orhan Oğuz ile röportajlar gerçekleştirerek kendi anlatımıyla bu kurumların oluşum sürecine ışık tutulmaya çalışılmıştır. Bu kurumların oluşum süreçlerine dair yazılı kaynakların az olması önemli bir sıkıntı ortaya çıkarmıştır. Ancak bu durum Anadolu Üniversitesi kurum arşivinden elde edilen belgeler ile azaltılmaya çalışılmıştır.

Orhan Oğuz yaşamı boyunca Türk gençliğinin en iyi koşullarda yetişmesi ve toplumun bilinçlenmesi adına yaptığı çalışmalarla Türk eğitim-öğretim tarihine yön veren değerli bir bilim adamıdır. Orhan Oğuz'un hayatı ve faaliyetleri, öncelikle doğup büyüdüğü Eskişehir'e, ülkesine ve insanlarına hizmet gayreti içinde geçmiştir. Bugün Eskişehir'de var olan üniversiteler sadece yurtiçinden değil yurtdışından gelen öğrencilerin de eğitim ihtiyacına karşılık vermektedir. Eskişehir'de oluşturulan bu eğitim vahalarının ve Orhan Oğuz'un faaliyetlerinin incelendiği bu çalışma ileriki yıllarda "Eskişehir Eğitim Tarihi" üzerine araştırma yapacaklar için faydalı olacaktır.

KAYNAKÇA

A) YAZILI KAYNAKLAR

I. ARŞİV BELGELERİ

Türkiye Cumhuriyeti Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi
Anadolu Üniversitesi Kurum Arşivi
Eskişehir Milli Eğitim Müdürlüğü Arşivi
Orhan Oğuz'un Kişisel Arşivi

II. GAZETELER

Akşam
Cumhuriyet
Dünya
Eskişehir
Hürriyet
İstikbal
Kocatepe Gazetesi
Milli İrade
Milliyet
Sakarya
Son Havadis
Sonolay
TC Remi Gazete
Tercüman
Ulus
Vatan

III. DERGİLER

Akademi Dergisi

Milli Eğitim Bakanlığı Tutanak Dergisi

Eskişehir İTİA Dergisi

TBMM Tutanak Dergisi

IV. İNTERNET KAYNAKLARI

www.aku.edu.tr

www.anadolu.edu.tr

www.artiegitim.com.tr

www.basbakanlik.gov.tr

www.bilecik.edu.tr

www.devletarsivi.gov.tr

www.dpu.edu.tr

www.esatalise.k12.tr/

www.eskisehir-bld.gov.tr

www.hurriyet.com.tr

www.millikütüphane.gov.tr

www.milliyet.com.tr

www.ogu.edu.tr

www.suleymancakirlisesi.k12.tr

www.tccb.gov.tr

www.tdk.gov.tr

www.trt.net.tr/trtokul/

www.tuik.gov.tr

www.unicef.org.tr

V. KİTAPLAR

Akşin, Sina, Bülent Tanör ve Korkut Boratav, *Yakınçağ Türkiye Tarihi*, Milliyet Kitaplığı, İstanbul, 2002.

Akyüz, Yahya, *Türk Eğitim Tarihi : M. Ö. 1000 - M. S. 2008*, Pegem Akademi, Ankara, 2008

Baraz, Turhan, *Başlangıçtan Günümüze Eskişehir Basını*, Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları, Eskişehir, 1998.

Başar, Erdoğan, *Milli Eğitim Bakanlarının Eğitim Faaliyetleri(1960-1971)*, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul, 1999.

Binbaşıoğlu, Cavit, *Türkiye'de Eğitim Bilimleri Tarihi*, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul, 1999.

Bozdağ, İsmet, *Bir Darbenin Anatomisi*, Emre Yayınları, İstanbul, 2006.

Büyükerşen, Yılmaz ve N.Cemalettin Taşcı, *Zamanı Durduran Saat (Söyleşi)*, Doğan Kitap, İstanbul, 2009.

Demirel, Özcan, *Öğretimde Planlama ve Değerlendirme Öğretme Sanatı*, Pegem A Yayıncılık, Ankara, 2004.

_____, vd., *Eğitimde Yeni Yönelimler*, Pegem A Yayıncılık, Ankara, 2005.

Dursun, Davut, *27 Mayıs Darbesi*, Şehir Yayınları, İstanbul, 2001.

Erdoğan, Melih, *Kentimiz Eskişehir*, Eskişehir Ticaret Odası Yayınları, Eskişehir, 1992.

Eskişehir Valiliği, *1967 Eskişehir İl Yıllığı*, Ankara, 1967.

_____, *Cumhuriyetin 50.Yılında Eskişehir 1973 İl Yıllığı*, Eskişehir, 1973.

Eskişehir'in Sosyo-Ekonomik Göstergeleri, Eskişehir Sanayi Odası Yayınları, Ankara, 2003.

Güvemli, Oktay, *İktisadi ve Ticari İlimler Akademileri Tarihi*, Marmara Üniversitesi, İİBF, İstanbul,2003.

İncekara, Mehmet, *İlimiz Eskişehir*, Çıra Yayınları, Eskişehir, 1971.

İşcan, Nejat, *Fotoğraflarla Eskişehir Tarihi*, Eskişehir, 2003.

Karagözoğlu, Fahri, *Eskişehir İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi Sitesi Açılış ve 10.Yıl Törenleri*, Başnur Matbaası, Ankara, 1968.

Kurucu Rektörümüz Prof. Dr. Orhan Oğuz'a Armağan, Marmara Üniversitesi Yayınları, No:640, İstanbul, 1999.

Oğuz, Orhan, *80 Yıl Cumhuriyet'e Yaşıt Bir Hayat*, Doğan Kitap, İstanbul, 2004.

Oğuz, Orhan, *Anadolu'da Bir Üniversitenin Kuruluş Öyküsü*, Cem Ofset, İstanbul, 1995.

Oğuz, Orhan, *Eskişehir Üniversitesi*, Eskişehir Üniversitesini Kurma ve Yaşatma Derneği, Ankara, 1961.

Oğuz, Orhan, Ayla Oktay ve Halis Ayhan, *21.Yüzyılda Eğitim ve Türk Eğitim Sistemi*, DEM Yayınları, İstanbul, 2004.

Oğuz, Sedefhan, *Prof. Dr. Orhan Oğuz'un Yaşam Öyküsü*, Cem Ofset, İstanbul, 2004.

Önder, Selahattin, *Cumhuriyet Devrinde Eskişehir 1923-1973*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir, 1986.

Sakaoğlu, Necdet, *Cumhuriyet Dönemi Eğitim Tarihi*, İletişim Yayınları, İstanbul, 1992.

Sönmez, Veysel, *Eğitim Felsefesi*, Anı Yayıncılık, Ankara, 2009.

Sümbül, Sedat , *Cumhuriyet Öncesi ve Cumhuriyet Dönemi Eskişehir'de Eğitim*, Eskişehir Valiliği İl Milli Eğitim Müdürlüğü Yayını, Eskişehir, 1999.

Şahin, Hüseyin, *Türkiye Ekonomisi(Tarihsel Gelişimi-Bugünkü Durumu)*, Ezgi Kitapevi Yayınları, Bursa, 2006.

Şenol, Mehtap, *Cumhuriyet öncesi ve Cumhuriyet dönemi Eskişehir'de Eğitim*, Eskişehir Milli Eğitim Müdürlüğü Yayınları, Ankara, 1999.

Şişman, Mehmet, *Eğitim Bilimine Giriş*, Pegem A Yayıncılık, Ankara, 2006.

Taşçı, Deniz, vd, *Anadolu Üniversitesi'nin Eskişehir'e Etkileri ve Şehrin Üniversiteyi Algılayışı*, Anadolu Üniversitesi Yayınları, No:1878, Eskişehir, 2008.

Toprak, N. Gül, “*Cumhuriyetin ilk Döneminde Türk Eğitim Sistemi ve Köy Enstitüleri*” Afyonkocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, (Basılmış Yüksek Lisans Tezi), Afyonkarahisar, 2004.

Türkmen, Özcan, Serhat Çınar ve Mehmet Konukçu, *Eskişehir Eğitim Tarihi*, Eskişehir Milli Eğitim Müdürlüğü Yayınları, Ankara, 2006.

VIII. Milli Eğitim Şurası, 28 Eylül -3 Ekim 1970 Esaslar, Raporlar ve Kararlar, MEB Yayınları, Ankara, 1971.

Yeşilyaprak, Binnur *Gelişim ve Öğrenme Psikolojisi*, Ankara, Pegem A Yayıncılık, Ankara, 2003.

VI. MAKALELER

Dura, Cihan, *Eğitim ve Ekonomik İlişkiler*, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, S.7, s.19-48, 1996.

Gürkan, Ömer ve Karataş, Muhammed, *Üniversitelerin Sosyo-Ekonomik Gelişimdeki Rolü ve Önemi(Muğla Üniversitesi Örneği)*, Muğla Üniversitesi Rektörlük Yayınları, Muğla, 2004.

Okçu, Murat, Mehmet Aktel, “*İrade Savaşı: Altıncı Cumhurbaşkanlığı Seçimi*” Süleyman Demirel Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Yayınları, C.6, S.2, 2001.

B) SÖZLÜ KAYNAKLAR

Orhan OĞUZ(Prof. Dr.)

Güler Oğuz (Orhan Oğuz’un eşi)

Levent Kılıç (Açıköğretim Fakültesi Sinema Televizyon Bölümü -Prof. Dr.-)

Ek 1: Orhan Oğuz'un 1934 yılına ait ilkokul kayıt belgesi.

Talebinin numarası :
Talebinin adı :

Kayıt Bildirği

Talebinin adı	Soy adı	Doğduğu		Babasının		Egesinin kamutu				Egeğin imzası
		Tarih	Yer	Adı	Adresi	Semti	Uramı	Sokağı	Ev numarası	
Orhan	Oğuz	340	Osmanlı His	Hakkı	Tahsin P. Zahireci	Arslan		ulus 3	36	

[1] Talebinin on beş gün içinde okul yönetgesince gerekli gösterilen bütün eşya ve gereçleri edinmeyi.

[2] Talebinin okulun eşya ve gereğine her ne suretle olursa olsun yapacağı az veya çok zararları itiraz etmeksizin ödemeyi.

[3] Memleketi veya konutu değiştirirsem okul yönetgesine haber vermeyi.

[4] Talebinin dersi, sıhati ve genel hareketleri ile ilgili olmayı.

[5] Okul öğreniminin bütün hükümlerine tamamilen riayet eylemeği yüklenir ve bu şartlar içinde Türkiye Cumhuriyeti uyruğundan ^{oğlu} _{kızı} n eğerliğini kabul eder ve imzama koyarım.

15
14
13

Yukardaki imzamn Direktörlüğüne verildi.

imzası olduğu onandı ve bu bildiriğ

Ek 2: Orhan Oğuz'un Sorbonne Üniversitesi Doktora diploması

 UNIVERSITÉ DE PARIS

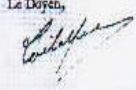

NOUS, Doyen & Professeurs de la Faculté de *Droit*

Sur l'article 15 du décret du 21 juillet 1897;
Sur la délibération, en date du 28 mars 1898, du Conseil de l'Université de Paris & l'arrêté ministériel du 1er avril 1898 approuvant cette délibération;

Après avoir constaté que M.^s *Oğuz Orhan* né à *Eskişehir (Turquie)* le *8 Février* 1924,
 a rempli toutes les conditions exigées par les règlements, l'avons admis à présenter & soutenir une thèse sur
 ~~~~~ *Les réformes agraires en Turquie* ~~~~~

Et attendu qu' *il* a subi cette épreuve avec succès, l'avons déclaré digne du titre de Docteur de l'Université de Paris,

Paris, le *13 Décembre* 1950

Le Doyen, Les Membres du Jury,

NOUS, Président du Conseil de l'Université de Paris, vu la déclaration ci-dessus, conférons à
 M.^s *Oğuz Orhan* le titre de Docteur de l'Université de Paris & lui délivrons le présent diplôme.

Paris, en Sorbonne, le *20 Mai* 1951

Signature de l'Empéreur :

Ek 3: Orhan Oğuz'un Afganistan'da Görevlendirilmesi

T. C.
BAŞBAKANLIK
MUAMELÂT UMUM MÜDÜRLÜĞÜ
Kararlar Müdürlüğü
Karar sayısı
3

KARAR

I3914

İzmir Yüksek İktisat ve Ticaret Okulu Bütçe ve Malf Hukuk Profesörü Dr. Orhan Oğuz'un, Türkiye'deki görevine ait aylığı ödenmek suretiyle sözleşme tarihinden başlayarak dört yıl süre ile Kâbil Hukuk Fakültesi Maliye Profesörlüğü görevini almasına izin verilmesi; Dışişleri Bakanlığının 3/II/1951 tarihli ve 114337/401 sayılı yazısı üzerine, 4489 sayılı kanunun birinci maddesine göre, Bakanlar Kurulunca 22/II /1951 tarihinde kararlaştırılmıştır.

CUMHURBAŞKANI

C. Başbakan

4
28
177
01
81

Başbakan

A. M. Arslan

Millî Savunma Bakanı

M. V. Köymen

Millî Eğitim Bakanı

J. S. Köymen

G. ve Tekel Bakanı

Devlet Bakanı
Başbakan Yardımcısı ve
Dışişleri B.V.

S. Özyurt

İçişleri Bakanı

Bayındırlık Bakanı

R. Neziroğlu

Tarım Bakanı

M. A. K. K. K.

Devlet Bakanı VE
İçişleri B.V.

M. A. K. K. K.

Dışişleri Bakanı

Eko. ve Ticaret Bakanı

M. A. K. K. K.

Çalışma Bakanı VE
Gümrük ve B.V.

M. A. K. K. K.

Adalat Bakanı

M. A. K. K. K.

Maliye Bakanı

M. A. K. K. K.

Sa. ve So. Y. Bakanı

M. A. K. K. K.

İşletmeler Bakanı

M. A. K. K. K.

Ek 4: Orhan Oğuz 'un 21 Kasım 1959'da EİTİA'ya tayin belgesi.

T. C.
MAARİF VEKÂLETİ
Mesleki ve Teknik Öğretim
Nakil, Tayin ve Terfi İşleri Müdürlüğü
Şubesi : .....
Sayı : .....

Özet :

K A R A R

7/593

- 1- Ankara İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi Reisliğine
Profesör Dr. Ekrem Edgü'nün,
İstanbul İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi Reisliğine
Profesör Dr. Nihat Sayar'ın,
İzmir İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi Reisliğine
Profesör Saffet İrtenk'in,
Eskişehir İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi Reisliğine
Profesör Dr. Orhan Oğuz'un,
tayinleri tensip edilmiştir.
2- Bu kararın icrasına Maarif Vekili remardur.

21 Kasım 1959

Reisicumhur

N. Sayar

Başvekil

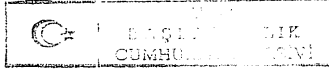
Maarif Vekili

N. Mendem

[Signature]

030 11 1 239 32 12

Ek 5: Anadolu Üniversitesi Kurulmasına ve Yaşatılmasına Yardım Derneğinin kamu yararına çalışan derneklerden sayılmasına ilişkin kararname.

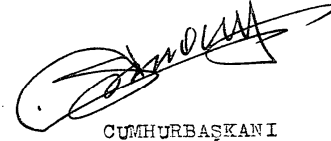
T. C.
BAŞBAKANLIK
KANUNLAR VE KARARLAR TETKİK DAİRESİ

KARARNAME

Sayı : 6/ 9045

Merkezi Eskişehir'de bulunan "Anadolu Üniversitesi Kurulmasına ve Yaşatılmasına Yardım Derneği"nin kamu yararına çalışan derneklerden sayılması; İçişleri Bakanlığının 7/6/1967 tarih ve 81-103-430 sayılı yazısı ve Danıştay Genel Kurulunun 28/9/1967 tarih ve 1967/248-264 sayılı kararı üzerine, 3512 sayılı Kanunun 37 nci maddesine göre, Bakanlar Kurulunca 7/11/1967 tarihinde kararlaştırılmıştır.

Eki

CUMHURBAŞKANI

8
7
2
01
18
037

Başbakan

Devlet Bakanı

Devlet Bakanı

Devlet Bakanı

Devlet Bakanı

Adalet Bakanı

Millî Savunma Bakanı

İçişleri Bakanı

Dışişleri Bakanı

Malîye Bakanı

Millî Eğitim Bakanı

Bayındırlık Bakanı

Ticaret Bakanı

Sağ. ve Sos. Y. Bakanı

Gün. ve Tekel Bakanı

Tarım Bakanı

Ulaştırma Bakanı

Çalışma Bakanı

Sanayi Bakanı

Enerji ve Tabii Kay. Bakanı

Turizm ve Tanıtma Bakanı

İmar ve İskân Bakanı

Köy İşleri Bakanı

Dosya No :
13-116

1587

Ek 6: Orhan Oğuz'un Milli Eğitim Bakanlığına Getirilmesi (3.11.1969)

M. Meclisi B : 3 3 . 11 . 1969 O : 1

BAKANLAR KURULU LİSTESİ

Başbakan (Süleyman Demirel) Isparta Milletvekili, Devlet Bakanı (Refet Sezgin) Çanakale Milletvekili, Devlet Bakanı (Hüsamettin Atabeyli) Erzincan Milletvekili, Devlet Bakanı (Gürhan Titrek) Cumhuriyet Senatosu Üyesi (Çankırı), Devlet Bakanı (Turhan Bilgin) Erzurum Milletvekili, Adalet Bakanı (Yusuf Ziya Önder) Sivas Milletvekili, Milli Savunma Bakanı (Ahmet Topaloğlu) Adana Milletvekili, İçişleri Bakanı (Haldun Menteseoğlu) Cumhuriyet Senatosu Üyesi (Muğla), Dışişleri Bakanı (İhsan Sabri Çağlayangil) Cumhuriyet Senatosu Üyesi (Bursa) Maliye Bakanı (Mesut Erez) Kütahya Milletvekili, Milli Eğitim Bakanı (Prof. Dr. Orhan Oğuz) Eskişehir Milletvekili, Bayındırlık Bakanı (Turgut Gülez) Cumhuriyet Senatosu Üyesi (Bolu), Ticaret Bakanı (Ahmet Dalı) Bursa Milletvekili, Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı (Vedat Âli Özkan) Kayseri Milletvekili, Gümrük ve Tekel Bakanı (Ahmet İhsan Birincioglu) Trabzon Milletvekili, Tarım Bakanı (İlhami Ertem) Edirne Milletvekili, Ulaştırma Bakanı (Nahit Mentese) Aydın Milletvekili, Çalışma Bakanı (Seyfi Öztürk) Eskişehir Milletvekili, Sanayi Bakanı (Salâhattin Kılıç) Adana Milletvekili, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı (Sabit Osman Avcı) Artvin Milletvekili, Turizm ve Tanıtma Bakanı (Necmettin Cevheri) Urfa Milletvekili, İmar ve İskân Bakanı (Hayrettin Nakiboğlu) Kayseri Milletvekili, Köy İşleri Bakanı (Turhan Kapanlı) Cumhuriyet Senatosu Üyesi (Ankara), Orman Bakanı (Hüseyin Özalp) Samsun Milletvekili, Gençlik ve Spor Bakanı (İsmet Sezgin) Aydın Milletvekili. (Alkışlar)

BAŞKAN — Bilgilerinize sunulur.

3. — Başkanlık Divanı seçimi (Başkanvekilleri, İdareci Üyeler ve Kâtipler)

BAŞKAN — Muhterem arkadaşlarım, şimdi Başkanlık Divanı üyelikleri için seçime geçiyoruz.

Önce Başkanvekili arkadaşlar için seçim yapacağız.

Muhterem arkadaşlarım, tensibederseniz başkanvekillikleri için, idare Amirlikleri için ve Riyaset Divanı kâtiplikleri için ayrı kutularda fakat aynı zamanda seçim yapalım.

Bu hususu tasvibinize sunuyorum, Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Başkanvekillikleri seçiminin tasnifi için 3 kişilik tasnif heyeti seçiyoruz:

Bekir Sıtkı Karacaşehir (Eskişehir..) Burada.

Mehmet Ersoy (Kütahya...) Yok.

Bahri Dağdaş (Konya...) Yok.

Ferda Güley (Ordu...) Yok.

Hüsnü Özkan (Hatay...) Burada.

Mustafa Boyar (Samsun...) Yok.

Şadi Binay (Bilecik...) Yok.

Hakkı Gökçe (Muğla...) Burada.

Hüsnü Özkan, Hakkı Gökçe ve Bekir Sıtkı Karacaşehir arkadaşlarımız tasnif heyetine seçilmişlerdir.

İdareci Üyelikler seçiminin tasnif heyetini seçiyoruz.

Sayın Cevat Önder... Yok.

Sayın Mustafa Aksoy... Burada.

Sayın Veli Bakırh... Burada.

Sayın Veysi Kadioğlu... Burada.

Sayın Veysi Kadioğlu, Sayın Veli Bakırh, Sayın Mustafa Aksoy da İdareci Üyeliklerin seçiminin tasnifine memur edilmişlerdir.

Kâtip arkadaşlarımızın seçiminin tasnif heyetini seçiyoruz.

Sayın Şevket Adalan... Burada.

Sayın Osman Bölükbaşı... Burada.

Sayın Faruk Sanaç... Yok.

Sayın Mustafa Kemal Çilesiz... Burada.

Mustafa Kemal Çilesiz, Osman Bölükbaşı ve Şevket Adalan arkadaşlarımız da kâtip üyeliklerin seçiminde tasnif heyetine seçilmişlerdir.

Pusulalar milletvekili arkadaşlarımıza dağıtılacaktır. Bu pusulalarda başkanvekillikleri için gösterilen namzetler, idareci üyelikler için gösterilen namzetler ve kâtip arkadaşlarımız için gösterilen namzetler tesbit edilmiştir. Ancak kâtip üyelik için bir boş yer vardır, idareci üyelik için bir boş yer vardır. Bu ikisi C. H. P. Grubunun göstereceği namzetlere aittir. Biraz sonra onlar isimleri verecekler, ben de bunları Yüce Heyetimize arz edeceğim. Pusulaların boş yerlerine yazılmak suretiyle tamamlanacaktır.

Ek 7: Akşam Yüksek İktisat ve Ticaret Okulu'nun açıldığına dair 7 Kasım 1958 tarihli Sakarya Gazetesi.

Yüksek İktisat ve Ticaret okulu açıldı

Törende Maliye vekili Polatkan ve Eskişehir Mebusları bulundular

Eskişehir Yüksek İktisat ve Ticaret Okulu dün saat 16.30 da Bağlar Caddesinde bu okula tahsis edilen eski işçi barındırma

Lütfi Kırdar Şehrimizde

Sıhhat ve İctimai Muavenet Vekili Dr. Lütfi Kırdar beraberinde ilgili zevatla birlikte Vekâletini ilgilendiren tetkiklerde bulunmak üzere dün akşam şehrimize gelmiştir.

Maliye Vekili
Hasan Polatkan
yurduna ait binada yapılan törenle açılmıştır.
Törende Maliye Vekili Hasan Polatkan, Eskişehir Mebusları

ve kalabalık bir davetli topluluğu hazır bulunmuştur.

Valimiz Arif Özenin açış konuşmasından sonra Maliye Vekilimiz Hasan Polatkan bayırlı olma temennisi ile kurdela-yı kesmiştir.

Amerikada Seç İktidar Cumh beraber kong

Amerikada yapılan kısmi kongre seçimleri ile 34 valilik seçimleri Demokratların ümidinin fevkinde büyük zaferiyle neticelenmiş-

Ek 8: Akademi inşaatı için Orhan Oğuz'un çabaları ile 1964 yılı bütçesinden 1 Milyon liralık ödenek alınmasına ilişkin Sakarya Gazetesi Haberi

Sakarya 1964
15
OCAK
ÇARŞAMBA

**Nihayet
başarıldı: Akademi inşaatı için 1964
Yılı Bütçesine 1 Milyon Liralık Bir
Tahsisat Koyduruldu**

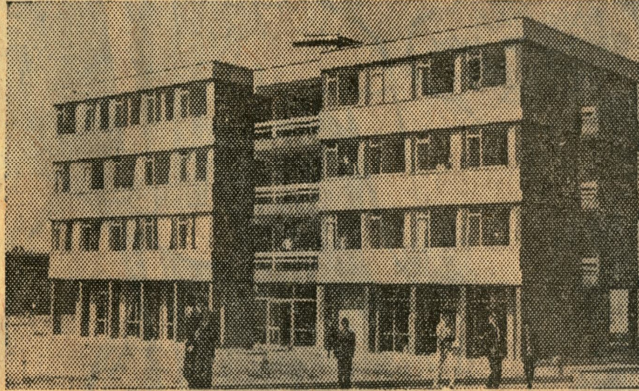
Önceki gece saat 20.30'da bütçe Komisyonunca kabûl edilen yatırım dolayısıyla Prof. Dr. Orhan Oğuz Milletvekillerine teşekkür etti

Bir haftadan beri Ankara'da bulunan Akademi Reisi Prof. Dr. Orhan Oğuz bugün şehrimize dönmüştür. Ve basına aşağıdaki bildiriği vermiştir:

dan hiç ayrılmadan müş- Şevket Asbuzoğlu'na, him Cemalçılara bilhassa
tereken katılan Eskişehir Aziz Zeytinoğlu'na Sey- teşekkürü bir borç bili-
Milletvekillerinden Sayın fi Öztürk'e ve Dr. İbra- rim.

Ek 9: 21 Ekim 1968 tarihinde akademinin Tepebaşı kampusunun Cumhurbaşkanı Cevdet Sunay tarafından açılışının gerçekleştirilmesi. (Hürriyet)

Eskişehir İktisadi ve Ticari İlimler Akademisinin bugün açılışı Sunay tarafından yapılacak yeni sitesinin okul binası.

Eskişehir İktisadî ve Ticarî İlimler Akademisi'nin dev sitesini, Sunay bugün açıyor

ESKİŞEHİR, — İş ve İşçi Bulma Kurumunun 2. katında 1958 yılının 6 kasımında, yüksek öğrenimden nasibini almak isteyenlere kapılarını açan İktisadî ve Ticarî İlimler Akademisi, aradan geçen on yıl içinde devleşerek Türkiye'nin en modern tesislerinden biri durumuna gelmiştir.

Cumhurbaşkanı Cevdet Sunay'la, Genel Kurmay Başkanlığı zamanında görüşerek, Tepebaşı mahallesinin Topçular mevkiindeki Milli Savunmaya ait araziye "Akademi Sitesi," yapılmak üzere alma başlanmıştır. (Devamı Sa. 7. Sü. 8 de)

SUNAY'a açılısta verilecek altın saatler üzerine son rötuşlar başta tarafından yapılırken.

Ticarî İlimler Sitesi açılıyor

(Başarılı 1 inci Sayfa)

Akademi Reisi Profesör Dr. Orhan Oğuz temele koyduğu ilk harçtan bu yana sadece dört yıl geçmesine rağmen inşaatı tamamlanmayı başarmıştır.

Öğretim Bloku, Vehbi Koç Kütüphane ve Araştırma Merkezi, Öğrenci lokali, misafirhane, reislik lojmanı, öğrenci yurt binaları, kafeterya ve toplantı salonu bloklarından meydana gelen site için 15 milyona yaklaşan bir harcama yapılmıştır.

Birinci blok öğrenci yurdunda kalan öğrencilerin sayısı 300'dür. İnşaatı devam eden ilâve blokların bitmesi halinde, rakam 1.200'e yükselecektir.

Bina yapımı için ilk bağış, iş adamı Vehbi Koç'tan gelmiştir. Profesör Oğuz'un Ankara'ya devamlı taşınması sonunda bütçeye konan ödenek ile 6 Temmuz 1961 günü öğretim blokunun temeli atılmıştır. Ancak dört yıl gibi çok kısa bir süre içinde dev bir eserin vücut bulmasında başlıca rolü oynayan Profesör Oğuz, "Yapabildiklerimle Türk gençliğine hizmet edebildiysem kendimi mutlu sayarım" demektedir.

Yeni ders yılına, içinde her türlü konforu bulunan, baştan sona kadar pırıl pırıl yeni Akademi Sitesinde pazartesi günü başlanacaktır. Bu münasebetle saat 10.00'da yapılacak törende Cumhurbaşkanı Cevdet Sunay ve Milli Eğitim Bakanı da hazır bulunacaktır. Akademiyin açılışı Cumhurbaşkanı tarafından yapılacaktır.

Ek 10: E.İ.T.İ.A bünyesinde Avrupa Ekonomik Topluluğu Enstitüsü'nün kurulması(İstikbal 11.01.1968)

Akademinin bilimsel çalışmaları Avrupa ekonomik topluluğu enstitüsü kuruldu

Akademi Reisi Orhan Ögüz

Eskişehir'de, İktisadi ve Ticarî İlimler Akademisi bünyesi içinde ve Anadolu Bilimsel Araştırmalar Tesisi (ABAT)'ne bağlı olarak, Avrupa Ekonomik Topluluğu ile yapılan işbirliği çerçevesinde bir «Avrupa Ekonomik Topluluğu Enstitüsü» kurulmuş ve 1 Aralık 1967 gününden itibaren faaliyete geçmiş bulunmak tadır.

Söz konusu Enstitü'nün, Avrupa Ekonomik Topluluğunu ilgilendiren alanlarda araştırma, yayım, öğretim, eğitim yapmak; seminerler düzenlemek ve ilgili toplantılara katılmak; Türkiye de ve öteki ülkelerde yayımlanan her türlü eser, bülten, tebliğ ve benzeri yayınları toplayarak bir ihtisas kitaplığı meydana ge-

tirmek gibi amaçları vardır. Enstitü bu amaçlara ulaşmak için Avrupa Ekonomik Topluluğu ve bu konuda çalışan ulusal ve uluslararası öteki ilgili kuruluşlarla işbirliği yapacaktır.

Enstitü, derhal çalışmalara başlamış ve ilk olarak; 1 — Prof. Dr. Orhan Ögüz'un: **Obligations Imposées par l'accord d'association entre la Turquie et la Communauté Économique Européenne.**

2 — Doç. Dr. Akar Öçal'ın: «Avrupa Tipi Ticaret Şirketi Üzerine» isimli deneme ve araştırmalarını yayımlamıştır.

Akademi Reisi Prof. Dr. Orhan Ögüz Türkiyemiz'de bir ilim kurumunda ilk defa böyle bir Enstitü'nün kurulması derhal faaliyete geçmesinin mutluluğunu duyduğunu ifade ile yakın gelecek için Enstitü'nün daha geniş bir faaliyet programı hazırlamakta olduğunu söylemiştir.

Ek 11: Tıp fakültesi inşaatına başlanmasına ilişkin Orhan Oğuz'un açıklaması (Sonolay 24.11.1973)

O. Oğuz "Tıp Fakültesi yapımına önümüzdeki yıl başlanacaktır" dedi

Millet Meclisindeki çalışmalarına «Zorunlu ara» verilmesinden sonra dün şehrimize gelen AP Millet

vekillerinden Orhan Oğuz gazetemizin Tıp fakültesi konusundaki yayını ile ilgili özel bir açıklama yapmıştır.

Eskişehir Tıp fakültesi ile ilgili çalışmaların önemli bir aşama daha öös terdiğini öne süren Orhan Oğuz, özetle şunları söylemiştir.

«FKB Sınıfları bu yıl Hacetepe Tıp Fakültesinde öğrenime başlayacak olan Eskişehir Tıp Fakültesinin yerleşim alanını saptamak için sürdürülen çalışmalar sonuçlanmak üzere. Konunun istimlak muameleleri safhasına gelmiştir. Görevliler yapacakları son çalışmalarla en kısa zamanda istimlak sorununu çözüme ulaştıracaklar ve tesislerin yapım çalışmalarına geçilecektir. Öğrendiğime göre önümüzdeki yılın inşaat sezonunda başlayacak olan yapım çalışmaları için Demir ve diğer inşaat malzemeleri de sağlanmış bulunmaktadır.»

100 MİLYONLUK KURULUŞ

Daha sonra Tıp fakültesi için bu yıl yapılacak harcamanın 5 milyon civarında olduğunu belirten Orhan Oğuz, kesin proje hesaplarının henüz tamamlanmamış olmasına karşılık 100 milyon liralık bir yatırımın söz konusu olduğunu da sözlerine eklemiştir.

Ek 12: Eskişehir Akşam Yüksek İktisat ve Ticaret Okulu 1958 yılı birinci sınıf dersleri

Eskişehir Akşam Yüksek İktisat Ve Ticaret Okulu (Birinci sınıfta okutulacak dersler)		Haftalık ders durumu :	
Umumî İktisat	3	Pazartesi	4
İşletme İktisadı	2	Salı	4
Ticaret Aritm. (Mali Cebir)	2	Çarşamba	3
Umumî Muhasebe	4	~~Perşembe~~	4
Medeni Hukuk	2	Cuma	4
Borçlar Hukuku	1		19
İktisadî Coğrafya	1		
İstatistik	1		
Yabancı Dil	3		
	19		

İktisat dersleri
10

(17)

Ek 13: 1959 yılı Eskişehir Akşam Yüksek İktisat ve Ticaret Okulu öğrenci mevcudu

ANADOLU ÜNİVERSİTESİ KURUM ARŞİVİ		Eskişehir Yüksek İktisat ve Ticaret Okulu Talebe mevcudu			
Ticaret Lisesi		Umumî Lise		Okulun umum mevcudu	
Kız	Erkek Yekûn	Kız	Erkek Yekûn	Kız	Erkek Yekûn
10	+ 103 = 113	29	+ 185 = 214	39	+ 288 = 327
30 Mayıs 1959 tarihine kadar kayı yapılanlar(nakil dahil)		:	367		
Muhtelif sebeplerle ayrılanlar		:	<u>40</u>		
30 mayıs 959 talebe mevcudu		⊖	<u><u>327</u></u>		
Ş.U. 30/V/1959					

(12)

Ek 14: E.D.M.M.A'nın açılışı. (19.12.1970)

Mühendislik Yüksek Okulu Pazartesi günü

açılıyor

Okul Başkanı Suat Mirza öğrenci kayıtlarının tamamlandığını bildirdi

Bu yıl öğrenime başlayacak olan Eskişehir Mühendislik ve Mimarlık Yüksek okulunun Pazartesi günü, törenle yeni ders yılına başlayacağı Okul Başkanı Doç. Dr. Suat Mirza tarafından açıklanmıştır.

Bilindiği gibi daha önceki 17 Aralık tarihinde açılışa ilân edilen okul, Milli Eğitim Bakanı Prof. Dr. Orhan Öğüz'un ve diğer parlamenterlerin geleceğiyle nedeni ile açılış tarihini ertelemek zorunda kalmışlardır. Yeni açılış tarihinin kesin olarak tesbit edildiği belirtilen Doç. Dr. Suat Mirza "Açılış törenine

Milli Eğitim Bakanımız Orhan Öğüz, Çalışma Bakanı Seyfi Öztürk ve parlamenterlerimiz çağırılmışlardır." demiştir.

Öğrenci kayıt işlemleri hakkında da bilgi veren okul başkanı Mirza bu konuda özette şunları söylemiştir:

"Okulumuzda asli öğrenci kayıtlarına devam edilmektedir. 15 Aralık 1970 Salı günü yapılan Sanat Enstitüsü ve Tekniker okulu mezunları eleme sınavlarının sonucu alınmış olup, neticeler ilân edilmiştir. Eleme sınavını kazanan adaylar, en geç 19 Aralık Cumartesi günü saat 17.00'ye kadar asli kayıtlarını yaptırabileceklerdir. Okula 80 öğrenci İnşaat ve 80 öğrenci Makina bölümüne olmak üzere toplam olarak 160 öğrenci alınacaktır. Bu öğrenci-

Mimarlık ve Mühendislik
(Devamı s. 3'de) Y. D. Başkanı Doç. Dr. Mirza

Milli Eğitim Bakanı Orhan Öğüz'da açılışa geliyor

**Mühendislik
yüksek okulu
açılıyor**

Eskişehir'in Türkiye için Kirmizi-Laciver Kırdağ ile karşılaşacaktır. S başlamak için tüm hazırlıkların tamamlanması gerekmektedir. Bu arada kendileri ile görüşmeler yapılmıştır. Bu arada kendileri ile görüşmeler yapılmıştır. Bu arada kendileri ile görüşmeler yapılmıştır.

Ek 15: 1958 yılı ilk profesörler kurulu toplantısı tutanağı s.1.

1.

Eskişehir İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi Profesörler Kurulu Kararları

Karar No: 1

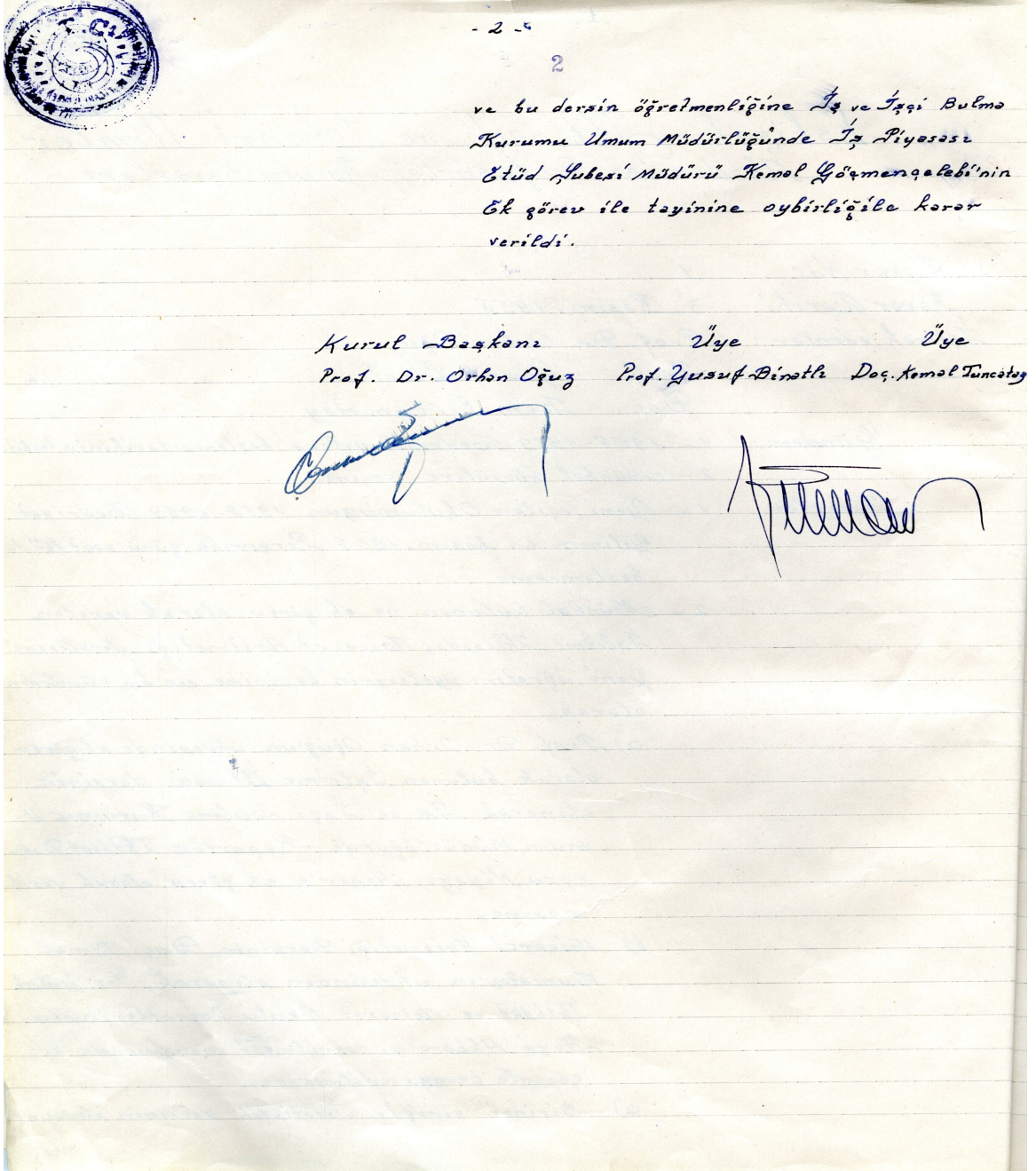
Karar Tarihi: 3. Kasım. 1958

İştirak edenler: Prof. Dr. Orhan Ögüz
Prof. Yusuf Binoğlu
Doç. Kemal Cuncatay

Gündem: 1- 1958-1959 Bedrisat yılına başlama tarihinin tesbiti.
2- Mühhal kürsülere seçim.

Kararlar: 1- Yeni açılan Okulumuzun 1958-1959 Bedrisat Yılına 6. Kasım. 1958 Perşembe günü saat 16'da başlamasına,
2- Mühhal bulunan ve ek görev olarak verilen İşletme İktisadi, Ticaret Aritmetiği derslerine yeni öğretim üyelerinin tayinine ve bu cümleden olarak,
a) Prof. Dr. Orhan Ögüz'ün uhdesinde ek görev olarak bulunan İşletme İktisadi dersinin alınarak İş ve İşçi Bulma Kurumu Umum Müdürlüğünde Raporör İktisat Doktoru Niyazi Heper'e ek görev olarak verilmesine,
b) Ticaret Aritmetiği Dersinin, Doç. Kemal Cuncatay'ın uhdesinden alınarak, İst. Yüksek İktisat ve Ticaret Okulu Doçentlerinden Rıza Akboro'ya verilmesi mevzuunda edilecek işlemlerle temas edilmesine,
c) Birinci sınıfta İstatistik dersinin ihdasına

1958 yılı ilk profesörler kurulu toplantısı tutanağı s.2.

Ek 16: 7 Temmuz 1959 tarihli profesörler kurulu toplantısı s.1. (Müfredat ve öğretim üyelerinin belirlenmesi.)

9

Karar No: 2.

Karar Tarihi: 7. VII. 1959

İştirak edenler:

Prof. Dr. Orhan Oğuz
 " Yusuf Binazlı
 " Rıza Akboro
 Doç. Kemal Buncatay

Gündem:

- 1.- 1. ve 2. sınıfların müfredat programının tesbiti.
- 2.- Özenilerinin ihdası.
- 3.- Öğretim üyelerinin seçimi.
- 4.- Akademikler arası Kurul'a gidecek heyetin seçimi.

Karar:

- 1.- Birinci ve ikinci sınıfta okutulacak dersler şunlardır:
  - Umumi İktisat
  - İktisat Siyaseti
  - İktisat Tarihi
  - İktisadi Coğrafya
  - Umumi Muhasebe
  - Şirketler Muhasebesi
  - Envanter - Bilanço
  - İşletme İktisadı
  - Umumi Matematik
  - Ölçeri Matematik
  - Mali Matematik
  - Medeni Hukuk
  - Borçlar Hukuku
  - Esas Teşkilat - İdare
  - İstatistik
  - Teknoloji
  - İngilizce

7 Temmuz 1959 tarihli profesörler kurulu toplantısı s.2.

10 11
10

Fransızca
Almanca

Bu derslerin 1959-1960 ders yılında okutul-
masına ittifakla karar verilmiştir.

2. - Teknoloji dersinin yeniden ihdasına ittifakla
karar verilmiştir.

3. - İstatistik kursüne Doç. Haydar Turgoş, Şir-
ketler Muhasebesi (En.-Bl.) Prof. Cevat Yücesoy,
İktisadi Coğrafya Doç. Fekir Yeğin, Teknoloji
Öğ. Görevlisi Osman Bozok, Abali Matematik
Doç. Kemal Tuncatay, İktisat Tarihi Prof.
Dr. Hedef Balmumcular, Almanca Habriye Top-
söğüt, İngilizce İhsan Genel, Fransızca
Ecuet Arün ittifakla seçilmişlerdir.

Başkan

Prof. Dr. Oshan Özü

Üye

Prof. Yusuf Binatlı

Üye

Prof. Rıza Akbara

Üye

Doç. Kemal Tuncatay

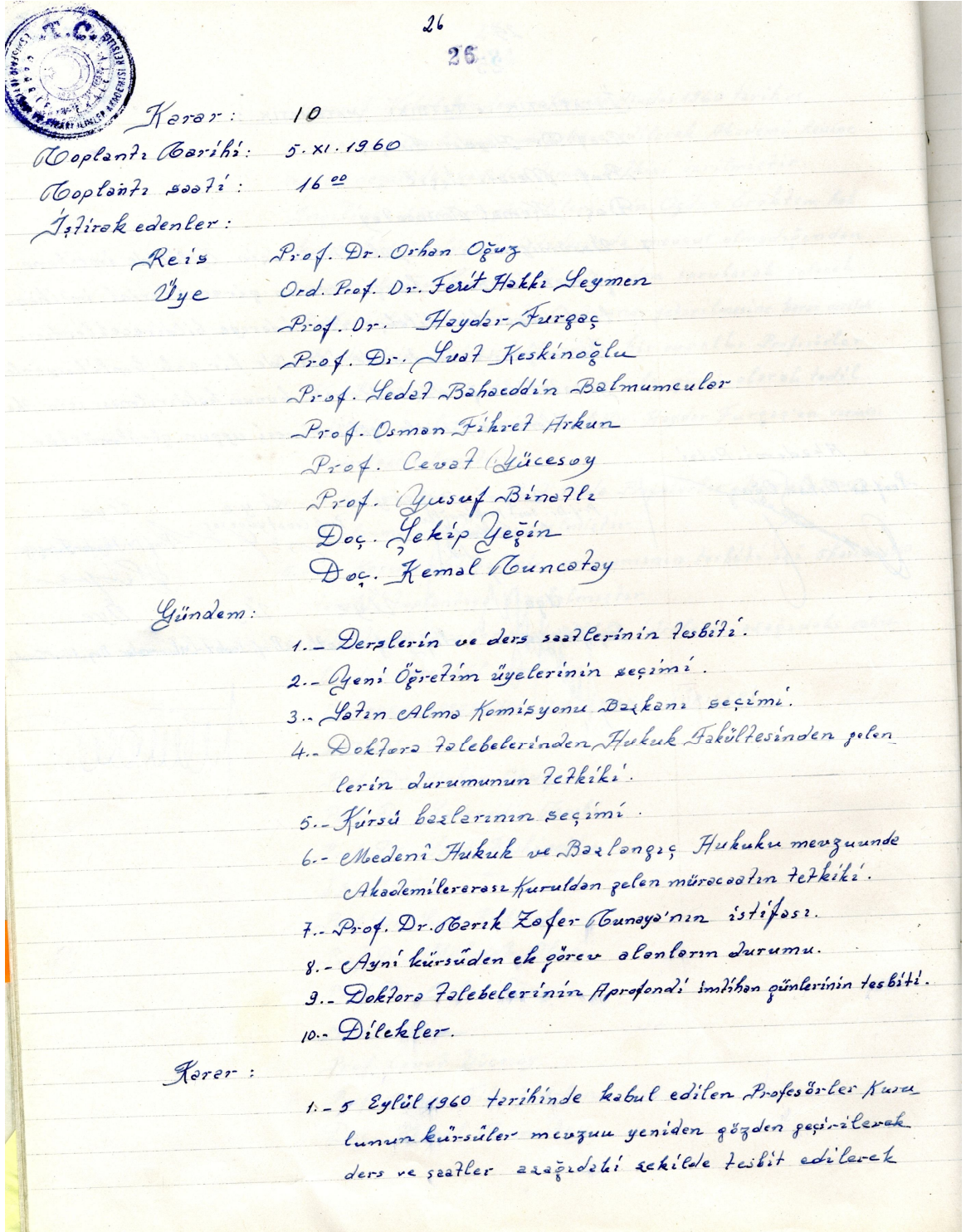
Üye

Prof. Suat Keskinoğlu

S. Keskinoğlu

[Handwritten signature]

Ek 17: 5 Haziran 1960 tarihli profesörler kurulu toplantısı s.1.

5 Haziran 1960 tarihli profesörler kurulu toplantısı s.2.

27
28

ittifakla kabul edilmiştir.

I. SINIF :

Umumi İktisat	(haftada 3 saat)
İktisadi Coğrafya	" 2 "
Umumi İşletme	" 2 "
Teknoloji	" 2 "
Umumi Muhasebe	" 4 "
Umumi Matematik	" 2 "
Ölçeri Matematik	" 2 "
Hukuk Beslençisi	" 1 "
Medeni Hukuk	" 2 "

II. SINIF :

Umumi İktisat	(haftada 3 saat)
Maliye İlmî	" 2 "
Özel İşletme	" 2 "
Umumi Muhasebe	
a) Şirketler Muhasebesi	" 2 "
b) Envanter-Bilanço	" 2 "
İstatistik	" 2 "
Malî Matematik	" 2 "
Anayasa Hukuku	" 1 "
Borçlar Hukuku	" 2 "

III. SINIF :

MÜŞTEREK DERSLER

Pere Ekonomisi	(haftada 2 saat)
Maliye Hukuku	" 1/2 "
Bilanço Bahlilleri	" 2 "
İstatistik	" 2 "
İdare Hukuku	" 1 "
İz Hukuku	" 2 "

5 Haziran 1960 tarihli profesörler kurulu toplantısı s.3.

28
28 Ocak

İKTİSAT ve MALİYE :

Baynalmilal İktisadi Münasebetler	(haftada 2 saat)
İktisadi Sistemler	" 2 "
İktisadi Politikası	" 2 "
Ziraat Politikası	" 2 "

İŞLETME ve MUHASEBE :

İktisadi Siyaseti	(haftada 2 saat)
Sevki ve Tedare	" 1/2 "
Yığılma İşletmesi	" 1 "
Sanayi ve Maliye Muhasebesi	" 2 "

IV. S I N I F :

MÜŞTEREK DERSLER :

Ölçüret Hukuku	(haftada 2 saat)
Mali Hukuk	" "

İKTİSAT ve MALİYE :

İktisadi Doktrinler	" "
İktisadi Analiz	" "
Kooperatifçilik	" "
Sanayi Siyaseti	" "

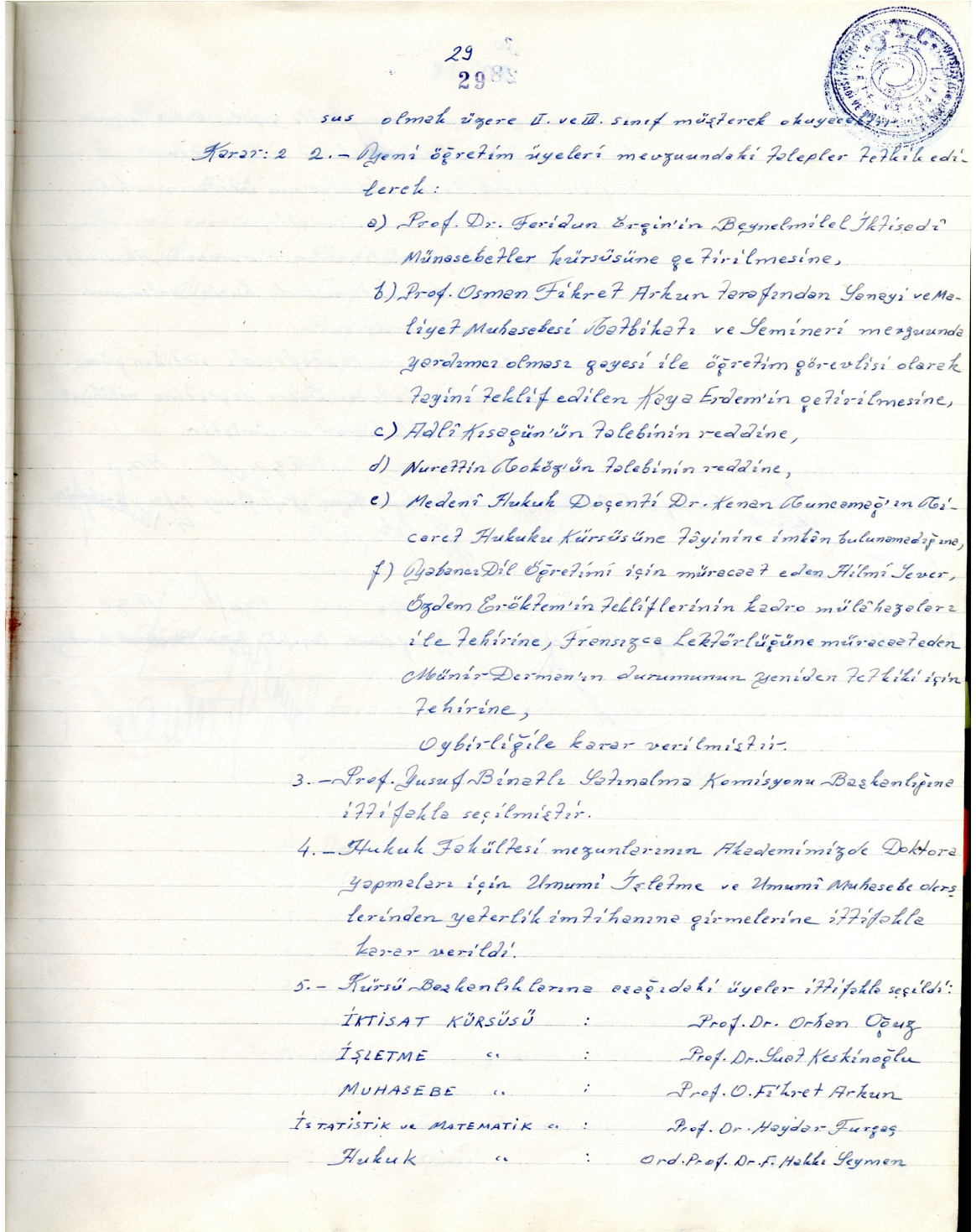
İŞLETME ve MUHASEBE :

Muhasebe Sistemleri ve Hesap Zimmetleri	" "
İktisadi Muhasebeleri	" "
a) Yığılma Muhasebesi	" "
b) Banka Muhasebesi	" "
c) Devlet Muhasebesi	" "
Revizyon ve Kontrol	" "
İşletme İktisadi	" "
Maliye Masrafları Tecrübeleri	" "

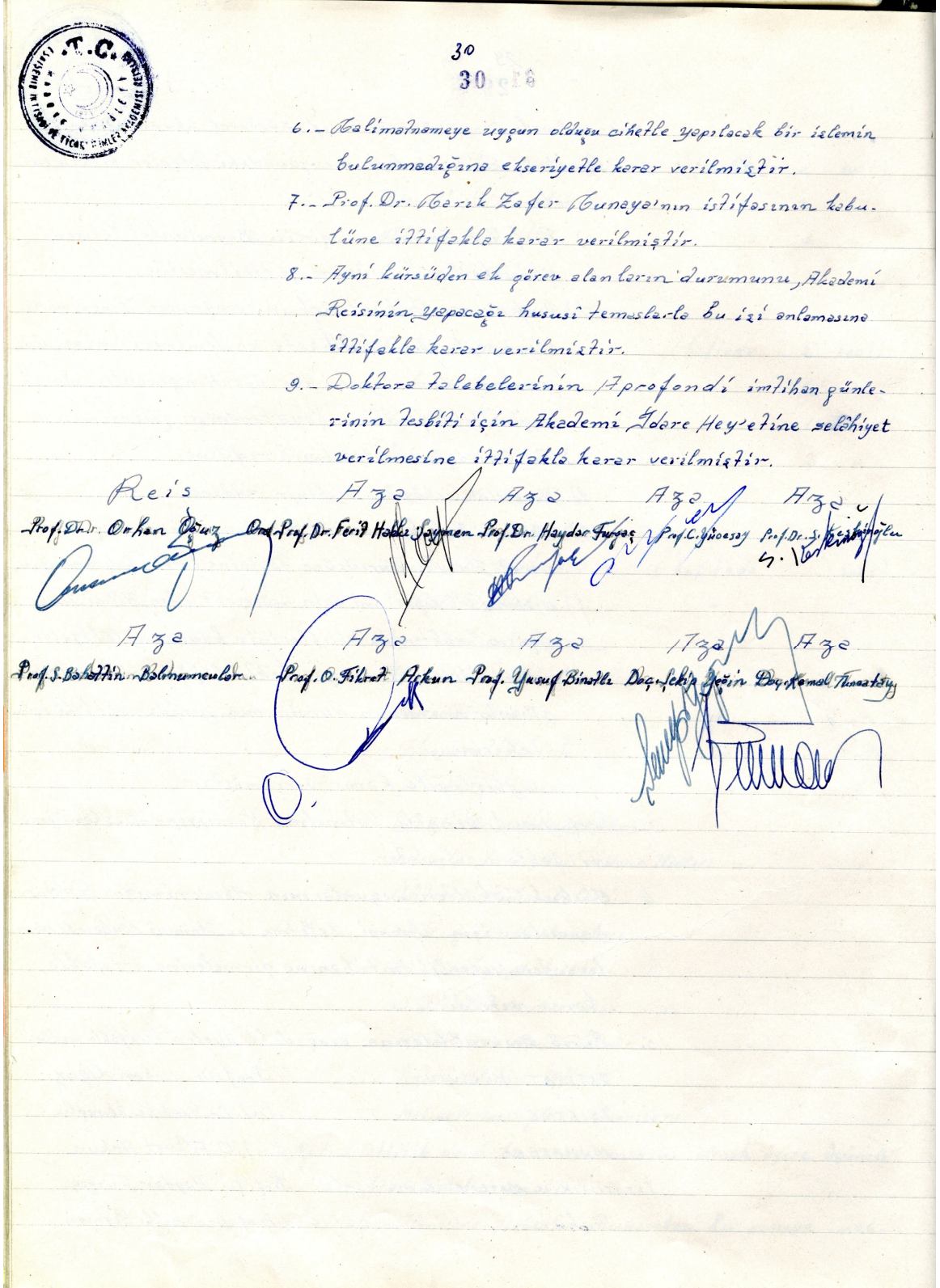
Not: İstatistik dersi bu seneye mahsus olmak üzere üçüncü sınıfta okutulmayacaktır.

Maliye İlimi ve İşletmeler Muhasebesi bu seneye mah-

5 Haziran 1960 tarihli profesörler kurulu toplantısı s.4.

5 Haziran 1960 tarihli profesörler kurulu toplantısı s.5.

Ek 18: 1959 yılı ders verecek hocalar listesi

**ANADOLU ÜNİVERSİTESİ
KURUM ARŞİVİ**

1-	Umumî İktisat	: Prof. Dr. Orhan Oğuz
2-	İktisat Siyaseti	:
+ 3-	İktisat Tarihi	: Prof. Sedat Balıncıoğlu
+ 4-	İktisadî Coğrafya	: Doç. Şekip Yeşil
5-	Umumî Muhasebe	: Doç. Kemal Çurçatay
+ 6-	Şirketler Muhasebesi	} Prof. Cevat Yücesey
7-	Envanter - Bilanço	
8-	İşletme İktisadî	: Prof. Dr. Sütlü Keşkinoğlu
9-	Umumî Matematik	:
10-	Ticari Matematik	: Prof. Rıza Akbora
11-	Mâlî Matematik	: Öğ. Gr. Saîm Akbora
12-	Medenî Hukuk	} Prof. Yusuf Binatlı
13-	Borçlar Hukuku	
14-	Esas Teşkilât- İdare	:
+ 15-	İstatistik	: Doç. Dr. Haydar Fergas
+ 16-	Teknoloji	: Öğ. Gr. Osman Bozok
+ 17-	İngilizce	: " " İhsan Senel
+ 18-	Fransızca	: " " Fevri Arın
+ 19-	Almanca	: " " Sabriye Zepsöğüt

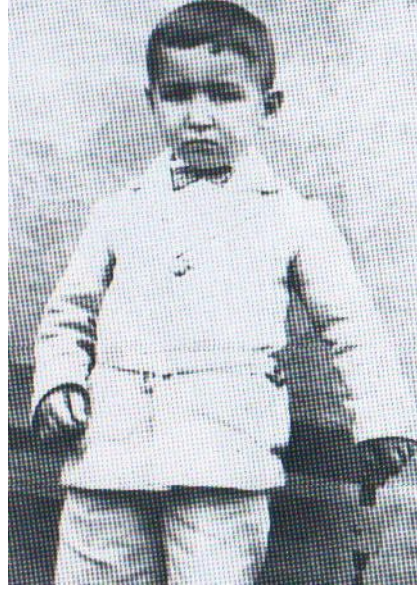
Ek 19: Anadolu Üniversitesi tarafından Orhan Oğuz'a verilen Özel Hizmet Ödülü.

Ek 16: Eskişehir Osmangazi Üniversitesi tarafından Orhan Oğuz'a verilen "Fahri Doktor"luk unvanı

Resim 2: Orhan Oğuz'un 30 Eylül 1976 Sonolay Gazetesinde çocukluk çıkan resmi

Resim 3: Yükseköğretim öğrenciliği döneminde Orhan Oğuz

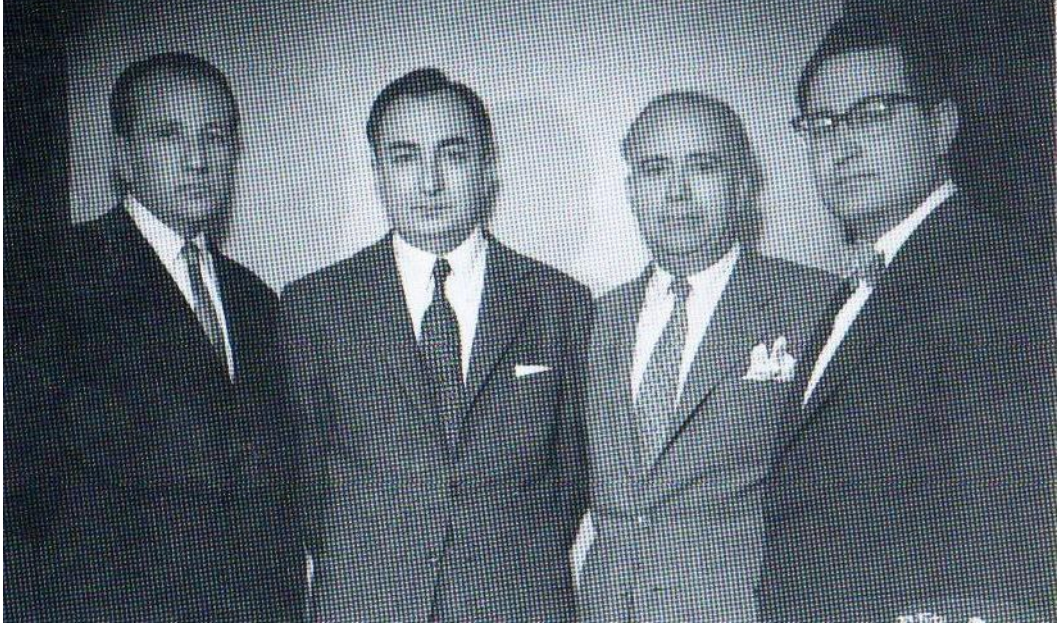
Resim 4: 1958 yılında Akşam Yüksek İktisat Ticaret Okuluna tahsis edilen İş ve İşçi Bulma kurumu binası

Resim 5: 1958 yılında açılışta Maliye Bakanı Hasan Polatkan ve Sağlık Bakanı Lütfi Kırdar

Resim 6: 1959 yılında 7334 sayılı Akademiler kanununun çıkması sonrasında (soldan sağa) Prof Edgü, Prof. Sayar, Prof. İrtenk, Prof. Oğuz.

Resim 7: 1958 yılı İş ve İşçi Bulma kurumu binasına Akademi tabelasının asılması

Resim 8: Akademiye tahsis edilen bugünkü Yunusemre Kampüsü alanı

Resim 9: Akademi'nin temel atma töreni Orhan Oğuz ve Hasan Polatkan

Resim 10: 1960 yıllarda Askeriyeden alınan Üniversitenin Tepebaşı arazisi

Resim 11: 1964 yılında Koç Kütüphanesi temelinin atılması

Resim 12: Tepebaşında devam eden inşaat önünde Orhan Oğuz

Resim 13: 1966 Merkez Bina temel atma töreni

Resim 14: Akademinin 1960'lı yıllarda ana giriş kapısı

Resim 15: 1968 yılında yeni kampüsün resmi açılışının Cumhurbaşkanı Cevdet Sunay tarafından yapılması

Resim 16: Açılışta Cumhurbaşkanı Cevdet Sunay ve Orhan Öguz

Resim 17: Vehbi Koç Yaptırđı Kütüphanede bir konferansta

Resim18: 1971 Eğitim Enstitüsü açılışı

Resim 19: 1971 Eğitim Enstitüsü açılışı, müdür Hikmet Ziya Gürsoy ve Orhan Oğuz

Resim 20: 1968 yılı Akademi Kadrosu

Resim 21: Tıp Fakültesi İnşaatı

Resim 22: 1970'li yıllarda Yunusemre Kampusu

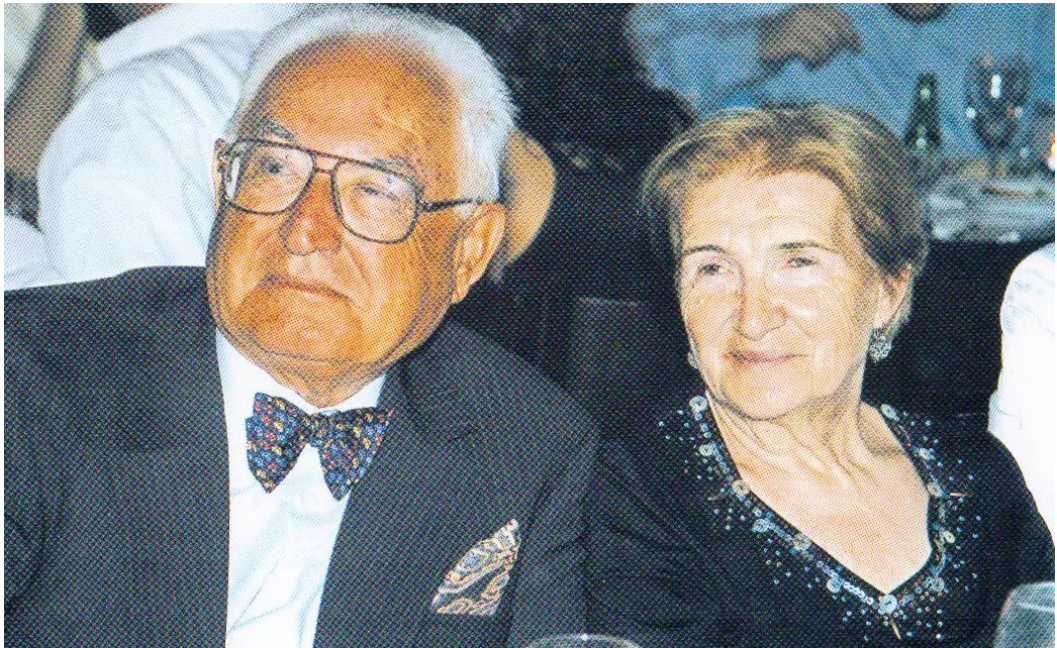
Resim 23: 2000'li yıllarda Yunusemre Kampusu

Resim 24: ESOGÜ Fahri Doktora Töreni Rektör Prof. Dr. Necat Akgün, Orhan Oğuz ve Eşi Güler Oğuz, Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü Prof. Dr. Münevver Yılandı

Resim 25: Orhan Oğuz ve eşi Güler Oğuz

Resim 26: 23.11.2009 tarihinde Orhan Oğuz ile yaptığım görüşme

